

LUT University

Hannu Rantanen

LAPPEENRANNAN-LAHDEN TEKNILLINEN YLIOPISTO LAHDESSA

- Alusta alkaen ja vähän ennen

Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT
LUT Scientific and Expertise Publications
Raportit ja selvitykset – Reports 154

LUT Scientific and Expertise Publications
Raportit ja selvitykset – Reports 154
Yliopiston johto - University management

ISSN-L 2243-3384
ISSN 2243-3384
Painettu ISBN: 978-952-412-532-1
Sähköinen ISBN: 978-952-412-533-8

Hannu Rantanen

LAPPEENRANNAN-LAHDEN TEKNILLINEN YLIOPISTO LAHDESSA

- Alusta alkaen ja vähän ennen

ABSTRACT

Lahti has been striving for its own university for more than 100 years. The discussions of the early 1900s led to concrete action in the 1960s. The Summer University was established in the city in 1963. The University of Helsinki started its operations in Lahti in the late 1970s, and the Helsinki University of Technology (TKK) established a unit in Lahti in 1986. From the 1980s onwards, the Lappeenranta University of Technology (LTKK) operated occasionally in the Lahti area and established a permanent unit in Lahti in 1996. In the early 2000s, the Tampere University of Technology (TTKK) also operated in Lahti for a while.

This report briefly discusses the development of university activities in Lahti. The main focus is on the development of the LTKK/LTY/LUT university's activities in the city. The early days of the Lahti unit's operations in 1996-2000 can be seen as the era of launching operations and creating structures. In the next phase, in 2001-2018, the university's Lahti unit was strengthened and developed into a clearly independent and self-sufficient university unit. In 2019, Lahti became the second campus of the Lappeenranta-Lahti University of Technology (LUT). Since then, operations in Lahti have expanded rapidly, and they have become traditional comprehensive university activities. These activities have been strongly supported by the transfer of LAB University of Applied Sciences to the LUT Group.

This report mainly focuses on the first phase of LTKK's operations in Lahti, i.e. the end of the last millennium. The next phase of strengthening is also described to some extent, but not in the same detail as the initial phase. The time of LUT's second campus is discussed in the report only in some places.

Keywords: LTKK, LTY, LUT, University, Lahti

TIIVISTELMÄ

Lahdessa on tavoiteltu omaa yliopistoa jo yli 100 vuoden ajan. 1900-luvun alun keskusteluista päästiin 1960-luvulla konkretiaan. Kesäyliopisto perustettiin kaupunkiin vuonna 1963. Helsingin yliopisto käynnisti toimintansa Lahdessa 1970-luvun lopulla ja Teknillinen korkeakoulu (TKK) perusti yksikön Lahteen vuonna 1986. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu (LTKK) toimi 1980-luvulta alkaen satunnaisesti Lahden alueella ja perusti pysyvän yksikön Lahteen vuonna 1996. 2000-luvun alkupuolella myös Tampereen teknillinen korkeakoulu (TTKK) toimi jonkin aikaa Lahdessa.

Tässä raportissa käsitellään lyhyesti yliopistotoiminnan kehittymistä Lahdessa. Pääasiallinen huomio on LTKK/LTY/LUT yliopiston toiminnan kehittymisessä kaupungissa. Yksikön toiminnan alkutaival vuosina 1996-2000 voidaan nähdä toiminnan käynnistämisen ja rakenteiden luomisen aikakautena. Seuraavassa vaiheessa vuosina 2001-2018 yliopiston Lahden yksikkö vahvistui ja kehittyi selkeästi itsenäiseksi ja omavaraiseksi yliopistolliseksi yksiköksi. Vuonna 2019 Lahdesta tuli Lappeenrannan-Lahden teknillisen yliopiston (LUT) toinen kampus. Siitä lähtien toiminta Lahdessa on laajentunut vauhdikkaasti, ja siitä on muodostunut perinteistä kokonaisvaltaista yliopistollista toimintaa. Tätä toimintaa on vahvasti tukenut LAB-ammattikorkeakoulun siirtyminen osaksi LUT konsernia.

Tämä raportti keskittyy pääasiassa LTKK:n Lahden toiminnan ensimmäiseen vaiheeseen eli viime vuosituhannen loppuun. Seuraavaa vahvistumisen vaihetta kuvataan myös jonkin verran, mutta ei samalla tarkkuudella kuin alkuvaihetta. LUT:n toisen kampuksen aikaa raportissa käsitellään vain joissain kohdin.

Avainsanat: LTKK, LTY, LUT, Yliopisto, Lahti

ALKUSANAT

Aika kuluu ja ihmiset vaihtuvat. Jossain vaiheessa mieltäni alkoi painaa ajatus siitä, että kuka muistaa, mitä Lahdessa ja erityisesti Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun (LTKK, LTY, LUT) Lahden yksikössä oikeastaan tapahtui ylipistotoiminnan alkuvuosina, sitten kun mukana olleet ovat siirtyneet eläkkeelle tai yläkertaan. Kun tuo ajatus vaivasi mieltä riittävän kauan, kypsyi näkemys historian muistiin merkitsemisestä. Kuka sen voi tehdä, jos minä en sitä tee? Olen Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun ensimmäinen päätoiminen Lahdessa työskennellyt työntekijä. Alkuun olin ainoa yliopiston työntekijä, mutta onneksi seuraavia alkoi tulla pikapuoliin. Viidestä ensimmäisestä LTKK:n työntekijästä Lahdessa neljä on sittemmin vaihtanut työpaikkaa. Siksi olen päätynyt tähän ratkaisuun eli kirjata asioita muistiin – vielä kun muistan. Lahden yksikkö täyttää tänä vuonna 30 vuotta ja siksi on hyvä aika laittaa muistot järjestykseen.

Tähän raporttiin olen pyrkinyt kirjoittamaan yksikön historiaa, en henkilöstön. Tekstissä korostuu LTKK/LTY/LUT Lahden yksikkö ja sen kehittymiseen liittyneet asiat ja tapahtumat. Henkilöstö toki muodostaa yksikön, mutta henkilöiden tekemiset olen pyrkinyt jättämään minimiin. He kukin voivat aikanaan kertoa tekemisistään tarkemmin.

Olen kirjannut tapahtumia subjektiivisesti muistini, muistiinpanojeni ja arkistojeni mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan olen hyödyntänyt muitakin lähteitä, kuten sanomalehtiä, LUT:n arkistoa ja henkilöstöpalveluita. Olen myös jonkin verran vaivannut muiden kanssakulkeneiden muistia. Heitä tarkemmin yksilöimättä kuuluu iso kiitos kaikille niille, joita olen vaivannut vanhoja kaivellessani.

Kangasalla emeritusprofessorina keväällä 2026

Hannu Rantanen

SISÄLLYSLUETTELO

Abstract **4**
Tiivistelmä **5**
Alkusanat **6**
1 Johdanto **8**
2 Yliopistoa tavoittelemassa **10**
2.1 Suomen toinen yliopisto 10
2.2 Yliopistollista tarjontaa viritellään 12
2.3 Yliopistojen yksiköitä Lahteen 14
3 LTKK:n alkutaival Lahdessa - heräämisen aika **18**
3.1 Työllisyys- ja täydennyskoulutusta Lahden seudulla 18
3.2 Lahjoitusprofessuuri käynnistää yliopiston yksikön 19
3.3 Uusi yksikkö ja uudet kuviot 27
3.4 Tutkintoon tähtäävää koulutustarjontaa Lahteen 31
3.5 Tutkimusta ja kehitystyötä alkuvuosina 36
3.6 Yksikkö kasvaa vähitellen 38
3.7 LTKK:n Lahden toimintojen johtoryhmä yksikön tukena 46
4 Yksikön vahvistuminen ja kasvun aika **49**
4.1 Uusia professuureja ja tutkimusryhmiä 49
4.2 Täydennyskoulutuksesta perustutkintokoulutukseen 52
4.3 Lahti School of Innovation 57
4.4 Yksikön toimintaa ja tapahtumia 58
4.5 Tilakysymyksiä on pohdiskeltu Lahdessa aina 75
5 Alueellinen yhteistyö **82**
5.1 Uusia ajatuksia 82
5.2 Yliopistotyöryhmä ja korkeakouluryhmä yhteistyön foorumeina 83
5.3 Muita alueellisia korkeakoulujen yhteistyön foorumeita 87
5.4 Yhteistyöstä syntyy Suomen ensimmäinen yliopistokeskus 90
5.5 Lahti yliopistokaupunkina 101
6 Yhteenveto **104**
Lähteet **108**

LIITTEET

Liite 1. LTKK/LTY/LUT virstanpylväitä Lahdessa
Liite 2. Professuurit Lahdessa vuoteen 2023 mennessä

1 JOHDANTO

Lahden kehittyminen yliopistokaupungiksi on kestänyt varsin pitkään, yli 100 vuotta. Matkalle on mahtunut monenlaisia vaiheita. 1900 luvun aikana tapahtunutta kaupungin yliopistollistumista käsitellään tässä raportissa jonkin verran. Näkökulma raportissa on kuitenkin yhden yliopiston, joten ensisijaisesti tässä keskitytään viimeisten noin 30 vuoden aikana tapahtuneeseen kehitykseen. Tämä ajanjakso on Lappeenrannan-Lahden teknillisen yliopiston kannalta konkreettisen toiminnan aikaa Lahdessa. Aikaa, jolloin LTKK:n Lahden yksikkö perustettiin ja siitä muotoutui vähitellen yliopiston toinen kampus. Samalla Lahden kaupungista tuli yliopistokaupunki ja täyttyi tavoite, joka kaupungin johdolla on pitkään ollut. Painopiste raportissa on yksikön kehityksen ensimmäiset vuosikymmenet. Ensimmäinen vuosikymmen eli 1990-luku tarkastellaan perusteellisimmin, koska siltä ajalta on vähän materiaalia ja harvoja muistajia. 2000-luvulla LTKK/LTY/LUT:n henkilöstön määrä Lahdessa on lisääntynyt merkittävästi. Samalla sekä erilaiset näkökulmat yksikön kehitykseen että eri tavoin asioita muistavien henkilöiden määrä ovat lisääntyneet. Tämän vuoksi 2000-luvun ensimmäistä vuosikymmentä tarkastellaan enemmänkin yksittäisten havaintojen pohjalta kuin systemaattisesti tai kaiken kattavasti. Nykyhetken eli toiminnan Mukkulan kampuksella tarkastelu jätetään vain muutamien satunnaisten yksityiskohtien varaan.

Tämä raportti perustuu suurelta osin kirjoittajan omiin muistiinpanoihin ja kalenterimerkintöihin, erilaisten kokoonpanojen esityslistoihin, pöytäkirjoihin, muistioihin ja suunnitelmiin sekä muihin sekalaisiin asiapapereihin, joita LTKK/LTY/LUT yliopiston toiminnan ensimmäisten 25 vuoden taipaleelta Lahdessa on kirjoittajan arkistoihin kertynyt. Asiat on kirjattu siten, kuin kirjoittaja ne muistaa tai ymmärtää. Kirjoittajan omien lähteiden ja muistin lisäksi on laajempaa kuvaa täydennetty muista lähteistä saaduilla tiedoilla.

Raportissa ei käsitellä juurikaan yksittäisiä hankkeita tai henkilöitä ja heidän toimintaansa. Raportissa on nimeltä mainittu vain ensimmäisiä yksikön työn-

tekijöitä ja kuvattu muutamia ensimmäisiä projekteja. Myös ensimmäisiä professuureja ja niiden hoitajia on mainittu. Nykyisin eli keväällä 2026 LUT yliopiston palveluksessa Lahdessa on jo yli 300 työntekijää. Tämä on paljon enemmän kuin mitä koko ylipistossa oli työntekijöitä silloin, kun kirjoittaja aloitteli uraansa Lappeenrannan teknillisessä korkeakoulussa 1980-luvun alussa. Raportissa kuvataan yksikön kehitystä ja siihen liittyviä tekijöitä, mutta ei kuvata työtekijöiden tai työyhteisön tekemisiä. Kyseessä on siis katsaus yksikön historiaan, ei henkilöstön. Erilaisia hankkeita vuosien mittaan on ollut suuri määrä. Nämä hankkeet ovat paljolti mahdollistaneet pienen Lahden yksikön kasvun yliopiston toiseksi kampukseksi. Yksittäisiä hankkeita ei kuitenkaan raportissa käsitellä ja vain joitakin ensimmäisiä hankkeita on mainittu nimeltä.

Yksittäisten henkilöiden, heidän sanomistensa tai tekemistensä muistelu ei olisi korrektia, koska meillä jokaisella voi olla erilainen muistikuva yksittäisestä tilanteesta tai tapahtumasta. Yliopistoyksikön alkuvaiheiden aikaisista toimijoista on vielä tällä hetkellä suurin osa hengissä. Joitakin keskeisiä toimijoita on kuitenkin jo siirtynyt yläkertaan.

Tämä LUT Lahden historian kuvaus ei täytä tieteellisen tutkimuksen standardeja, koska tässä tutkija on subjektina tarinassa. Suuri osa asioista on kirjoittajan kokemaa, muistamaa ja muistiin merkitsemää. Tällaisen raportin vertaisarviointi on mahdotonta, koska kukaan muu ei ole elänyt tässä tarinassa mukana samalla tavalla.

2 YLIOPISTOA TAVOITTELEMASSA

Yliopistoa on puuhattu Lahteen useaan otteeseen. Ensimmäisiä yrityksiä yliopiston saamiseksi vasta perustettuun kaupunkiin tehtiin jo 1900-luvun alussa. Myös 1960- ja 1970-luvuilla tehtiin aloitteita korkeakoulutuksen saamiseksi Lahteen. Nämä pitkäaikaiset pyrkimykset johtivat vihdoin 1970-luvun loppupuolella ensimmäisiin yliopistojen pysyviin rakenteisiin Lahdessa.

2.1 Suomen toinen yliopisto

Suomalaisen yliopistohistorian alku sijoittuu 1600-luvun Turkuun, jonne perustettiin ensimmäinen ylipisto, Kuninkaallinen Turun Akatemia, vuonna 1640 kuningatar Kristiinan päätöksellä. Tämä yliopisto ei ollut suomalainen, vaan se oli itseasiassa Ruotsin valtakunnan yliopisto. Vuosina 1809-1917 elettiin Venäjän valtakunnan aikaa ja Suomi oli suuriruhtinaskunta. Vuonna 1809 kuninkaallisesta Turun akatemiasta tulikin Keisarillinen Turun Akatemia. Turun palon (1827) jälkeen yliopisto siirtyi Helsinkiin 1828. Tällöin taas yliopiston nimi muuttui ja siitä tuli Suomen Keisarillinen Aleksanterin Yliopisto. Suomen itsenäistymisen jälkeen yliopisto sai jälleen uuden nimen, siitä tuli Helsingin yliopisto (1919). Suomessa oli yli kahden sadan vuoden ajan vain yksi yliopisto ja siellä käytetty kieli ei ollut suomi vaan ruotsi.

Itsenäisyyden ajan kynnyksellä ryhdyttiin Suomessa esittämään vaatimuksia suomenkielisen yliopiston perustamisesta. 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa oli maahan perustettu jo muutamia yksialaisia korkeakouluja. Suomalaiset yliopistot antavat nykyisin omissa esityksissään historiastaan usein hyvin pitkän kuvan. Ne määrittelevät historiaansa edeltävien opinahjojen mukaan, vaikka nämä eivät olisi olleetkaan korkeakouluja, vaan ovat olleet esimerkiksi opisto- tai koulutasoisia. Esimerkiksi Polyteknillinen koulu oli perustettu Helsinkiin 1872 ja sen edeltäjä teknillinen reaalikoulu jo 1849. Virallisesti Suomen Teknillinen Korkeakoulun säännöt määritettiin 1908 annetussa asetuksessa (Helin 1972, s. 22-24). Svenska Handelshögskolanin edeltäjä oli perustettu 1909 ja Kauppakorkeakoulu perustettiin Helsinkiin 1911. Toinen ruotsikielinen yliopisto, Åbo Akademi, perustettiin Suomeen vuonna 1918.

Lahdessakin käytiin 1900-luvun alussa keskustelua yliopiston perustamisesta kaupunkiin. Helmikuussa 1910 Helsingissä käydyssä keskustelussa eräs Helsingin yliopiston professoreista mainitsi, *että Suomalaisen Tiedeakatemian muutamain jäsenten kesken oli ollut jonkun verran yksityisesti puhetta siitä, että Lahteen tulevaisuudessa mahdollisesti voitaisiin perustaa maahamme ajateltu toinen yliopisto* (Lahden korkeakouluvaliokunta 1911, s. 15). Myöhemmin samana keväänä Lahdessa pidetyssä Suomalaisen Tiedeakatemian kevätkokouksessa kaupunginvaltuuston puheenjohtaja ilmoitti, että Lahden kaupunki luovuttaa kauppatorin laidasta kaksi tonttia ja maksaa vuotuista avustusta, mikäli kaupunkiin perustetaan korkeakoulu (Lahden korkeakouluvaliokunta 1911, s. 16).

Lahdessa edettiin yliopistoasiassa useammalla raiteella ja muitakin vaihtoehtoja tavoiteltiin. Toista yliopistoa pohdittaessa oli samoihin aikoihin vireillä myös eläinlääkärikoulutuksen käynnistäminen. Asiasta oli tehty esitys jo 1890-luvulla ja seuraavalla vuosikymmenellä päästiin asiaa viemään eteenpäin. Vuoden 1906 komitea esitti Eläinlääkeopillisen tiedekunnan perustamista Suomen Keisarilliseen Aleksanterin yliopistoon (Lahden korkeakouluvaliokunta 1911, s. 64). Esitykseen otettiin kantaa useilla foorumeilla. Myös Lahden kaupunki teki asiassa oman esityksensä. Lahden kaupunginvaltuusto päätti lahjoittaa 150 000 markan avustuksen sekä 33 000 neliömetrin maa-alueen sille tonttimaaksi, mikäli eläinlääkärikorkeakoulu perustetaan Lahteen (Lahden korkeakouluvaliokunta 1911, s. 73). Eläinlääkärikoulutusta ei koskaan Lahdessa aloitettua, vaan eläinlääketieteellinen korkeakoulutus alkoi Helsingissä Eläinlääketieteellisessä korkeakoulussa joitain vuosikymmeniä myöhemmin.

Nimimerkki Nyyrikki kirjoitti Lahti lehdessä 16.4.1911 hyvinkin väkevästi sen puolesta, että yliopisto tulisi perustaa Lahteen. Nyyrikin kirjeessä kilpailijoina nähtiin erityisesti Jyväskylä, Mikkeli, Kuopio ja Viipuri. Erityisen vahvasti tämä nimimerkki soimasi Jyväskylää, joka hänen mukaansa ei ollut 74 kaupunkivuotensa aikana saanut mitään aikaiseksi. Hänen mukaansa kaikki merkittävät koulutuslaitokset (mm. lyseo ja seminaari) olivat Jyväkylässä valtion perustamia. Lahti oli viiden kaupunkivuotensa aikana perustanut itse kaikki koulunsa (mm. kansakoulut, kauppakoulu ja yhteiskoulu). Kyseinen nimimerkki Nyyrikki lienee ollut läheisessä suhteessa Lahti lehteen, koska hän mollasi erityisesti Keski-Suomi lehden kirjoittamia näkemyksiä. Wolmar Schildt oli Jyväskylän piirilääkäri, fennomaani, uudissanaston kehittäjä, suomentaja ja toimittaja. Hän oli perustanut 1860 Jyväskylän Yliopistorahaston. Nyyrikki arveli jyväskyläläisten juoneen Schildtin rahat kuluneiden vuosikymmenten aikana ja ehdotti jopa *"että sinne perustetaan – ei yliopisto – vaan juoppoparantola, ja Lahti saa yliopiston"* (Nyyrikki 1911).

Suomen itsenäistyminen vuonna 1917 synnytti vahvan kansallisen innostuksen ja se heijastui myös keskusteluun yliopistoista Suomessa. Helsingin Seurahuoneella järjestettiin pian itsenäistymisen jälkeen, 16.12.1917, kokous, jossa olivat suomalaisen tieteen ja maalle tärkeiden alojen edustus. Tässä kokouksessa pro-

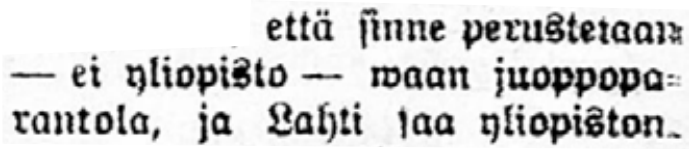
fessori J.H.Vennola esitteli suunnitelman, jonka mukaan Suomeen oli perustettava tärkeysjärjestyksessä, yliopisto Turkuun, taloudellinen korkeakoulu Viipuriin, kasvatusopillinen korkeakoulu Jyväskylään, teknillinen korkeakoulu Tampereelle, maatalous-eläinlääketieteellinen korkeakoulu Lahteen sekä Pohjolan talouselämään sovellettu korkeakoulu Ouluun, jossa olisi myös maa- ja metsätaloustieteelliset tieteen sekä vuorikaivoksia koskeva tutkimusala (Kölhi 1999, s. 14).

Huolimatta Lahden, Jyväskylän, Mikkelin, Kuopion tai Viipurin halukkuudesta sekä Nyyrikin kritiikistä, Suomen toinen yliopisto ja samalla ensimmäinen suomenkielinen yliopisto perustettiin lopulta Turkuun vuonna 1920.

2.2 Yliopistollista tarjontaa viritellään

Seuraava mahdollisuus saada yliopisto Lahteen lienee ollut 1960-luvulla, jolloin Suomen yliopistokentässä toteutettiin eräänlainen isojako. Sotien jälkeen oli yhteiskunnan kokonaissuunnittelu laitettu uuteen uskoon ja lähdetty kehittämään jonkinlaista hajakeskitettyä hyvinvointivaltiota. Osana tähän kehitystyöhön kuului myös koulutusjärjestelmän kehittäminen. Tätä edesauttoi sotien jälkeinen teollisuuden kehittyminen ja suurten ikäluokkien siirtyminen kouluttautumaan. Opetusministeriö oli vielä 1950-luvulla valtioneuvoston pienin ministeriö. Sen asema kuitenkin vahvistui merkittävästi 1960-luvulla ja sen alaisuuteen keskitettiin Suomen koko koulutusjärjestelmä sekä tieteen, taiteen ja liikuntakulttuurin hallinto. Alkuun vastakkain olivat ajatukset korkeakoulutuksen hajasijoittamisesta ja sen keskittämisestä muutamaan pääkaupunkiseudun yliopistoon. Hajasijoitus vei voiton ja 1960-luvun loppuun mennessä korkeakouluja ja yliopistoja oli sijoitettu tasaisesti ympäri Suomea, pohjoisesta etelään ja idästä länteen. (Tästä kehityksestä enemmän mm. Michelsen 1996.)

Lappeenranta kävi 1960-luvulla oman taistelunsa osana "Itä-Suomen korkeakoulua". Se oli varsin mielenkiintoinen kamppailu siitä, mitä sijoitetaan Kuopioon, mitä Joensuuhun ja mitä Lappeenrantaan (tästä mm. Michelsen 1996 ja Nikkilä 2011). Pölyn laskeuduttua Lappeenrantaan sijoitettiin teknilliset tieteet, mikä näin jälkikäteen tarkasteltuna on ollut Lappeenrannan näkökulmasta varsin hyvä ratkaisu. Osana tätä 1960-luvun korkeakoulukentän uudistusta oli keskusteluissa mukana myös Lahti. Jostain syystä Lahti ei menestynyt siinä vaiheessa. Oliko syynä se, että Lahti oli liian kaukana päästäkseen mukaan pääkaupunkiseudun korkeakoulukeskittymään ja liian lähellä edustaakseen korkeakoulutuksen haja-

että ſinne perustetaan
— ei yliopiſto — waan juoppopa-
rantola, ja Lahti ſaa yliopiſton.

(Nyyrikki 1911)

sijoitusta. Tähän viittaavat myös Heikkilän ja Kariston (2017, s. 15) näkemykset asiasta. Joku merkitys lienee myös ollut useasti esitetyllä ajatuksella tuolta ajalta: *"Lahteen ei tarvita yliopistoa vaan hyviä työmiehiä"*. Tämän kaltaisia kielteisiä tai vastustavia kommentteja on laitettu useammankin silloisen vaikuttajan suuhun. Lahteen vasta 1990-luvulla muuttaneena kirjoittaja ei tiedä, mikä niistä on totta ja mikä ei.

Jotakin yliopistotoiminnan jälkiä Lahteen sentään 1960-luvulla jäi. Kaupunkiin perustettiin vuonna 1962 korkeakouluyhdistys. Yhdistyksen tarkoituksena alkuperäisten sääntöjen mukaan oli toimia korkeakoulun aikaansaamiseksi Lahteen ja luoda mahdollisuudet kesäkorkeakouluopintojen harjoittamiseen Lahdessa (Lahden Korkeakouluyhdistyksen säännöt 18.10.1962). Edellä mainitut säännöt hyväksyneessä Lahden Korkeakouluyhdistyksen perustamiskokouksessa oli läsnä 45 paikallista merkkihenkilöä. Lahden Korkeakouluyhdistyksen valtuustossa ja hallituksessa toimi alkuvuosina henkilöitä, joiden yhteiskunnallinen asema osoittaa korkeakoulutoiminnan arvostuksen ja merkityksen olleen tuolloin suurta. Toiminnassa oli mukana sekä johtavia poliitikkoja (mm. kansanedustajia ja kaupunginjohtajia) että akateemisen yhteisön toimijoita (mm. lääkäreitä, papistoa, rehtoreita ja maistereita).

Lahden kesäyliopiston toiminta käynnistyi 1963. Kesäyliopiston perustaminen kaupunkiin oli merkittävä tapahtuma. Ensimmäisen lukuvuoden avajaiset 7.6.1963 alkoivat avajaisjumalanpalveluksella Lahden kirkossa. Tilaisuudessa piti saarnan Tampereen hiippakunnan piispa E.G.Gulin. Varsinainen avajaistilaisuus oli tämän jälkeen kesäyliopistorakennuksen juhlasalissa ja ohjelmaan kuului mm. avajaispuhe ja juhlaesitelmä. Lahden kesäyliopisto toimi alkuun kaupungin ammattikoulujen rakennuksessa Ståhlberginkadulla (Opetusohjelma, Lahden kesäyliopisto 1963).

Toiminnan alkuaikoina kesäyliopisto keskittyi kahteen pääalueeseen. Ensinnäkin kesäyliopisto tarjosi *erityisesti opintojaan alkaville ylioppilaille mahdollisuuden opiskeluun sekä sellaisten kurssien suorittamiseen, jotka varsinaisissa yliopistoissa ja korkeakouluissa ovat välttämättöminä edellytyksinä eri alojen opintojen kannalta.* Tällaisia opintoja olivat erityisesti eri kielten kurssit. Toinen pääalue tarjonnassa oli eri alojen opettajien jatkokoulutuksessa. Mm. äidinkielen, matematiikan ja historian opettajat kokoontuivat kesällä Lahteen täydentämään opintojaan. Lisäksi runsaasti tarjontaa oli aineissa, jotka *oli laadittu kansa- ja kansalaiskoulujen opettajien pedagogisen taidon kartuttamista silmällä pitäen* (näistä mm. selvityksessä Lahden kaupunginhallitukselle 1963).

Huhtikuussa 1970 paikallinen kansanedustaja Sirkka Lankinen jätti eduskunnalle toivomusaloitteen, jossa esitettiin Päijät-Hämeen sivukorkeakoulun perustamismahdollisuuksien tutkimista. Perusteluna esitykselle oli mm. se, että tällä saavutettaisiin se valtakunnallinen etu, että rajoitettaisiin opiskelijamäärän epäterve kasvu Helsingin yliopistossa (ESS 12.4.1970). Tämä toivomusaloite lienee jäänyt erilaisten selvitysten ja muiden toimien varjoon, koska se ei ole johtanut mihinkään konkreettiseen kehitykseen Lahdessa.

Jo 1920-luvulta lähtien keskusteluun aika ajoin noussut ajatus insinöörikorkeakoulusta oli saanut tuulta purjeisiin Teknillisen koulutuksen komitean esityksestä, jonka mukaan teknilliset opistot tulisi korvata insinöörikorkeakouluilla. Vuonna 1971 valmistuneessa mietinnössä oli esitetty, että insinöörikorkeakouluissa voisi suorittaa ylemmän tai alemman insinööritutkinnon. Ensimmäistä insinöörikorkeakoulua ryhdyttiin puuhaamaan heti 1970-luvun alussa Lahteen. Esillä oli kaksikin vaihtoehtoa. Salpausselän insinöörikorkeakoulu ehdotettiin perustettavaksi Lahden, Hämeenlinnan ja Riihimäen teknillisistä oppilaitoksista. Hämeen insinöörikorkeakoulua puolestaan ehdotettiin rakennettavaksi Hämeen läänin kuuden teknillisen oppilaitoksen pohjalta (mm. Saarenmaa 2012, Järvinen 2022, s. 84 sekä Kölhi 1999, s. 80). Kapuloita rattaisiin heitti opetusministeri Jaakko Itälän komitea, jonka esitys koko koulutusjärjestelmän uudistamisesta jätti Teknillisen koulutuksen komitean pohdinnat varjoonsa (Saarenmaa 2012). Tästä takaiskusta huolimatta 1970-luku oli kuitenkin alku lahtelaiselle yliopistotoiminnalle.

2.3 Yliopistojen yksiköitä Lahteen

Merkittävin kehitysaskel yliopistollistumisessa Lahdessa 1960-luvulla oli Päijät-Hämeen Kesäyliopiston perustaminen 1963. Kesäyliopiston kautta syntyi kiinteä yhteys Helsingin yliopiston tarjontaan alueelle. Varsinaisten yliopistollisten yksiköiden rakentuminen Lahteen alkoi 1970-luvulla. Ensimmäisenä liikkeellä oli Helsingin yliopisto. Vuosikymmenen puolivälissä asetettiin Helsingin yliopiston ja Lahden kaupungin yhteistyötoimikunta suunnittelemaan täydennyskoulutusta ja avoimen korkeakoulun opetusta. Toimikunta sai työnsä valmiiksi keväällä 1976 ja teki useampia ehdotuksia tavoista järjestää Helsingin yliopiston koulutusta Lahdessa (Heikkilä & Karisto 2017, s. 15-16).

Suunnittelutyön myötä Helsingin yliopisto päätti käynnistää avoimen korkeakouluopetuksen ja täydennyskoulutustoiminnan Lahdessa lukuvuonna 1977-78. Tämä alkuun kokeiluna käynnistynyt toiminta johti Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen perustamiseen vuonna 1980. Tämän sittemmin Palmeniaksi muuttuneen yksikön syntyvaiheista on erinomainen kuvaus Heikkilän ja Kariston kirjassa Lahden keskuksesta Palmeniaksi (2017).

Palmeniasta ja sen edeltäjistä irtaantui vuosien kuluessa erillisiä toimintoja itsenäisiksi yksiköiksi. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskukseen oli perustettu vuonna 1990 ympäristöyksikkö. Se syntyi Vesijärviprojektin asiantuntemuksen pohjalta ja seuraavana vuonna (1991) palkattiin yksikköön projektijohtajaksi Timo Kairesalo. Vuonna 1996 suurin osa ympäristötutkimuksesta ja ympäristöekologian koulutuksesta irtaantui Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksesta ja siitä perustettiin Ympäristöekologian laitos. Uuden laitoksen johtajana aloitti Timo Kairesalo vesistöekologian professorina. Ympäristöekologian laitoksella oli Lahdessa oma perusopiskelijoiden kandidaattitason sisäänotto, noin 15-25 opiskelijaa vuodessa. Ensimmäiset näistä valmistuivat filosofian maistereiksi vuonna 1999 ja ensimmäinen jatko-opiskelija väitteli tohtoriksi vuonna 2002 (Kairesalo 2024). Itsenäinen Helsingin yliopiston laitos Ympäristöekologia oli vuosina

1996-2009. Sen jälkeen laitos yhdistyi Viikin yksikön kanssa Ympäristötieteiden laitokseksi. Tällöin Lahteen jäi vielä oma sisäänotto (Ympäristötieteet), joka päättyi vuonna 2016 ja seuraavan vuoden opiskelijat aloittivat Viikissä.

Avoin yliopisto irtaantui Palmeniasta vuonna 2004 ja siitä tuli Helsingin yliopiston erillislaitos. Helsingin yliopiston Avoimen yliopiston Lahden toimipisteessä selviteltiin ja valmisteltiin heti irtaantumisen jälkeen mallia, mikä johtaisi kandidaattitason tutkintoon. Tutkintoon johtavat opinnot oli tarkoitus käydä avoimessa yliopistossa. Sen jälkeen olisi opiskelija valmistunut jonkin tiedekunnan myöntämällä tutkintotodistuksella kandidaatiksi (ESS 18.11.2005). Helsingin yliopiston toiminnan vaiheista ja sen yksiköistä löytyy hyvä kuvaus myös Senja Jouttimäen (2022) artikkelista.

Seuraavana yliopistona Lahteen tuli Teknillinen korkeakoulu eli TKK. Vuonna 1986 yliopisto perusti Lahteen Teknillisen korkeakoulun Lahden toimiston, joka toimi Teknillisen korkeakoulun täydennyskoulutusyksikön yhteydessä. Vuonna 1989 yksiköstä tuli Teknillisen korkeakoulun erillislaitos ja sen nimi muutettiin Teknillisen korkeakoulun Lahden toimintakeskukseksi. TKK:n erillislaitoksena keskus toimi vuoteen 1995, jolloin nimi muuttui Lahden keskukseksi. Vuosina 1996-2005 Lahden keskus toimi osana Tuotantotalouden osastoa. (Kansalliskirjasto, Finna 2023)

TKK Lahden keskus keskittyi 1980-90 lukujen taitteessa paljolti pikavalmistukseen ja tuotantojärjestelmien simulointiin. Lisäksi siellä järjestettiin jonkin verran yksittäisiä tutkinto-opetukseen kuuluvia kursseja. Myös täydennyskoulutusta oli tarjolla, tunnetuimpana ehkä laatukoulutus, mm. Master of Quality -ohjelma. Myös muuta Tuotantotalouden koulutusta oli tarjolla yksittäisinä kursseina. Vuoden 1996 jälkeen Tuotantotalouden asema koulutustarjonnassa kasvoi ja Lahden keskus järjesti mm. yhteistyössä LTKK:n kanssa Tuotantotalouden 4 vuotista täydennyskoulutusohjelmaa, joka mahdollisti ohjelman suorittamisen jälkeen opiskelijan valmistumisen diplomi-insinööriksi. Vuosituhannen vaihteessa TKK käynnisti Lahdessa myös tietotekniikan muuntokoulutuksen. Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus muuttui vuoden 2006 alusta TKK:n erillislaitokseksi, jonka uutena aihealueena oli Ympäristötekniikka. Samalla yksikkö siirtyi Tuotantotalouden osastolta yliopiston erillislaitokseksi (ESS 30.12.2005). Tuossa vaiheessa alkoi yksikön Lahden toiminnan hiipuminen. Uuden painopistealan toiminta keskittyi käytännössä paljolti Otaniemeen, mikä ehkä oli luonnollistakin. Ympäristötekniikka oli vuosituhannen alkuaikoina nouseva ala monessa muussakin yliopistossa. Olikin luonnollista, että nousevien alojen kehitys tapahtui yliopiston johdon silmien alla. TKK:n (Aalto yliopisto) toiminta itsenäisenä yksikkönä Lahdessa päättyi vuonna 2014.

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun (LTKK) yksikkö perustettiin Lahteen kesällä 1996. Vuonna 1995 olivat LTKK:n rehtori Juhani Jaakkola ja Lahden kaupunginjohtaja Kari Salmi yhdessä keskustelleet LTKK:n toiminnan käynnistämisestä Lahdessa osana paikallista korkeakouluyhteisöä. Keskustelut johtivat keväällä 1996 tehtyyn kaupungin päätökseen lahjoittaa Tuotantotalouden professuuri LTKK:lle. Tästä kehitykses-

tä ja sen vaikutuksista on kerrottu jatkossa enemmän. LTKK muutti nimensä Lappeenrannan teknilliseksi yliopistoksi (LTY) vuonna 2003. Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopiston LUT nimi otettiin käyttöön vuoden 2019 alusta. Käytännön toiminnassaan yliopisto on käyttänyt lyhyempää LUT yliopisto nimeä tuosta alkaen.

Tampereen teknillinen korkeakoulu (TTKK) aloitti toimintansa Lahdessa vuonna 2000 käynnistämällä ESR-rahoituksella Muovitekniikan/materiaalitekniikan täydennyskoulutusohjelman (Indiko 2000-2004). Ohjelman myötä oli mahdollista suorittaa Materiaalitekniikan diplomi-insinöörin tutkinto Lahden alueella. Yliopiston nimeksi tuli Tampereen teknillinen yliopisto (TTY) vuoden 2003 alussa. TTY sai alueen elinkeinoelämältä lahjoituksena Muovitekniikan viisivuotisen professuurin 2003 (esim. Halonen 2011, s. 19). Professuuri sijoittui Nastolaan Muovipolin yhteyteen. Nastolassa oli alueellinen muoviteollisuuden keskittymä. Muovitekniikan professoriksi Nastolaan tuli TkT Pentti Järvelä, jonka kotipesä oli Tampereella TTY:n materiaalitekniikan laitoksella.

Yhtä jalkaa yliopistoyksiköiden kanssa kehittyi myös ammattikorkeakoulu Lahdessa. Opetusministeriön muistion "Peruskoulun jälkeisen koulutuksen kehittäminen" (1989) käynnistettyä ammattikorkeakoulujen suunnittelun lähdettiin Lahdessakin heti liikkeelle. Hakemuksessa ammattikorkeakoulukokeiluun oli mukana kahdeksan alueen oppilaitosta. Mukana oli perinteisten tekniikan ja talouden oppilaitosten ohella myös taidealan ja sosiaali- ja terveydenhuoltoalan oppilaitoksia (Järvinen 2022, s.85). Lahti pärjäsi hakuprosessissa hyvin ja Lahden väliaikainen ammattikorkeakoulu sai kokeiluluvan maaliskuussa 1991. Käynnistyneen ammattikorkeakoulun ensimmäiseksi johtavaksi rehtoriksi valittiin diplomi-insinööri ja kasvatustieteiden tohtori Juhani Honka. Tarkemmin Lahden ammattikorkeakoulun historiaa ja toimintaa alkuvuosina kuvataan teoksessa Järvinen, Marjo-Riitta & Blinnikka, Sirkku & Palanne, Olavi (toim.) MATKALLA MENESTYKSEEN – Muistiinmerkintöjä Lahden Ammattikorkeakoulusta 1991–2020.

Ammattikorkeakoulukokeilujen oli tarkoitus kestää vuoteen 1999 saakka, mutta aikataulua kiristettiin. Ensimmäiset kokeilut päätettiin vakinaistaa jo keväällä 1995. Silloin astui voimaan laki ammattikorkeakouluopinnoista. Lahdessa käytiin kokeiluvaiheen taittuessa vakinaistamiseksi myrskyisää kampailua siitä, mitkä oppilaitokset pysyvät mukana ja kenestä tulee ammattikorkeakoulun ylläpitäjä. Muotoiluinstituutti pyrki irtautumaan ammattikorkeakoulusta ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjäksi tuli kuntayhtymä vastustuksesta huolimatta.

Lahden ammattikorkeakoulu (LAMK) vakinaistettiin ensimmäisten joukossa. Nämä ensimmäiset vakinaistamisluvan saaneet ammattikorkeakoulut saivat luvan käynnistää toimintansa syksyllä 1996 (Järvinen 2022). Lahden ammattikorkeakoulun rehtorina aloitti vuonna 1996 tekniikan tohtori Arvo Ilmavirta. Hän siirtyi tehtävään kansainvälisen tietokonefirman Siemens-Nixdorfin osastonjohtajan paikalta (mm. HS 4.5.1996).

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu

Professuuri	Tuotantotalous
Peruskoulutus	insinööristä diplomi-insinööriksi merkonomista ekonomiksi
Avoin yliopisto-opetus	Yliopistotasoista opetusta kauppatieteiden ja tuotantotalouden aloilta
Jatkokoulutus	tekniikan lisensiaatti tekniikan tohtori kauppatieteiden lisensiaatti kauppatieteiden tohtori
Yrityskoulutus	Palvelujen markkinointi Yritysjuridiikka Kustannuslaskenta (CM2000)
Tutkimus- ja kehittämistoiminta	Osaamisalueena yrityksen sisäisen suorituskyvyn parantaminen
Edustamme Lahdessa Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun osaamista.	Tavoitteenamme on lisätä yliopistotasoista kauppatieteiden ja tuotantotalouden koulutusta alueella
Lisätietoja verkossa	www.lut.fi/lahti

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu (LTKK) on nuorin ja vielä toistaiseksi pienin yliopistollinen yksikkö Lahden korkeakouluyhteisössä. Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun toiminta Lahdessa painottuu viidelle osa-alueelle. Nämä ovat koulutus, tutkimus, kehitys, Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun osaamisen välittäminen Lahden alueelle ja Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun edustaminen Lahden alueella.

LTKK kehittää ja kouluttaa

Yritysten tarpeisiin

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu tarjoaa Lahdessa tutkintoihin sisällytettävissä olevaa perusopetusta ja täydennyskoulutusta, avointa yliopisto-opetusta, räätälöityä yrityskoulutusta sekä erillisiä koulutuspaketteja. Lahdessa on toteutettu insinööristä diplomi-insinööriksi koulutusta yhdessä Teknillisen korkeakoulun kanssa. Meneillään on jo toinen kurssi ja koulutus toteutetaan osin Lahdessa osin Kouvolassa. Vuosina 1994-1997 järjestettiin merkonomista ekonomiksi koulutuskokonaisuus. Parhaillaan Lahdessa ovat käynnissä Yritysjuridiikan ja Palvelujen markkinoinnin erikoistumiskoulutukset.

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Koulutus- ja kehittämiskeskuksella on lisäksi valmiita kokonaisuuksia sekä yrityskohtaisesti räätälöitäviä koulutusvaihtoehtoja, joita voidaan tuottaa Lahteen. Näitä löytyy useilta eri aloilta, esimerkkeinä vaikkapa logistiikka ja hitsaustekniikka.

Lahden yksikön tutkimuksen painopiste on yrityksen sisäisen suorituskyvyn kehittäminen. Aiemmin on tutkittu mm. tuottavuuden kehittämisen esteitä ja kustannuslaskennan käyttöä päijäthämäläisissä pkt-yrityksissä. Parhaillaan on menossa suorituskyvyn mittausta ja analysointia käsittelevä tutkimus.

Kehitystoiminnassa hyödynnetään projekteja. Yrityksille suunnattu Cost Management 2000 on projekti, jonka tavoitteena on nostaa kustannustietoisuutta ja kustannuslaskennan osaamista alueen pkt-yrityksissä. Lisäksi tuotetaan uudenlaista oppimateriaalia kustannuslaskennan opetukseen ja itseopiskeluun.

Projektipäällikkö Merja Rehn (edessä), professori Hannu Rantanen, suunnittelija Annukka Konu-Jauhunen ja tutkimusassistentti Jami Holtari.

3 LTKK:N ALKUTAIVAL LAHDESSA - HERÄÄMISEN AIKA

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun toiminta Lahden alueella käynnistyi jo 1980-luvulla ja 1990-luvun puolivälissä ryhdyttiin rakentamaan yliopistolle pysyvää toimintaa Lahteen. Keskeisenä vaikuttajana yliopiston Lahden toiminnan käynnistymisessä toimi rehtori Juhani Jaakkola. Hän asui Lahdessa ja toimi LTKK:n rehtorina vuosina 1977-1998 (tästä mm. Ylönen 2000, s. 16)

3.1 Työllisyys- ja täydennyskoulutusta Lahden seudulla

Ensimmäiset kirjalliset merkinnät LTKK:n toiminnasta Lahden seudulla löytyvät yliopiston Täydennyskoulutuksen toimintakertomuksista. Syksyllä 1984 käynnistettiin Heinolan Yrittäjäkurssi (10.9.1984–10.4.1985) Heinolan kauppaoppilaitoksella. Suunnittelija Seppo Saksanen LTKK:n Imatran toimipisteeltä oli tuolloin keskeinen toimija kurssilla. Tämän kaltaisia työllisyyskoulutukseen kuuluneita kursseja aloiteltiin Lappeenrannan teknillisessä korkeakoulussa jo 1981. Vuosien 1981-1985 aikana työllisyyskursseja pidettiin yhteensä 18 eri puolilla kaakkoista Suomea. Heinolassa oli Yrittäjäkurssi myös vuosina 1987–1988 (Täydennyskoulutuksen toimintakertomukset 1984, 1985 ja 1987).

Seuraavat LTKK:n koulutukset Lahdessa toteutettiin 1990-luvun alkupuolella. Vuonna 1993 käynnistyi Puun mekaaninen jatkojalostus ja kauppa – ohjelma (15.11.1993–25.11.1995). Täydennyskoulutusohjelma oli laajuudeltaan 60 opintoviikkoa. Siihen kuului sekä puunjalostustekniikkaan kuuluvia opintojaksoja että talouteen, tuotekehitykseen, markkinointiin ja kieliin liittyviä opintoja. Lähiopetusta oli kaksi päivää joka toinen viikko ja harjoitustyöt voitiin tehdä osallistujien omaan työhön liittyen. Opettajina toimi sekä LTKK:n opettajia että yritysmaailman edustajia (Joukainen 2024). Täydennyskoulutusohjelma oli hyväksytty Konetekniikan osastolla osaksi Puunjalostustalouden diplomi-insinöörin tutkintoa.

Kyseisen täydennyskoulutusohjelman suorittaneille oli luvattu perusopiskelupaikka LTKK:n Konetekniikan koulutusohjelmaan. Osa opintojaksoista oli hyväksytetty myös Tuotantotalouden osastolla. Niinpä muutama ohjelman suorittanut haki opiskelupaikkaa Tuotantotalouden koulutusohjelmaan.

Nämä aiheuttivat silloin ihmetystä ja päävaivaa Tuotantotalouden osaston osastoneuvostossa, koska osastolla tai sen johdolla ei ollut mitään sitoumuksia tai lupauksia tämän täydennyskoulutusohjelman suhteen (kirjoittaja oli Tuotantotalouden osaston osastoneuvoston jäsen 1992-1998).

Vuonna 1994 (27.1.1994-1997) Lahdessa käynnistyi Kauppatieteiden pitkä täydennyskoulutusohjelma – Kati 2. Ensimmäinen vastaava kauppatieteiden ohjelma oli toteutettu Imatralla vuosina 1992-1996. Kauppatieteiden pitkissä täydennyskoulutusohjelmissa suoritettiin käytännössä lähes kaikki kauppatieteiden maisterin tutkinnon opintojaksot ja ohjelman päätyttyä siirryttiin yliopiston perusopiskelijoiksi pro gradun tekemisen ajaksi. Näiden pitkien täydennyskoulutusohjelmien lisäksi LTKK tarjosi Lahdessa myös jonkin verran lyhyempiä ja tietylle organisaatiolle suunnattuja koulutuksia. Tällainen oli esimerkiksi Lahden kaupungin työseminaari (24.4.1995).

Vuodesta 1996 alkaen täydennyskoulutusta pyrittiin näyttämään Lahden alueella selkeämmin osana koko yliopiston toimintaa, jota tuolloin edusti vasta perustettu Lahden yksikkö. LTKK:n Täydennyskoulutus toimi toki itsenäisesti yliopiston sisällä, mutta rehtori Jaakkola halusi LTKK:n toiminnan näkyvän kaupunkilaisille yhtenä kokonaisuutena. LTKK/LTY/LUT on jatkanut aktiivista erilaisten täydennyskoulutusohjelmien tarjontaa Lahdessa 1980-luvulta alkaen. Lahti on sijainniltaan erinomainen täydennyskoulutusohjelmien toteutuspaikka, koska suurin osa suomalaisista asuu kohtuullisen matkan ja hyvien kulkuyhteyksien päässä Lahdesta.

3.2 Lahjoitusprofessuuri käynnistää yliopiston yksikön

Yliopistojen toimintojen kehittäminen oli lahtelaisissa keskusteluissa 1990-luvun puolivälissä. Yhtä aikaa tapahtui muutoksia sekä Helsingin yliopistolla, Teknillisellä korkeakoululla että Lappeenrannan teknillisellä korkeakoululla. Lahden Kaupunginhallitus käsitteli 3.7.1995 kokouksessaan (547§) Helsingin yliopiston ympäristötieteen laitoksen perustamissuunnitelmaa. Sen mukaan yksikön toiminta oli alkamassa 1.8.1996. Samassa pykälässä käsiteltiin myös Teknillisen korkeakoulun esitystä lahjoitusprofessuurin nimikkeen vaihtamista ja lahjakirjan uusimista. Kolmantena asiana tuossa Kaupunginhallituksen kokouksen pykälässä hyväksyttiin alustavat suunnitelman Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun professuurin sijoittumisesta Lahteen 1.8.1996.

LTKK:n toimintojen sijoittumista Lahteen ja sen käytännön toteutusmuotoja pohdiskeltiin useaan otteeseen vuoden 1995 aikana. Kesäinen Kaupunginhallituksen päätös lienee vahdittanut ja konkretisoinut keskusteluja. Alkuun keskusteluissa pohdittiin mahdollisuuksista rakentaa professuurista LTKK:n ja Lahden ammattikorkeakoulun yhteinen. Tässä mallissa haasteena oli uusien ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välinen reviiritaistelu, joten yhteisprofessuuri ei edennyt pohdiskeluja pidemmälle. LTKK:n Lahteen sijoittumisen taustalla vaikutti paljon rehtori Juhani Jaakkolan ja kaupunginjohtaja Kari Salmen välinen yhteys (Ylönen 2000, s. 16). Lahdessa oli pyrkimyksiä kytkeä yliopistotoimintoja osaksi paikallisen kuntayhtymän toimintaa,

koska osa lukioistakin oli sen omistuksessa. Paikallisilla poliitikoilla oli myös halua panostaa enemmän ammattikorkeakoulun kuin yliopistojen toimintaan. (K.Salmi 25.4.2022)

Syksyllä 1995 oli esillä mahdollisuus, että ammattikorkeakoulun rehtori Juhani Honka olisi siirtynyt LTKK:n professoriksi. Muista alueella vaikuttaneista seikoista johtuen tämä vaihtoehto ei toteutunut. Todennäköisesti yliopiston johto pohti muitakin vaihtoehtoja, mutta näistä ei ole jäänyt dokumentteja tai julkisia muistikuvia. LTKK:n lahjoitusprofessuuri eteni aikanaan Kaupunginvaltuuston käsittelyyn. Kaupunginvaltuuston kokouksessa 11.3.1996 (91§) hyväksyttiin lopullisesti yliopistolle annettu lahjakirja. Pöytäkirjojen mukaan asiassa tuli hieman kiire. Valtuusto joutui ensin toteamaan asian kiireelliseksi ja välttämättömäksi ottaa käsittelyyn, vaikka sitä ei ollut kokouskutsussa mainittu. Kaupunginhallitus oli samana päivänä kokouksessaan todennut tämän kiireellisyyden ja päättänyt saattaa asian saman iltaiseen Kaupunginvaltuuston kokoukseen käsiteltäväksi. Osaltaan tähän kiireellisyyteen lienee vaikuttanut se, että lahjakirja Kaupunginhallituksen nimissä oli tehty ja päivätty jo 29.2.1996 eli vajaa pari viikkoa aiemmin. Lahjakirjan mukaan Lahden kaupunki myönsi Lappeenrannan teknilliselle korkeakoululle 2 500 000 markkaa käytettäväksi Lahden korkeakouluyhteisöön sijoitettavan 1.8.1996 perustettavan Tuotantotalouden professuurin aiheuttamiin menoihin viiden vuoden aikana.

Kaupungilta saatavan lahjoitusprofessuurin täyttö oli rehtori Jaakkolan työpöydällä loppuvuodesta 1995. Joulukuun alkupuolella rehtori Jaakkola kysyi kirjoittajalta, lähtisinkö Lahteen hoitamaan kaupungilta saatavaa Tuotantotalouden professuuria. Potentiaalisia tohtorin tutkinnon suorittaneita ehdokkaita viranhoitajaksi oli yliopistolla tuohon aikaan vain muutamia. LTKK tuotti omia tohtoreita keskimäärin alle viisi vuodessa vuoteen 1995 saakka. Kaiken kaikkiaankin tohtoreita oli yliopiston toiminnan alkuvuosina (1969–1995) valmistunut hyvin vähän. Kirjoittajan väitöskirja vuodelta 1995 oli yliopiston Tieteellisiä julkaisuja sarjassa numerolla 45 ja samalla se oli vasta 33. sarjassa julkaistu väitöskirja. Tuotantotalouden kentässä näistä siihen mennessä suoritetuista väitöksistä oli ollut vain pieni osa.

Sopivasti ajoittuneen tohtoriksi valmistuminen lisäksi kirjoittaja oli toiminut useissa erilaisissa yliopistohallintoon liittyvissä tehtävissä jo varsin pitkään. Hän oli ollut jäsenenä mm. yliopiston hallituksessa, Tuotantotalouden osaston osastoneuvostossa sekä useissa yliopiston sisäisissä työryhmissä. Lisäksi hän oli toiminut Korkeakoulualan assistenttien ja tutkijain liitto – KATL ry:n hallituksessa ja paikallisyhdistyksen puheenjohtajana. Näiden tehtävien myötä kirjoittaja oli tullut rehtorille tutuksi ja tämä todennäköisesti edesauttoi sitä, että rehtori kysyi kirjoittajaa viran hoitajaksi.

Kirjoittajan lupauduttua lähtemään Lahteen alkoi tehtävän ja kaiken siihen liittyvän perusteellinen suunnittelu. Muistiinpanojen mukaan 13.12.1995 on kirjoittaja pohdiskellut hyvin perusteellisesti Lahden toimintojen tulevaa luonnetta, tehtäviä, vaadittavia resursseja sekä sitä, mitä se henkilökohtaisesti tarkoittaa käytännössä. Tehtävään liittyi myös useita selvitettäviä kysymyksiä. Eräs keskeisimmistä oli kysymys päämiehestä eli kuka määrittelee sen,

Kv 11.3.1996
91 §
LIITE

LAHJAKIRJA

Lahden kaupunki on myöntänyt Lappeenrannan teknilliselle korkeakoululle 2 500 000 markkaa käytettäväksi Lahden korkeakouluyhteisöön sijoitettavan, 1.8.1996 perustettavan tuotantotalouden professorin viran aiheuttamiin menoihin viiden vuoden aikana. Summaan sisältyy viran palkkaus henkilösivukuluineen sekä viran hoitoon liittyvät matka- ym. vastaavat välttämättömät menot.

Lahden kaupunki suorittaa korkeakoululle kalenterivuosittain summan, joka vuonna 1996 on 200 000 markkaa, vuonna 2001 300 000 markkaa ja vuosina 1997 -2000 500 000 markkaa. Summat maksetaan etukäteen, kunkin vuoden tammikuussa; vuoden 1996 suoritus elokuun aikana.

Lahjoitussummat maksetaan korkeakoulun postisiirtotilille 800011-12344.

Lahdessa, 29 päivänä helmi kuuta 1996

LAHDEN KAUPUNGINHALLITUS

Allekirjoitus

Kari Salmi
Kaupunginjohtaja

Juha Suopohja
Lakimies

Yhteyshenkilö Kaupunginjohtaja Kari Salmi

mitä Lahdessa toimiva professori tekee. Olisiko professori Tuotantotalouden osaston, yliopiston johdon, täydennyskoulutuskeskuksen vai Lahden kaupungin "ohjauksessa". Pohjaa mahdollisille tuleville tehtäville Lahdessa löytyi mm. vuoden 1996 yliopiston toimintasuunnitelmasta. LTKK:n hallituksen 29.11.1995 hyväksymässä toimintasuunnitelmassa todetaan mm. "Virka palvelee Lahdessa tapahtuvia LTKK:n korkeakoulutoimintoja mm. insinööristä tuotantotalouden diplomi-insinööriksi -ohjelmaa, ammattikorkeakoulujen opettajakoulutusta ja metsäosaamiskeskuksen puun jatkojalostuksen Lahden toimintoja". Näistä tehtävistä metsäosaamiskeskus jäi todellisuudessa toteutumatta. Taustalla lienee ollut osaamiskeskusohjelmien valmistelussa ja valtakunnallisessa työnjaossa tapahtuneet muutokset.

Kaupunginhallituksen päätöksessä (3.7.1995) mainittiin myös Teknillisen korkeakoulun Lahdessa toimivan lahjoitusprofessuurin nimikkeen vaihtaminen. Uudelleen määritellyn tehtävän oli tarkoitus alkaa yhtä aikaa LTKK:n professuurin kanssa eli 1.8.1996. Kyseinen professuuri oli sijoitettu TKK:lla Tuotantotalouden osastolle. Kaupunginhallituksen päätöksessä viran nimikkeeksi mainittiin "Teollisuuden kehittäminen ja tutkimus". Viran täyttöprosessi oli TKK:lla käynnissä ja kirjoittaja kuuli siitä väliaikatietoja silloin tällöin. Virka täytettiin nimikkeellä "Teollisuuden kehittäminen ja johtaminen".

TKK Lahden keskuksessa oli valmisteltu keväällä 1996 Tuotantotalouden insinööristä diplomi-insinööriksi täydennyskoulutusohjelman toteuttamista. Ilmeisesti LTKK:n ja TKK:n rehtorit olivat tapaamisissaan jossain vaiheessa sopineet, että ohjelma toteutetaan yhdessä, koska molemmissa taloissa oli aloittamassa yhtä aikaa uudet Tuotantotalouden professorit. Tähän liittyen pidettiin Lahdessa yhteispalaveri 8.3.1996. Siinä olivat paikalla Lahden kaupunginjohtaja Kari Salmi sekä LTKK:n edustajina rehtori Juhani Jaakkola, Tuotantotalouden osaston johtaja Markku Tuominen, Koulutus- ja kehittämiskeskuksen apulaisjohtaja Lea Hirvonen ja TkT Hannu Rantanen. TKK:n edustajina olivat rehtori Paavo Uronen, Tuotantotalouden osaston johtaja Eero Eloranta, sekä professorit Veijo Kauppinen ja Jouko Karjalainen. Tuolloin samana päivänä pidettiin myös LTKK:n edustajien kanssa oma yhteinen palaveri suunnitellen tulevaa professorin toimenkuvaa. Tämän lisäksi kirjoittaja vieraili Tietoportissa, missä oli TKK Lahden keskuksen toimintoja. Osa TKK:n toiminnoista oli tuolloin Neopolissa Niemenkadulla.

Maaliskuussa annettiin kirjoittajalle määräaikainen viranhoitomääräys (13.3.–31.7.1996) Teollisuustalouden professoriksi valmistelemaan LTKK:n toimintaa Lahdessa. Tehtävä osa-aikaisena professorina alkoi 13.3.1996, joskin virallisesti päätös määräyksestä taisi kiertää Tuotantotalouden osaston osastoneuvoston kautta vasta huhtikuun puolella. Osa-aikaisuus tarkoitti, että työajasta professuuria hoidettiin noin 80 % ja loput 20 % työajasta taustavirkaan yliassistentuuriin kuuluvia tehtäviä. Tulevan Lahden toiminnan valmistelu käynnistyi välittömästi. Ensimmäinen suunnittelupalaveri virassa oli rehtori Jaakkolan kanssa heti 13.3. Siinä käytiin läpi mm. Lahden alueen kehittämisstrategioita. Keskeinen viesti rehtori Jaakkolalta oli, että tässä Lahden tehtävässä tulisi olla "enemmän yleismies kuin Tuotantotalouden professori".

Seuraavana päivänä (14.3.) kirjoittaja otti

yhteyttä Jouko Karjalaiseen, joka toimi tuolloin TKK:n Lahden professuurissa ja Lahden keskuksen johtajana. Hänen kanssaan käytiin läpi suunnitteilla olevan yhteisen täydennyskoulutusohjelman (LDI 1) rahoitusta, maksullisuutta, pääsykoetta ja muita käytännön järjestelyitä. Ohjelman käytännön järjestelyjä tulisi toteuttamaan TKK Lahden keskus. LTKK:n puolelta mukana täydennyskoulutusohjelmassa oli myös Koulutus- ja kehittämiskeskus (Koke). TKK laittoi ohjelmasta ensimmäisen ilmoituksen Helsingin Sanomiin ja Etelä-Suomen sanomiin 13.3.1996. Tämä yhteinen ohjelma näkyi heti alusta alkaen keskeisenä osana LTKK:n Lahden professorin työkenttää. LDI 1 ohjelman suunnitteluun saatiin melko vapaat kädet Tuotantotalouden-osaston johtaja Markku Tuomiselta. Toki lopputulos piti hyväksyttää Tuotantotalouden osastoneuvostossa.

Rehtori Jaakkola antoi Lahden tilanteesta varsin hyvän kuvan sekä kertoi keihin kaikkiin tulisi olla yhteydessä, kun professori aloittaa työskentelyn Lahdessa. Hän kertoi mm. noihin aikoihin kireänä olleesta Muotoiluinstituutin tilanteesta. Osa alueen toimijoista oli ajamassa Muotoiluinstituuttia osaksi uutta Lahden ammattikorkeakoulua (LAMK). Muotoiluinstituutti itse ei halunnut osaksi ammattikorkeakoulua, koska pelkäsi tasonsa ja asemansa laskemista. LAMK oli osa paikallista koulutuskonsernia ja näiden kahden johdon välit olivat myös kireät. Rehtori Jaakkola näki Muotoiluinstituutin selkeästi TKK:n ja LTKK:n yhteistyökumppanina.

Rehtori Jaakkola kertoi myös Lahden korkeamman opetuksen yhteistyöneuvottelukunnasta, johon kuuluivat kaupunginjohtajan lisäksi Helsingin yliopiston, TKK:n ja LTKK:n rehtorit. Tämä foorumi oli kaupungin keskeinen yhteistyökumppani yliopisto- ja korkeakouluasioissa. Neuvottelukunta kokoontui muutaman kerran vuodessa käsittelemään ajankohtaisia yliopistoasioita. Lahden korkeamman opetuksen neuvottelukunta teki loppuvuodesta 2001 allekirjoittaessaan sopimuksen yhteistyöstä Lahden yliopistokeskuksessa päätöksen, että siitä tuli Lahden yliopistokeskuksen ohjausryhmä (Kokousmuistio 27.11.2001).

Lahden korkeamman opetuksen yhteistyöneuvottelukunnan kokouksessa 25.4.1996 rehtorit ja kaupungin johtaja kävivät läpi yliopistojen ajankohtaisia asioita. LTKK:n osalta muistiossa korostettiin professuurikysymyksessä yhteistyötä TKK:n kanssa. Lisäksi todettiin, että Tietoportti olisi tukikohtana ja että sieltä saataisiin opetuksen tukipalvelut. Rehtori Jaakkola oli myös kertonut, että professuurin keskeinen tieteenala on tuotantotalous ja erityisesti laskentatoimi. Tämä erosi selkeästi TKK:n Tuotantotalouden professorin alasta, joka oli Teollisuuden kehittäminen ja johtaminen.

Kevään 1996 aikana oli eri tahojen kanssa useita palavereita, joissa suunniteltiin alkavan täydennyskoulutusohjelman yksityiskohtia. Useimmiten asiaa tietysti käsiteltiin LTKK:n ja TKK:n edustajien yhteisissä tapaamisissa. TKK:n puolella keskustelukumppanina oli useimmiten Pertti Jokela, Jouko Karjalainen ja Harri Nuppola. LTKK:n puolella keskustelukumppanina olivat Lahden professorin lisäksi Juhani Jaakkola, Markku Tuominen sekä Kokesta Leena Kärri ja Lea Hirvonen. Virallisesti Lahden professorin tekemisiä hyväksyi Tuotantotalouden osaston johtaja tai osastoneuvosto.

Huhtikuussa (17.4.1996) laadittu ja hyväksytty muistio hahmotteli Lahden professuurin tehtäväkenttää. Perustehtävänä oli edustaa LTKK:n yliopistotasoista tekniikan ja talouden osaamista Lahden seudulla sekä palvella LTKK:n Lahdessa tapahtuvia korkeakoulutoimintoja. Alusta asti oli myös selvää, että Lahteen olla rakentamassa LTKK:lle pysyvää asemaa eli yksikköä.

Lahden professorin tulevat työtilat oli yksi ensimmäisistä järjestettävistä asioista. Tiloja pohdittiin sekä lyhyellä tähtäimellä professorin sijoittumiskysymyksenä että pidemmällä tähtäimellä hahmottamalla LTKK:n useamman vuoden tilatarpeita. Akuutti kysymys oli löytää professorille työhuone elokuun alkuun mennessä. Sen rinnalla pohdittiin sitä, kuinka monta henkilöä LTKK:n tiloihin seuraavien vuosien aikana sijoittuu ja millaisia opetustiloja tarvittaisiin. Tiloista keskusteltiin mm. TKK:n edustajien sekä Lahden kaupungin edustajien Ulla Heijarin ja Juhani Rikalan kanssa. Tietoportissa Saimaankadulla (Kuva 1) oli TKK:n täydennyskoulutuksen henkilöstöä, joten se oli luonteva paikka myös LTKK:n sijoittua. Tietoportissa oli myös Helsingin yliopiston, Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun ja Muotoiluinstituutin toimintoja. Edellisten lisäksi Tietoportissa oli LAMK:n hallintoa ja mm. opintotoimisto. LAMK:n toiminnot olivat muuttamassa lähiaikoina pois kiinteistöstä, joten tiedettiin, että siitä oli vapautumassa lisää tilaa.

TKK:n Teollisuuden kehittämisen ja johtamisen professuurin täyttö eteni kevään aikana ja virkaan nimitettiin 1.8.1996 alkaen TkT Ilkka Kauranen. Professori Kaurasen nimityksen varmistuttua kirjoittaja soitti hänelle 12.6. ja keskusteltiin tulevasta yhteistyöstä Lahdessa. Samalla sovittiin tapaaminen Lappeenrantaan heinäkuussa. Ilkka Kauranen tulikin käymään Lappeenrannassa LTKK:lla 17.7. Silloin käytiin läpi laajemmin kaikkea sitä, mitä Lahdessa oli tapahtunut ja suunniteltu kevään aikana. Keskeinen keskusteluaihe oli LDI 1 täydennyskoulutusohjelma, jota LTKK ja TKK tulisi yhdessä toteuttamaan seuraavien vuosien aikana. Ilkka Kauranen oli hyvin yhteistyöhaluinen mutta ymmärrettävästi hieman varovainen ottamaan kantaa asioihin ennen virassa aloittamista.

Heinä-elokuun vaihteessa alkoi professorin työhuonetilanne selviämään. Tietoportin kolmannessa kerroksessa olleella Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun yksiköllä oli vapaana muutama kalustettu työhuone, ja niihin asettuivat sekä TKK:n että LTKK:n uudet professorit aloittaessaan työskentelyn Lahdessa. Näissä tiloissa professorit työskentelivät syksyn ja talven. Seuraavana keväänä LTKK:n professori muutti muutamaksi kuukaudeksi 4. kerrokseen Helsingin yliopiston Ympäristöekologian laitoksen tiloihin ja siitä myöhemmin LTKK:lle vapautuneisiin tiloihin 5. kerrokseen.

LTKK:n Lahdessa toimivan Tuotantotalouden professorin virka käynnistyi virallisesti 1.8.1996. Ensimmäinen hoitomääräys tehtävään oli kaksivuotinen (1.8.1996–31.7.1998). Ensimmäisen työpäivän tehtäviin kuului mm. palaveri Lahden kaupungin yhteyspäällikkö Juhani Rikalan kanssa kaupungintalolla. Hänen kanssaan listattiin kaikki keskeiset henkilöt, jotka uuden professorin on hyvä tavata. Seuraavana päivänä sovittiin Ilkka Kaurasen kanssa, että TKK ja LTKK pitävät yhteisen tiedotustilaisuu-

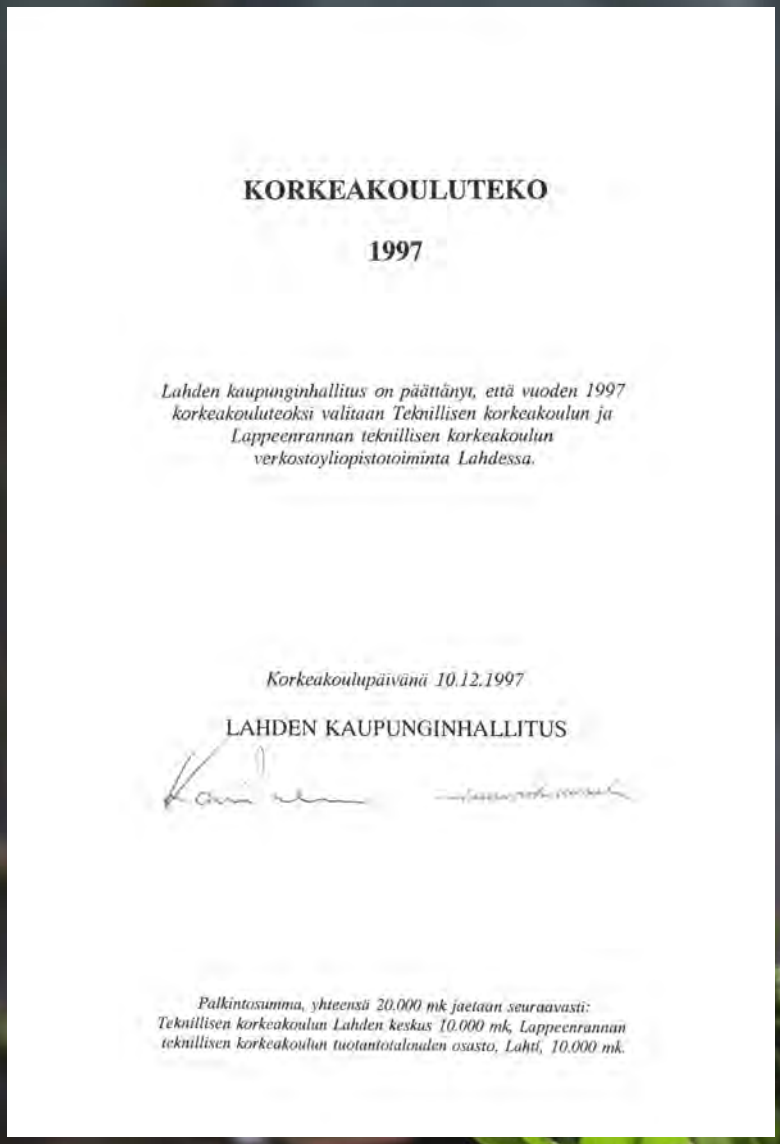

Kuva 1. Tietoportti, Saimaankatu 11 Lahti

den professuurien käynnistymisestä 12.8. Mukaan pyydettiin myös Lahden kaupungin edustaja. Tilaisuuteen kutsuttiin kaikki alueen merkittävimmät mediat. Tilaisuudessa kerrottiin siitä, mitä professorit aikovat tulevaisuudessa alueella tehdä ja myös siitä, miten kahden johtavan Tuta yksikön osaaminen yhdistetään Lahdessa yhteisen koulutusohjelman myötä. Tilaisuudesta oli komea artikkeli kuvan kanssa seuraavan päivän Etelä-Suomen Sanomissa (ESS 13.8.1996).

LTKK:n Lahteen rakenteilla olevan yksikön nimi tuntui herättävän kiinnostusta Lappeenrannassa. Kirjoittajan tehtävä Lahteen valittuna Tuotantotalouden professorina oli rakentaa jollain aikavälillä Lahteen LTKK:n yksikkö. Tuotantotalouden osaston johtaja Markku Tuominen oli keskustelukumppani hyvin monessa Lahteen liittyvässä asiassa. Kirjoittaja oli tehnyt Tuomisen kanssa yhteistyötä jo pitkään eri foorumeilla Lappeenrannassa, mm. Tuotantotalouden osaston osastoneuvostossa. Professori Tuomisella oli myös keskeinen rooli Tuotantotalouteen oppiaineena liittyvissä kysymyksissä. Hän kannatti LTKK Lahden keskus nimeä (7.8.1996), koska se olisi linjassa TKK:n vastaavan yksikön kanssa. Hän kuitenkin kehotti kysymään myös rehtorin kantaa asiaan.

Seuraavana päivänä keskusteltiin aiheesta rehtori Jaakkolan kanssa. Rehtori vierasti "keskus" nimen käyttöä. Hän katsoi, että organisatorisesti hallinto LTKK:n sisällä kulki Tuotantotalouden osaston kautta. Lahden alueella toiminnan koordinointi tapahtuisi yhteisen neuvottelukunnan (Lahden korkeamman opetuksen neuvottelukunta) kautta, jossa mukana ovat LTKK, TKK ja HY rehtorit sekä Lahden kaupunki. Rehtori piti Lahden yksikkö nimeä

KORKEAKOULUTEKO

1997

Lahden kaupunginhallitus on päättänyt, että vuoden 1997 korkeakouluteoksi valitaan Teknillisen korkeakoulun ja Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun verkostoyliopistotoiminta Lahdessa.

Korkeakoulupäivänä 10.12.1997

LAHDEN KAUPUNGINHALLITUS

Palkintosumma, yhteensä 20.000 mk jaetaan seuraavasti: Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus 10.000 mk, Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun tuotantotalouden osasto, Lahti, 10.000 mk.

Syksyn 1997 korkeakoulupäivässä palkittiin vuoden korkeakoulutekona LTKK:n ja TKK:n yhteistyö kaupungissa. Yliopistot tuottivat yhdessä LDI täydennyskoulutusohjelmaa, pitivät yhteistä jatko-opintoseminaaria paikallisille tohtoriopiskelijoille sekä tekivät yhteistyötä useissa erilaisissa projekteissa. Yliopistojen läheinen yhteistyö loi pohjaa verkostoyliopistotoiminnalle, josta kehittyi joitain vuosia myöhemmin Suomen ensimmäinen Yliopistokeskus.

parhaana, koska sen alle sopisi myös Koken toiminta. Hän kehotti kysymän myös hallintojohtaja Arto Oikkosen näkemystä asiaan.

Seuraavalla viikolla (16.8.1996) keskusteltiin yksikön nimestä LTKK:n Koulutus- ja kehittämiskeskuksen (Koke) johtajan Seppo Penttisen kanssa. Penttinen toi esiin kaikki mahdolliset vaarat, jotka liittyvät siihen, että käytetään muualla esiintyviä nimiä. Hän pohdiskeli asiaa laajasti sekä organisatorisesti ja jopa Opetusministeriön näkökulman kautta. Hän kannatti "projektitoimisto" nimen käyttämistä. Projektiin kuuluu alku ja loppu, joten projekti nimike pakottaisi muut osapuolet (erityisesti kaupunki) miettimään rahoitusta jatkossakin. Penttisen mielestä tämä viestitti sitä, jos halutaan toimintaa, pitää siihen panostaa lisää. Kokella oli projektitoimisto nimen käytöstä kokemusta Imatran yksikössä.

Syksyllä 1996 käyttöön vähitellen vakiintui nimike LTKK Lahden yksikkö. Vaikka yksikköä ei tässä vaiheessa mitenkään perustettu tai virallistettu oli yksikön nimi käytössä. "Lahden yksikkö" nimi vahvistettiin virallisesti LTKK:n Lahden toimintojen johtoryhmässä vasta syksyllä 2000. Yksikön johtajakin nimettiin ensin hallituksen ja sen jälkeen rehtorin päätöksillä virallisesti myöhemmin. LTKK lahden yksikkö käsitti siis alkuun vain yhden henkilön. Tilat käyttöön löytyivät Tietoportista Saimaankadulta ja sihteeripalvelut yms. toimistotuki saatiin TKK Lahden keskukselta.

3.3 Uusi yksikkö ja uudet kuviot

Uuden yksikön käynnistyminen Lahden kaupungissa ja uuden professorin asettuminen sidosryhmien verkostoon toi mukanaan useita haasteita ja tehtäviä. Näitä uusia kysymyksiä ja tehtäväalueita nousi esiin sekä yliopiston sisällä ja sisältä sekä ulkopuolelta sidosryhmien kautta lähes päivittäin.

Syksyn 1996 aikana tuli pohdittavaksi useita periaatteellisia kysymyksiä, jotka osittain johtuivat uudesta toiminta-alueesta ja osin valtakunnallisesta koulutuspolitiikasta. Ensimmäiset ammattikorkeakoulut oli vakinaistettu 1995 ja niiden asema korkeakoulukentässä oli monenlaisen pohdinnan kohteena. Osa ammattikorkeakouluista tai ainakin niiden rehtoreista ajoi linjaa, jonka mukaan ammattikorkeakoulut olisivat ikään kuin pieniä yliopistoja professoreineen ja omine tohtorintutkintoineen. Yliopistot puolestaan halusivat pysyä tästä irrallaan ja korostivat omaa rooliaan. Lahdessa tämä näkyi yleisenä korkeakoulusektorin tarkasteluna sekä sen pohdiskeluna, miten suhtaudutaan Lahden ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakoululuilla, myös Lahdessa, oli halua hyödyntää yliopistojen brändiä oman asemansa vakiinnuttamisessa ja vahvistamisessa. Yliopistojen rehtoreilla oli selkeä näkemys, että ammattikorkeakoulut voivat olla osa korkeakoulusektoria, mutta yliopistosektorin roolia tulee pitää erillään ja korostaa. Saman suuntaista tukea saimme myös kaupungin suunnalta.

Lahden kaupungin tarpeet ja motiivit rahoittaa LTKK:n professuuria oli myös uudelle professorille selvitettävä kysymys. Tästä aihepiiristä oli palaveri kaupungin-

johtaja Kari Salmen kanssa lokakuussa. Kaupungin keskeisiä huolia ja päämotiiveja yliopistotoiminnan rahoittamisessa oli alueen alhainen koulutustaso. Lahden alue oli pitkään ollut koulutustasoltaan Suomen heikoimpia alueita. Taustalla oli perinteisen teollisuuskaupungin kehityshistoria ja teollisuustuotannon rakenteelliset muutokset 1900-luvun loppupuolella. Kaupungin johto uskoi koulutus- ja osaamistason nostamisen vaikuttavan myönteisesti työpaikkojen syntymiseen alueelle. Yliopistojen näkökulmasta oli hyvä asia, että tämä näkemys säilyi kaupungin johdossa pitkään, vaikka ajoittain paikalliset poliitikot olivatkin eri mieltä.

Syksyllä 1996 LTKK oli ensimmäistä kertaa mukana Lahden korkeakoulupäivän (3.12.1996) vastaanoton järjestelyissä ja kutsujana. Sitä suunniteltiin syksyn mittaan muutamassa suunnittelupalaverissa, joita veti Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus Palmeniasta johtaja Sinikka Larsen. Ohjelma rakentui jo tuolloin pitkälti sen kaltaiseksi, jollaisena se toistui vähintäänkin 25 vuotta eteenpäin. Kaupunginjohtaja avasi tilaisuuden ja sen jälkeen oli musiikkia. Kaikkien yliopistojen ja ammattikorkeakoulun rehtorit pitivät tervehdyspuheenvuorot. Tämän jälkeen oli juhlaesitelmä ja vuoden korkeakouluteon palkitseminen. Lopuksi taas musiikkia ja cocktails. Tilaisuuden käytännön järjestelyistä huolehti hyvin monta vuotta Merja Pöysti, joka työskenteli TKK:lla.

LTKK:n Lahden professuurin alkuaikojen toimintaan kuului mukaan meneminen ja osallistuminen moneen erilaiseen toimintaan ja organisaatioon Lahden seudulla. Osa tehtävistä tuli TKK yhteistyön kautta. LTKK:n professori osallistui usean TKK:n ohjelman ja projektin ohjausryhmiin, tutortoimintaan yms. (IDPD Pro jne.). Osaan tehtävistä tuli lentävä siirtyminen rehtori Jaakkolan myötävaikutuksella. Hän Lahdessa asuvana ja vaikuttavana henkilönä ohjasi uuden professorin usean organisaation toimintaan. Tällaisia olivat mm. Päijät-Hämeen Venäjän kaupan kilta, Muotoilun tutkimuslaitos ja Puuakatemia. Myös alueen muiden koulutusorganisaatioiden, kuten Lahden ammattikorkeakoulun ja Päijät-Hämeen Koulutuskonsernin hankkeisiin (esim Kujala) ja hankkeiden ohjausryhmiin (esim Heke) tuli kutsuja. Ajan ja tunnettuuden lisääntymisen myötä yhteistyöfoorumeja tuli lisää. Esimerkiksi vuonna 2001 TKK:n ja LTKK:n Lahden professorit kutsuttiin mukaan Lahden Teollisuusseuraan. Lahden Teollisuusseura on teollisuuden ja liike-elämän alalla toimivien yritysten ja

Joinain vuosina puheen piti kuusi rehtoria perätysten.
Rehtorit olivat varsin runsassanaisia ja pahimmillaan heidän puheensa kestivät yhteensä puolitoista tuntia. Tämä johti yleisökatoon korkeakoulupäivän vastaanotolla. Eräskin yritysjohtaja kertoi suoraan kirjoittajalle, että ei tule tilaisuuteen, koska puheet vievät niin paljon aikaa. Tästä opittiin ja jatkossa puheen piti vain yksi rehtori kerrallaan.

yhteisöjen sekä yksityisten henkilöiden keskeinen yhdysside Lahdessa ja sen ympäristössä (Lahden Teollisuusseura).

Keväällä 1997 rehtori Jaakkola kertoi, että Opetusministeriöllä oli negatiivinen suhtautuminen kaikkiin yliopistotoiminnan (alueellisiin) erillisrahoitettuihin "rönsyihin". Erityisesti kuulemma Porin korkeakoulu oli saanut huomiota. Ministeriön mielestä Yliopistojen tulisi sopia erikseen kaikista loppututkintoon tähtäävistä ulkopuolisella rahoituksella toteutettavista ohjelmista. Tästä vedimme johtopäätöksen, että ministeriön rahoitusta ei LDI-ohjelmalle olisi tulossa. Rehtori ehdottikin ohjelman kääntämistä täydennyskoulutustyyppiseksi. Tästä meidän tuli keskustella Koulutus- ja kehittämiskeskuksemme kanssa.

Yksikön tulevaisuutta pohdittiin myös koko ajan. Palavereissa rehtorin, Tuotantotalouden osaston johtajan ja Koulutus- ja kehittämiskeskuksen kanssa oli suunnitelmia ja vaihtoehtoja aina esillä. Rehtori Jaakkolan kanssa pidettiin palaveri 24.11.1997, jossa käsiteltiin sekä toiminnan laajenemista että organisoitumista. Rehtorin tuossa palaverissa esittämän näkemyksen mukaan jo vuonna 2001 yksikön koko voisi olla 11-16 henkilöä. Tämä tuntui melko suurelta tavoitteelta professorista, joka päivittäin yritti taistella käytännön toiminnan, tilojen ja resurssien kanssa. Tavoite oli haastava, koska taustalla oli ajatus, että toiminta Lahdessa rahoittaa itsensä. Samassa palaverissa rehtori myös linjasi omana näkemyksenään Lahden toiminnan olevan yliopiston toimintaa, jota johtaa rehtorin nimeämä johtaja. Hänen mukaansa matriisi olisi sopiva organisaatiomalli. Lisäksi yksiköllä tulisi olla johtoryhmä, jossa rehtorin lisäksi olisivat mukana Tuotantotalouden osasto ja Koulutus- ja kehittämiskeskus.

Yksikön organisointia pohdiskeltiin keväällä 1998 pidetyssä Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Lahden toiminnan suuntaviivoja käsitelleessä palaverissa. Paikalla olivat rehtori Jaakkola puheenjohtajana, vararehtori Markku Lukka, Markku Tuominen ja Seppo Penttinen sekä Hannu Rantanen sihteerinä. Muistion mukaan henki Lahden toiminnan kehittämiseksi oli palaverissa hyvä. Muistioon jopa kirjattiin kysymys "onko meillä varaa olla poissa Lahdesta?". Kokouksessa todettiin mm., ettei perinteinen tieteellisen yksikön toimintamalli sovi Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Lahden toiminnalle. Lisäksi todettiin myös, että on tarpeellista perustaa johtoryhmä ohjaamaan Lahden toimintoja ja edistämään yksiköiden välistä yhteistyötä. Sovittiin että rehtori tekee asiasta päätöksen.

Lahden yksikön toimintojen hoitaminen käytännössä oli oma haasteensa. Alkuun Lahden yksikköä ei ollut viralisesti ja itsenäisenä budjettiyksikkönä tai kustannuspaikkana sitä ei myöskään ollut. Oli vain professuuri ja siihen liittyvä projektinumero. Tämä johti siihen, että kaikki käytännön asiat piti hoitaa Lappeenrannan kautta tai vähintäänkin yhteistyössä Lappeenrannassa olevan yliopiston hallinnon tai yksiköiden kanssa. Esimerkiksi tilojen vuokraaminen oli yliopiston hallinnon asia. Professori kyllä neuvotteli paikallisesti mahdollisuuksista Suomen Kulttuurirahaston kanssa. Tilojen tarpeesta tuli kuitenkin sopia mm. Tuotantotalouden osaston ja Koulutus- ja kehittämiskeskuksen kanssa. Vuokraso-

pimukset teki Jaakko Nikkilä ja hänen lisäkseen ne allekirjoitti rehtori. Kalusteita tilattiin sekä Tuotantotalouden osaston nimissä että yliopiston kustannuksella. Toki käytännössä Tuotantotalouden hankintoihin käyttämä raha oli Lahden lahjoitusprofessuuriin liittyvää rahoitusta.

Tällaisesta toiminnasta oli sekä etunsa, että haittansa. Etuna oli varsin suuri toiminnan vapaus ja erilaisten kuhunkin tilanteeseen sopivien järjestelyiden mahdollisuus. Haitta oli se, että asioiden järjestäminen oli aikaa vievää, koska toisella paikkakunnalla laajemmin toimimisesta ei yliopistolla ollut selkeitä aiempia kokemuksia. Koulutus ja kehittämiskeskuksella oli ollut Imatralla pieni yksikkö, mikä tuki mm. tiettyä paikkakunnalla toteutettua pitkää täydennyskoulutusohjelmaprojektia. Lahden toiminnan koordinoimiseksi ja tueksi rehtori Jaakkola perusti yliopiston sisäisen Lahden toimintojen johtoryhmän kesäkuussa 1998.

Etuna tässä useaa toimijaa koskevissa toimintamallissa oli myös se, että hyvin moni henkilö Lappeenrannan kampuksella joutui perehtymään Lahden toimintaan ja ymmärtämään, että yliopisto toimi sielläkin. Tätä helpotti myös se, että professuurin hoitaja oli henkilönä ennestään tuttu suurelle osalle talon väestä. LTKK:ssa oli tuohon aikaan vain noin 180 henkilöä opetus- ja tutkimustehtävissä. Muuta henkilökuntaa oli noin 300, joista kuitenkin yli puolet oli ulkopuolisella rahoituksella. Yliopisto oli siis vielä varsin pieni.

Kesällä 1998 LTKK:n pitkäaikainen rehtori ja Lahden toimintojen edistäjä Juhani Jaakkola jäi eläkkeelle. Uuden johtajan aikakauden alkaminen ei ollut Lahden toiminnan näkökulmasta haastavaa eikä siihen sisältynyt suuria riskejä. Tämä on syytä mainita, koska TKK:n hallinnossa ja erityisesti Tuotantotalouden osastolla tapahtuneet johtajamuutokset heijastuivat yleensä vahvasti TKK:n suhtautumiseen toimintaansa Lahdessa. Isossa yliopistossa ei rehtoraatin vaikutus paikallisen toiminnan käytäntöihin ollut niin suuri. LTKK:ssa rehtorin vaihdos sujui jouhevasti. Rehtorinvaalissa vararehtori Markku Lukka nousi rehtoriksi ja LTKK:n linja säilyi lähes ennallaan. Toki sillä oli merkitystä, että Jaakkola lahtelaisena oli tuntenut Lahden toimintaympäristönä ja siellä vaikuttavat henkilöt erinomaisesti. Rehtori Jaakkola tuki vielä eläkkeelle jäätyäänkin LTKK:n toimintaa Lahdessa verkostojensa kautta. Rehtori Lukka lappeenrantalaisena tunsi Lahtea ja sen tilannetta selvästi vähemmän. Hän oli kuitenkin jo vararehtorina ollut jossain määrin mukana Lahden toiminnassa.

Toukokuun lopussa 1998 kirjoittaja laati rehtori Lukalle lyhyen katsauksen Lahden tilanteeseen. Siinä käytiin läpi sen hetkinen toiminta niin opetuksen kuin tutkimuksenkin osalta. Lisäksi siinä oli nostettu esiin Lahden toiminnan pääongelmat. Ensimmäinen ongelma oli yksikön pieni koko ja siitä johtuva toiminnan suppeus. Tämä korostui verrattaessa LTKK:n Lahden alueen toimintaa suurempien yliopistoyksiköiden (HY ja TKK) toimintaan. Toinen ongelma tuohon aikaan oli tilojen puute Tietoportissa. LTKK:n oli saatava lisää tilaa, jotta toimintojen laajentuminen uusien projektien myötä olisi mahdollista. Taustalla oli tieto siitä, että Muotoiluinstituutin video-osasto oli muuttamassa talosta pois lähitulevaisuudessa. Rehtorin oli hyvä tiedostaa tämä neuvotteluissa Lahden kaupungin ja muiden yliopistojen kanssa. Rehtorille laaditun tilannekatsauksen toinen puoli koostui ajatuksista

Lahden alueen yliopistotoiminnan kehittämisestä tulevina vuosina.

LTKK:n yksikön toiminta noteerattiin muissakin yksiköissä. Esimerkiksi ammattikorkeakoulun puolelta Lahden professorille tarjottiin alkuvuodesta 2002 koulutusjohtajan virkaa. Tarjous koski isohkon yksikön johtamista selkeästi paremmilla eduilla kuin yliopisto tarjosi. Virka olisi ollut pysyvä ja palkkaus noin 20–30 % yli professorin palkkauksen. Professori keskusteli tarjouksesta esimiestensä kanssa. Yliopiston palvelukseen jääminen voitti ja keskeinen syy oli työskentelyn vapaus.

3.4 Tutkintoon tähtäävää koulutustarjontaa Lahteen

LTKK:n tutkintoon tähtäävä koulutus Lahdessa oli käynnistynyt jo 1994 eli muutama vuosi ennen pysyvän yksikön perustamista. Kyseessä oli aiemmin mainittu Kauppatieteiden neljävuotinen (1994–1997) täydennyskoulutusohjelma Kati 2. Ohjelmassa opiskelijat suorittivat noin 100 opintoviikkoa ja siirtyivät sen jälkeen perusopiskelijoiksi suorittamaan KTM tutkinnon loppuun. KATI-ohjelmat olivat pääsääntöisesti melko hintavia täydennyskoulutusohjelmia, joissa osallistumismaksu oli noin 80 000 markkaa. Seuraavaakin KATI-ohjelmaa ehdotettiin helmikuussa 1997 toteutettavaksi Lahdessa, mutta tähän ei saatu kaupungin rahoitusta. Seuraava KATI-ohjelma Lahdessa toteutui vasta vuonna 2000 (KATI 6).

Keväällä 1996 alkoi suunnittelu TKK Lahden keskuksen kanssa yhteistä täydennyskoulutusohjelmaa, josta valmistuisi diplomi-insinöörejä Lahdessa. Todellisuudessa TKK oli käynnistänyt suunnittelun jo aikaisemmin, mutta LTKK:n tulo alueelle mahdollisti yhteistyön. TKK oli käynnistänyt ohjelman markkinoinnin jo 13.3.1996 ja LTKK tuli mukaan hankkeen suunniteluun ja toteutukseen ikään kuin liikkuvaan junaan. Ohjelman toteuttamisesta yhdessä olivat sopineet rehtorit Jaakkola ja Uronen puhelimessa.

Ensimmäinen LTKK:n sisäinen palaveri asiasta pidettiin 18.3.1996. Mukana oli Tutan edustaja (Hannu Rantanen) sekä Koken edustajat (Leena Kärri ja Lea Hirvonen). Tulevan ohjelman toteutuksen vaihtoehtoisia tapoja pohdittiin useasta näkökulmasta. Keskeisiä kysymyksiä oli mm. ohjelman rahoitus ja LTKK:n Koulutus ja kehittämiskeskuksen (Koke) mahdollinen rooli toteutuksessa. Koken huolena oli alkavan ohjelman mahdollinen kilpaileminen Koken aiemman täydennyskoulutustarjonnan kanssa sekä erityisesti se, ettei synny eri hintaisia koulutusmarkkinoita.

Kevään 1996 suunnittelun ja useiden palaverien tuloksena syntyi ratkaisu, jossa TKK ja LTKK toteuttaisivat yhdessä insinööreille suunnatun Tuotantotalouden täydennyskoulutusohjelman. Ohjelma toteutettiin Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) ja Lahden kaupungin rahoituksella. Neljävuotisen kokonaisuuden muodosti kaksi hanketta. Ensin toteutettiin Elinkeinoelämän ja koulutusorganisaatioiden yhteistyön edistämisprojekti 1996–1998 ja heti sen perään LDI-Täydennyskoulutusprojekti 1999–2000. Molemmissa hankkeissa koordinaattorina toimi TKK Lahden keskus ja projektipäällikkönä Pertti Jokela.

Näiden kahden hankkeen myötä kyettiin Lahdessa tuottamaan 110 opintoviikon laajuinen neljä vuotta kestänyt ohjelma. Opetustarjonta tuotettiin siten, että TKK tarjosi puolet koulutukseen sisältyneistä opintojaksoista ja LTKK toisen puolen. Kantavana periaatteena yhteistyössä oli, että puolet opiskelijoista ohjautuu TKK:lle ja puolet LTKK:lle suorittamaan tutkintonsa loppuun. Ohjelman pääaineina (25 ov) ja niiden vastuuhenkilöinä olivat Teollisuuden kehittäminen ja johtaminen (TKK, professori Ilkka Kauranen) ja Teollisuustalous (LTKK, professori Hannu Rantanen). Teknillisenä sivuaineena (21 ov) ohjelmassa tarjottiin Tietotekniikka (LTKK). Insinööritutkinnosta hyvitettiin 50 ov, joten perusopiskelijana tehtiin vain Diplomityö (20 ov). Täydennyskoulutusohjelma, jota ryhdyttiin kutsumaan nimellä LDI (myöhemmin LDI 1) käynnistyi 30.8.1996. Ohjelmaan oli valittu sadan hakijan joukosta pääsykokeiden ja haastatteluiden perusteella 28 opistoinsinööriä. (Rantanen 1996, s.30)

LDI 1 ryhmän myötä havaittiin, että ryhmäytyminen ja ryhmähenki olivat tärkeitä opintojen etenemisen edistäjiä. Opiskelijat valitsivat keskuudestaan isännän ja emännän, jotka huolehtivat opiskelijoiden yhteisistä tilaisuuksista. LDI 1 ryhmäläiset ottivat teekkariuden vakavasti ja kävivät mm. teekkarikasteessa (Kuva 2) perusopiskelijastatuksen saatuaan Lappeenrannassa vappuna 2000. LDI koulutuksen uutuusarvoa ja koulutuksen aloittamista Lahdesta juhlistettiin mm. sillä, että LTKK:n vararehtori kävi jakamassa (Kuva 3) ensimmäisille LTKK:sta valmistuneille ohjelmalaisille tutkintotodistukset Lahdessa 29.5.2000. Maaliskuussa 1997 olimme sopineet Ilkka Kaurasen kanssa, että kannustamme LDI ryhmän opiskelua lupaamalla palkita stipendein kaksi nopeinta valmistujaa kummastakin yliopistosta. Toistaiseksi viimeisin LDI 1 ryhmän opiskelija valmistui kesällä 2020 eli noin 24 vuotta opintojen aloittamisen jälkeen.

LDI:n kaltaisten ohjelmien suhteen tuli toimia tarkasti. Keväällä 1998 oli kansanedustaja Säde Tahvanainen tehnyt opetusministerille kirjallisen kysymyksen korkeakouluopetuksen maksuttomuudesta (Helsingin Sanomat 27.3.1998). Kysymys liittyi TKK:lla suunniteltuun maksulliseen koulutukseen, jossa yritykset maksavat työntekijöidensä koulutuksen diplomi-insinööreiksi. Ministeriö katsoi, että uudessa yliopistolaissa oli säädetty selkeästi opetuksen maksuttomuudesta. Ministeriön tulkinnan mukaan opetusta ei voi antaa myöskään maksullisena täydennyskoulutuksena. Tahvanaisen mielestä yliopistoissa jo käynnistetyt ohjelmat olisi myös lopetettava. Tämä keskustelu lisäsi LDI koulutuksen herkkyyttä ja uusia ohjelmia suunniteltaessa ja markkinoitaessa oli nämä tulkinnat otettava tarkasti huomion. Prosessin seurauksen alettiin puhua ”tutkintoon tähtäävistä” ohjelmista ”tutkintoon johtavien” sijaan. Myös LTKK:n ohjelmista oli tehty kantelu Opetusministeriöön. LTKK hallintojohtaja Arto Oikkonen oli käynyt asiaa läpi OPM:n lakimiehen kanssa. Tulkinta oli, että LTKK:n malli täytti lain vaatimukset. Olennaisia asioita olivat mm. se, että järjestäjä oli muu organisaatio (meillä Koke), koulutus on täydennyskoulutusta ja opiskelijat eivät ole perustutkinto-opiskelijoita. Kirjoittaja keskusteli tästä haasteesta myös Ilkka Kaurasen Ilkan kanssa, koska olimme juuri suunnittelemassa seuraavan ohjelman käynnistämistä osittain Kouvolassa. Ilkka totesi, että koulutus

Kuva 2. LDI 1 teekkarikaste vappuna 2000 Lappeenrannan satamassa.

Kuva 3. Diplomi-insinööri Tuula Löytty saa tutkintotodistuksen LDI 1 ohjelman ensimmäisten LTKK:n opiskelijoiden valmistumistilaisuudessa Lahdessa 29.5.2000. (Tuula Löytty arkisto)

on meidän (TKK ja LTKK) ”olemassaolon edellytys” Lahdessa. Niinpä jatkoimme seuraavan ohjelman valmistelua, toki ottaen huomioon ministeriön linjaukset.

Keväällä 1998 keskusteltiin useaan otteeseen koulutuksen tarjoamisesta Kouvolassa. Kouvolan seudun kuntayhtymä oli tarjoutunut rahoittamaan 1,3 miljoonalla markalla DI-koulutusohjelmaa. Ehtona oli, että ohjelman olisi käynnistyttävä vuoden 1998 aikana. Syynä tähän oli EU-rahoitusohjelmien aikataulutukset. Erilaisista vaihtoehdoista keskusteltiin useissa LTKK:n sisäisissä palavereissa. Lahdesta oli hyviä kokemuksia LDI ohjelmasta ja Tuotantotalouden osastonjohtaja Tuominen näki yhteistyön TKK:n kanssa tärkeänä.

LDI Täydennyskoulutushankkeen kokemuksia pidettiin siis hyvinä ja toimintamallia sekä koulutusyhteistyötä jatkettiin. Syksyllä 1998 käynnistettiin seuraava vastaava ohjelma (KLDI). Ohjelma toteutettiin puoliksi Lahdessa ja puoliksi Kouvolassa. Koordinaatiovastuu oli tällä kertaa LTKK:lla (Koke) ja projektipäällikkönä toimi Seppo Saksanen Kokesta. Ohjelman rahoitus tuli tälläkin kertaa Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). Hankkeen nimi oli ”Tuotantotalouden täydennyskoulutusohjelma insinööreille, Kouvola-Lahti, KLDI-Ohjelma” ja toteutusvuodet 1998–2002. Tutkintorakenne ja tuotettu opetus oli pitkälti vastaava kuin LDI 1 ohjelmassa. Ohjelman pääaineina (25 ov) olivat Teollisuustalous (LTKK) ja Teollisuuden kehittäminen ja johtaminen (TKK). Teknillisenä sivuaineina (21 ov) tarjottiin Tietotekniikka (LTKK) tai Digitaalinen media (TKK). Vaikka täydennyskoulutustyyppinen diplomi-insinöörien koulutus näytti hyvältä ja menestyneeltä toimintamallilta, oli sen taustalla myös suuri joukko erilaisia palavereja ja pohdintoja. Tutkintoon tähtäävä koulutus tutkintoon johtavan sijaan oli ollut oikea valinta. Täydennyskoulutusohjelman opiskelijoiden siirtyminen perusopiskelijoiksi saattamaan tutkintonsa loppuun aiheutti jonkin verran päänvaivaa. Millaiset valintakriteerit perusopiskelijaksi ottaminen edellyttää, millaisia päätöksiä eri hallintoelimissä tarvitaan, millaisia lomakkeita tai puoltoja tarvitaan jne. Edellisen kaltaisia kysymyksiä puitiin sekä LTKK:n hallinnon kesken sekä yhteistyössä TKK:n kanssa, jotta löydetään opiskelijoille tasapuoliset menettelytavat ja voidaan varmistaa kaikkien oikeusturva.

Täydennyskoulutuksen ja muuntokoulutuksen, jota nimeä TKK käytti, rinnalla käytiin myös aika ajoin keskusteluita perustutkintokoulutuksen käynnistämisestä myös Lahdessa. Maaliskuussa 2000 kirjoittaja keskusteli rehtori Lukan kanssa siitä, että LTKK esittää opetusministeri Raskille 20 aloituspaikkaa LTKK:lle Lahteen. Näistä suurinta osaa ajateltiin kauppatieteisiin. Tavoite oli rakentaa jotain uutta ja erilaista, jossa yhdistellään Lahdessa olevaa osaamista. Tavoite aloituspaikoista Lahteen liittyi olennaisesti keskusteluun Lahden verkostoyliopistosta ja sen toiminnasta. Tästä kirjoiteltiin runsaasti paikallisessa lehdistössä loppuvuodesta 2000 (esim. ESS 19.12.2000). Suunnitelmissa oli mukana myös TKK ja Helsingin yliopisto. Tämä ei kuitenkaan johtanut vielä perustutkintokoulutuksen aloittamiseen Lahdessa.

Hyväksi todettua konseptia hyödynnettiin jatkossakin. Seuraava LTKK:n ja TKK:n yhteinen ohjelma (LDI 2) käynnistyi syksyllä 2000. Tuotantotalouden täydennyskoulutusohjelma oli osa valtakunnallista TUKEVA-hanketta, jota rahoitti ESR ja Opetusministeriö. Koordinaatiovastuu oli nyt vuorostaan TKK:lla. Ohjelman hakuaika päättyi syyskuussa ja valintakokeet olivat marraskuussa. Hakijoiden haastattelut olivat joulukuun alussa ja koulutus alkoi 12.1.2001. Ohjelmassa oli aiempien kahden pääaineen ohella tarjolla myös kolmas vaihtoehto Työpsykologia ja johtaminen (TKK, Professori Veikko Teikari). Vaikka pääaineista kaksi oli TKK:lle, pyrittiin kokonaisuudessa siihen, että suurin piirtein puolet opiskelijoista ohjautuu kumpaankin yliopistoon.

Tuotantotalouden koulutusohjelmien rinnalla Lahden alueella käynnistyi myös muiden alojen koulutusta. Syksyllä 1999 käynnistyi TKK:n järjestämänä Tietotekniikan muuntokoulutus, jossa opistoinsinöörejä koulutettiin tähdäten diplomi-insinöörin tutkintoon. Tietotekniikan koulutuksen toinen opiskelijaryhmä aloitti syksyllä 2000. Seuraavana vuonna TKK käynnisti Lahdessa Ympäristö ja laatujohtamisen neljävuotisen (2001-2005, 100 ov,) täydennyskoulutusohjelman, joka mahdollisti perusopiskelijaoikeuden Otaniemeen. Näihin ohjelmiin LTKK ei tuottanut opetusta vaan yhteistyö kiteytyi lähinnä käytännön yhteistyönä sekä ohjausryhmän jäsenyytenä.

Tampereen teknillinen korkeakoulu (TTKK) aloitteli myös toimintaansa Lahden seudulla. Muovipolissa Nastolassa käynnistyi vuonna 2000 Muovitekniikan neljävuotinen täydennyskoulutusohjelma INDIKO. Tähän ohjelmaan TTKK pyysi 15 opintoviikon laajuiset sivuaineet sekä TKK:lta (Laatu) että LTKK:lta (Teollisuustalous). Teollisuustalous nimistä sivuainetta valmisteltiin syksyllä ja 2000 ja keväällä 2001 se hyväksytettiin Tuotantotalouden osaston osastoneuvostossa. Suurin osa tarjotuista opintojaksoista tuotettiin Lahdesta, mutta mukana sivuaineessa oli myös kaksi Lappeenrannan opettajien tuottamaa opintojaksoa.

Jatko-opiskelu on myös olennainen osa yliopistollista toimintaa ja niinpä Lahdessakin ryhdyttiin valmistelemaan jatko-opintopolun tarjoamista diplomi-insinööreille. Jatko-opintoihin oli tarjolla Lahdessa kaksi pääainetta Teollisuuden kehittäminen ja johtaminen (TKK, professori Ilkka Kauranen) ja Teollisuustalous (LTKK, professori Hannu Rantanen). Huhtikuussa 1997 pidettiin professori Kaurasen kanssa palaveri TKK:n ja LTKK:n yhteisistä jatko-opintojärjestelyistä. Palaverissa sovittiin, että TKK ja LTKK käynnistävät yhteisen säännöllisesti kokoontuvan jatko-opintoseminaarin syksyllä 1997. Kohderyhmänä oli Lahden alueen yrityksissä toimivat diplomi-insinöörit ja LAMK:n opettajat. TKK lupasi tuottaa metodologiaopintoja Lahdessa. Sovittiin myös, että jatko-opintoseminaarin informaatioiltapäivä pidetään syyskuun alussa. Rehtori Jaakkola oli luvannut tulla avaamaan tilaisuuden. Yhteinen jatko-opintoseminaari kokoontui noin 15 kertaa lukuvuoden 1997–1998 aikana. Tilaisuuksissa käytiin läpi seminaarilaisten tutkimussuunnitelmia, opintojen etenemistä ja ruodittiin valmiita aihepiiriin sopivia väitöskirjoja.

3.5 Tutkimusta ja kehitystyötä alkuvuosina

LTKK Lahden yksikön tutkimustoiminnan painopisteeksi 1990-luvun lopulla määriteltiin Yrityksen sisäisen suorituskyvyn kehittäminen. Tämän taustalla oli osittain Tuotantotalouden professorin oma tutkimustausta ja ensimmäiset Lahdessa tehdyt tutkimukset sekä Lahden yksikön ensimmäisten työntekijöiden mielenkiinnon kohteet. Vuoden 1996 aikana eli Lahden professorin aloittaessa työskentelyn julkaistiin muutama Lappeenrannassa tehtyyn pohjatyöhön liittyvä tutkimusraportti. Ne molemmat käsittelivät investointilaskentaan liittyviä kysymyksiä.

Ensimmäinen Lahdessa toteutettu tutkimushanke käsitteli Tuottavuuden kehittämisen esteitä Päijät-Hämeessä (Rantanen 1997). Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Päijät-Hämeen yrittäjien kanssa. Silloisen yrittäjien toimitusjohtajan kanssa käytiin etukäteen läpi tutkimuksen kyselylomaketta. Kysely lähettiin 228 Päijät-Hämeen yrittäjien jäsenyritykselle vuodenvaihteessa 1996–97. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään erilaisten ulkoisten ja sisäisten tekijöiden merkittävyyttä yrityksen toiminnan kehittämistä ja tuottavuuden kohottamista haittaavina tekijöinä. Ennen tätä tutkimusta oli käyty keskustelua useamman alueen elinkeinoelämän edustajan kanssa siitä, millaista osaamista ja tietämystä alueen yrityksissä tarvitaan. Mielenkiintoinen havainto oli se, että kahta samanlaista vastausta ei saatu. Kaikilla vastaajilla oli erilainen näkemys alueen yritysten osaamistarpeista.

Tuottavuuden kehittämisen esteiden tutkimus toi yhteistyötä Tampereen teknillisen korkeakoulun kanssa. TTKK:lta professori Mika Hannula tutkimusryhmineen kiinnostui aiheesta ja hän toisti kyselyn hieman täsmennettynä Pirkanmaalaisille yrityksille ja julkaisi sen tulokset erillisenä raporttina. Näiden kahden tutkimuksen yhteisistä tuloksista julkaistiin yhdessä muutamia artikkeleita sekä alan konferensseissa että kansainvälisissä tiedejulkaisuissa.

LTKK:n Koulutus ja kehittämiskeskuksessa oli jo keväällä 1996 nostettu Leena Kärrin toimesta esiin idea rakentaa uusi johdon laskentatoimen moduloitu koulutusohjelma teollisuusyritysten täydennyskoulutukseen sekä korkeakouluopiskelijoiden käyttöön. Hankkeesta tehtiin ensimmäinen ESR hakemus jo 1996, mutta se sai kielteisen päätöksen. Idea jalostui pikkuhiljaa hankeaihioksi, joka voitaisiin toteuttaa Lahdessa. Tammikuussa 1997 ryhdyttiin keskustelemaan Cost management 2000 kehityshankkeesta Leena Kärrin kanssa (esim. palaveri 7.1.1997). Tavoitteena oli hakea ESR rahoitusta hankkeelle, joka on "Yrityslähtöinen kustannuslaskennan osaamisen tason ja siihen liittyvän opetusmateriaalin kehitysohjelma". Hankkeessa Koke toimisi rahoituksen hakijana sekä koordinaattorina ja hanke toteutettaisiin Lahdessa. Hankkeessa korostui nyt koulutusmateriaalin tuottaminen koulutusohjelman sijaan. Leena Kärri ei ollut mukana enää hankkeen toteutusvaiheessa, koska hän siirtyi muualle töihin alkuvuodesta 1998.

Cost Management 2000 suunnitelma kehittyi kevään ja kesän aikana ja siitä tehtiin syksyllä 1997 rahoitushakemus. Hakemuksessa oli merkitty hankkeen toteutusajaksi 1.12.1997–31.5.2000. Hakemuksen allekirjoittivat yhdessä Lahden professori Hannu Rantanen ja Koulutus- ja kehittämiskeskuksen johtaja Seppo Penttinen. Hankkeessa oli yhteistyössä mukana yksi suurempi lahtelainen muovialan yritys sekä ryhmä pienempiä huonekalualan yrityksiä (Kivitasku ryhmä). Hanke sai myönteisen rahoituspäätöksen ja alkuvuodesta 1998 päästiin toimeen hankkeen toteuttamiseksi. Hanke laitettiin myös lahtelaisten korkeakoulujen yhteiselle Hanke-50 listalle.

Hankkeelle lähdettiin heti etsimään projektipäällikköä. Tähän tehtävään valikoitui KTM Merja Rehn, joka aloitti yksikön toisena varsinaisena työntekijänä 1.4.1998. Hän oli suorittanut KATI 2 ohjelman ja valmistunut hiljattain Kauppatieteiden maisteriksi. Hänellä oli osaamista taloushallinnosta ja kustannuslaskennasta.

Kustannuslaskennan koulutusmateriaalin kehittämiseksi oli tarve ymmärtää taustatietona, millä tasolla aihepiirin osaaminen oli päijäthämäläisissä yrityksissä. Sen selvittämiseksi käynnistettiin yksikön seuraava tutkimushanke, joka käsitteli kustannuslaskennan tilaa päijäthämäläisissä PKT-yrityksissä (Rehn & Rantanen 1999). Kustannuslaskennan kentästä tehtiin kyselytutkimus, jonka tuloksista rakennettiin useampia raportteja eri foorumeille sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Julkaisujen aiheet käsittelivät yleisemmin kustannuslaskennan käyttöä päijäthämäläisissä pk-yrityksissä sekä toimintolaskennan käyttöä.

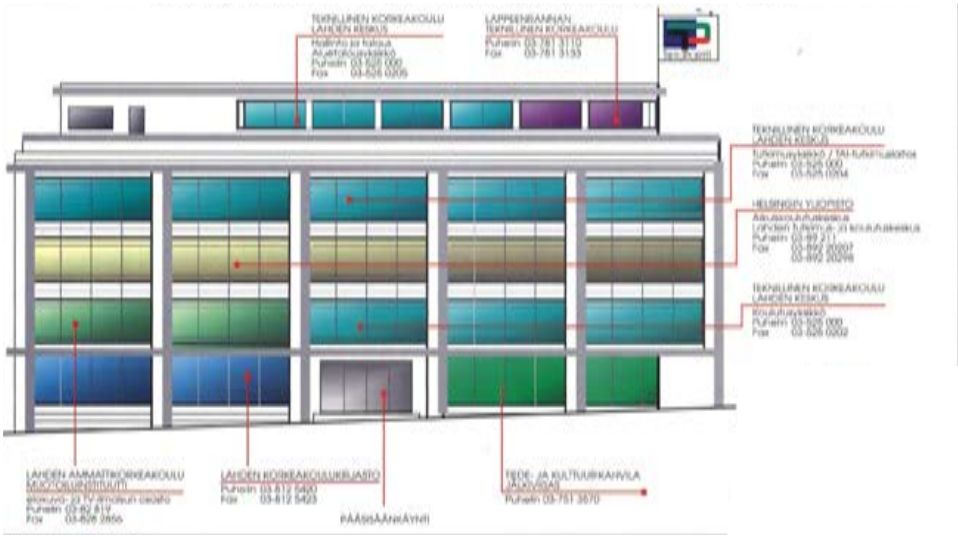
Kustannuslaskennan tutkimus tuotti olennaista tietoa myös kehitysprojektin aihepiiriin. Yrityksille suunnattu Cost Management 2000 kehitysprojekti tavoitteli kustannustietoisuuden ja kustannuslaskennan osaamisen tason nostoa alueen pk-yrityksissä. Projektin yhteydessä rakennettiin yritysten itseopiskelu ja koulutuskäyttöön sekä materiaalikansio että CD-Rom, joissa käsiteltiin laajasti kustannuslaskennan teoriaa ja käytäntöä (Rehn & Rantanen 2000).

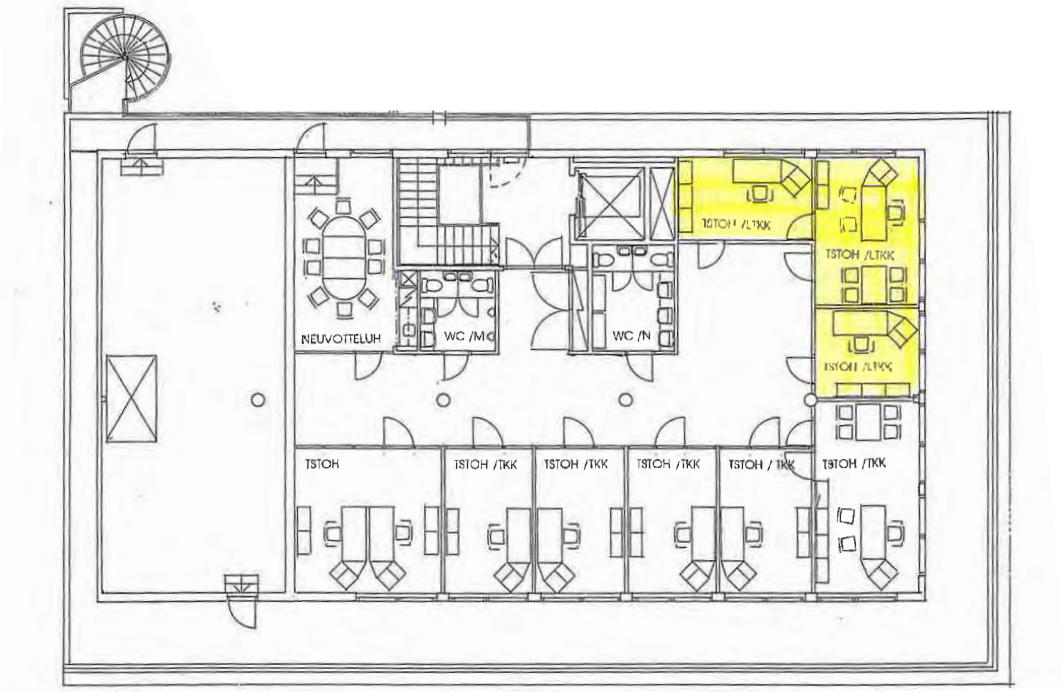
Kustannuslaskentaosaamisen rakentamisen yhteydessä tehtiin tutkimusyhteistyötä myös VR:n kanssa 1998. Empiirisessä tutkimuksessa selvitettiin VR:n konepajojen kustannustehokkuutta. Tutkimuksen aihepiiri ja yhteydenotto tuli Tuotantotalouden osaston johtajan Markku Tuomisen kautta. Hänen kontakteihinsa kuului VR:n johtaja, joka vastasi konepajoista. Tämän aiheen selvittämiseksi tutkijaparivaljakko Rantanen ja Rehn vierailivat mm. VR:n Turun ja Pieksämäen konepajoilla. Lisäksi aineistoa toki saatiin VR:n pääkonttorilta Helsingistä.

3.6 Yksikkö kasvaa vähitellen

LTKK Lahden yksikkö aloitti elokuussa 1996 Tietoportin kolmannessa kerroksessa ja muutti siitä keväällä 1997 muutamaksi kuukaudeksi neljänteen kerrokseen. Lahden ammattikorkeakoulun hallinto muutti Tietoportista pois keväällä 1997. Sen myötä tapahtuneen Tietoportin tilojen uudelleen jaon yhteydessä LTKK:lle varattiin tilat ylimmästä, viidennestä kerroksesta. Ensimmäisiä hahmotelmia uusista tiloista tarkasteltiin jo tammikuussa 1997. Suunnitelmien mukaan ylimpään kerrokseen tuli LTKK:lle kolme työhuonetta ja loput tilat TKK:n käyttöön. Professorille tuli 5. kerroksen kulmasta työhuoneeksi tila, joka aiemmin oli ollut LAMK:n rehtorin huone. Kuvassa 4. on esitetty tammikuussa 1997 esillä ollut ajatus Tietoportin 5. kerroksen tilojen muotoutumisesta. Lopullinen ratkaisu ei ollut aivan kuvan mukainen, mutta LTKK:n käyttöön tulevat tilat on merkitty siihen lopullisen mukaisesti. Kuvaan merkitty kahvitila 10 tuli LTKK:n käyttöön keväällä 2000, kun henkilömäärä kasvoi.

Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta tuli 1.9.1997 vuokralainen Suomen Kulttuurirahaston omistamaan Tietoportti kiinteistöön. Olimme aiemmin olleet alivuokralaisena ensin Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun Lahden yksikön tiloissa ja sen jälkeen Helsingin yliopiston ympäristöekologian tiloissa. Olimme toki edelleen alivuokralainen mutta nyt suoremmassa suhteessa Suomen kulttuurirahastoon. Lahden kaupunki teki vuokrasopimuksen (21.5.1997) Tietoportin tiloista kymmeneksi vuodeksi. Tilat vuokrattiin Helsingin yliopiston, Teknillisen korkeakoulun ja Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun käyttöön. Tilat olivat jo aiemmin olleet kaupungilla vuokralla ja sen sopimuksen perusteella siellä olivat Muotoiluinstituutin elokuva osasto ja Lahden korkeakoulukirjasto sekä kahvila. Näiden tilojen uudelleen järjestelyjen ja uusien professorien aloituksen myötä pidettiin Tietoportin avajaiset 18.2.1998. Tietoportin avajaisia suunniteltiin pitkään ja hartaasti. LTKK:lla oli HY:n ja TKK:n väen kanssa useampia suunnittelupalavereita loppuvuodesta 1997 ja alkuvuodesta 1998. Avajaisten yhteyteen koottiin myös yhteisen tiedotuslehtemme Tietoportti Special -numero. Tietoportti -lehti oli suunnattu ensisijaisesti Tietoportissa opiskeleville ja työskenteleville. Toisena kohteena oli yhteistyökumppanit ja esimerkiksi Lahden korkeakoulukirjaston asiakkaat. Tietoportti Special -numerossa oli sidosryhmien tervehdysten lisäksi talossa toimivien yksiköiden esittelyt. Helsingin yliopiston, TKK:n, LTKK:n sekä Muotoiluinstituutin Elokuva- ja TV-ilmaisun osaston Tietoporttiin sijoittunutta toimintaa esiteltiin laajasti. Lisäksi myös Lahden korkeakoulukirjasto, joka sijaitsi Tietoportin alakerrassa Tiede- ja kulttuurikahvila Jälkiviisasta vastapäätä, esittäytyivät lehdessä. Avajaisten yhteydessä pidettiin paneeli otsikolla "Verkostoyliopisto Päijät-Hämeen tulevaisuuden tekijänä?". Paneelissa oli yliopistojen edustajien ohella myös Lahden kaupungin, Muotoiluinstituutin, Päijät-Hämeen liiton sekä yritysten edustajat.

Kuva 4. Tietoportin 5 kerroksen ”tilasuunnitelma” keväällä 1997.

TIETOPORTTI

TIETOPORTTI SPECIAL

YLIOPISTOT VERKOSTOITUVAT LAHDESSA

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON TERVEHDYS TIETOPORTILLE

LAHDEN KAUPUNKI TUKEE KORKEAKOULUJAAN

TIETOPORTTI SPECIAL 1998

KASVAA JA KEHITYY LAHDESSA

LTKK

TIETOPORTTI

YLIOPISTOT YHTEISTYÖSSÄ LAHDESSA

HELSINGIN YLIOPISTO
LAHDEN TUTKIMUS- JA KOULUTUSKESKUS

TEKNILLINEN KORKEAKOULU
LAHDEN KESKUS

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN KORKEAKOULU

Viidennen kerroksen tilojen tultua LTKK:n käyttöön oli Lahden yksiköllä hetken aikaa ylitarjontaa tiloista. Niinpä Tuotantotalouden osaston johtajan Markku Tuomisen kanssa sovittiin, että Lappeenrannassa väitöskirjaa tekevä lahtelainen DI Antti Saarnio tulee työskentelemään Lahden yksikköön. Antti tuli professorin viereiseen (kuva 4 tila 9) työhuoneeseen talvella 1997–98. Antti sai väitöskirjan esitarkastukseen Lahdessa ollessaan. Hän työskenteli yksikön tiloissa vuoden 1998 loppuun saakka.

Kolmanteen LTKK:n käytössä olleeseen työhuoneeseen asettui 1.4.1998 projektipäällikkö Merja Rehn, joka siis virallisestikin työskenteli Lahden yksikön kirjoilla. Merja toimi Cost management 2000 projektin projektipäällikkönä sekä teki tutkimusta ja toimi kouluttajana. Näiden lisäksi Merja osallistui moneen muuhunkin yksikön toiminnan osa-alueeseen. Yksikön toisena työntekijänä hän osallistui mm. monenlaisiin korkeakoulujen yhteisiin palavereihin, toimintoihin, tilaisuuksiin yms. Hän oli myös keskeisessä roolissa, kun yksikölle rakennettiin ensimmäiset omat www-sivut. Merja siirtyi yksityiselle sektorille alkukeväästä 2001 (1.2.2001). Antti Saarnion saatua väitöskirjansa valmiiksi otettiin häneltä vapautuneeseen tilaan muutama nuori tutkija. Ensimmäisenä aloitti DI Rami Saario 9.12.1998. Rami työskenteli yksikössä seuraavaan kesään saakka (30.6.1999) ja siirtyi sen jälkeen yksityiselle sektorille. Ramin tilalle palkattiin Annukka Konu-Janhunen.

Jami Holtari (1.1.–31.12.1999) tuli yksikön palvelukseen tammikuun alussa v.1999. Lahden professori oli ohjannut hänen diplomityönsä ja tunsi hänet sen myötä. Jamin kanssa ryhdyttiin tutkimaan yritysten suorituskykyä. Aihepiiristä kirjoitettiin yhteinen teoriaraportti opetuskäyttöön sekä tehtiin empiirinen tutkimus suorituskyvyn analysoinnista päijäthämäläisissä pkt-yrityksissä (Rantanen & Holtari 2000).

Jami oli mukana rakentamassa myös LTKK Lahden yksikön seuraavaa kehitysprojektia ja sen rahoitushakemusta. SAKE – Pk-yritysten suorituskyvyn analysointijärjestelmän kehittäminen -hankkeen tarkoitus oli kehittää metalliteollisuuden pienille ja keskisuurille yrityksille soveltuva suorituskyvyn analysointijärjestelmä. Hankkeelle haettiin rahoitusta Työministeriön hallinnoimasta Kansallisesta tuottavuusohjelmasta marraskuussa 1999. Hankkeelle saatiin rahoitusta kahdessa vaiheessa. Jami Holtari oli LTKK:n Lahden yksikön palveluksessa vuoden 1999 loppuun saakka ja siirtyi sen jälkeen yksityiselle sektorille Etelä-Karjalaan. Ramin ja Jamin lähdettyä pois yliopiston palveluksesta Lahden professori toi Lahden toimintojen johtoryhmälle tiedoksi, että yliopistosektorin tarjoamilla eduilla – alhainen palkkaus ja lyhyet työsuhteet - emme kykene pitämään hyviä ihmisiä pitkään työntekijöinä. Tämä sama ominaisuus tuntuu olevan pysyvä ilmiö yliopistoissa. Tosin viime aikoina tähän on lisätty myös suuret tulospaineet, joten houkuttelevuus ei ole ainakaan parantunut.

SAKE-hanke sai ensimmäisen vaiheen rahoituksen Kansalliselta tuottavuusohjelmalta 1.3.2000 alkaen (1.3.2000-31.1.2001) ja toisen vaiheen 1.2.2001-31.12.2001. Hankkeen aikana rakennettiin suorituskyvyn analysointijärjestelmä pilottina viiteen metallialan

SAKE työkalua rakennettiin tutkijan innolla ja hieman harrastuksen luonteisesti. Tutkijat eivät olleet viestinnän tai mediatekniikan asiantuntijoita vaan Tuotantotalouden osaajia. SAKE-sovelluksen käyttöä ohjeistavaa Demoa äänitettiin Tietoportin alakerran kadun puoleisessa työhuoneessa. Tarkkaan Demo kuunnellessa saattoi samalla kuulla myös Tietoportin ohi ajaneiden autojen ääniä. SAKE työkalu on ollut käytössä yli 20 vuotta ja otettu käyttöön tuhansissa yrityksissä.

pk-yritykseen. Niistä saadun kokemuksen pohjalta tuotettiin yksikön www-sivuille SAKE työkalu, joka sisälsi Excelin pohjalle rakennetun analysointityökalun sekä siihen liittyvät oheismateriaalit ja ohjeet. Oheismateriaalissa oli mm. suorituskyvyn mittareiden esittelyä sekä kuvaukset viiden eri alojen esimerkkiyrityksen suorituskyvyn mittaristojen rakentamisesta. Niiden osalta kuvattiin sekä varsinainen mittaristo että mittariston rakentaminen vaiheittain herätteestä aina mittariston ylläpitoon saakka. Kyseisten esimerkkiyritysten taustalla oli todellisia yrityksiä, joskin niiden tunnistamisen mahdollistavat tiedot oli muutettu.

SAKE-hankkeen projektipäälliköksi tuli keväällä 2000 (1.2.2000) DI Juhani Ukko, jonka diplomityön Lahden professori oli ohjannut. Juhani on ollut LTKK/LTY/LUT:n palveluksessa tuosta saakka. Hän väitteli tekniikan tohtoriksi suorituskyvyn johtamisesta vuonna 2009 ja nimitettiin professoriksi 2021. SAKE-hankkeelle tuli töihin myös Jarkko Tenhunen 9.10.2000. Hän oli taustaltaan insinööri ja suoritti DI tutkinnon LTKK:ssa. Jarkko teki diplomityönsä Suorituskyvyn analysointijärjestelmän implementointi pkt-yrityksessä SAKE-hankkeessa vuonna 2001. Hän työskenteli yksikössä alkuun SAKE-työkalun rakentamisen parissa ja teki jatkossa laajemminkin tutkimustyötä. Jarkko Tenhunen väitteli tekniikan tohtoriksi vuonna 2006 johdon laskentatoimesta kärkiyritysverkostoissa. Tohtoriksi valmistuttuaan hän siirtyi töihin toiselle paikkakunnalle.

Alkukesästä 1999 oli aloitettu kaupungin kanssa keskustelut kauppatieteiden professuurin saamiseksi LTKK:n Lahden yksikköön. Toki asia oli ollut yksittäisissä pohdiskeluissa jo aiemminkin, mutta tuolloin asiasta tehtiin kaupungille esitys. Lahden professori kävi tästä juhannuksen jälkeen keskusteluja sekä rehtori Lukan että apulaiskaupunginjohtaja Markku Porvarin kanssa. Kaupungilta kuultiin, että TKK oli käynyt myös vastaavia keskusteluja Tietotekniikan osalta.

Kesällä 2000 LTKK sai Lahden kaupungilta toisen professuurin lahjoituksena. Viran alaksi määriteltiin liiketaloustiede sillä ajatuksella, että se tukee Lahdessa toteutettavaa kauppatieteiden täydennyskoulutusta ja laajentaa kauppatieteen osaamista alueella. Professuurin hoitajaksi tuli kesällä 2000 KTT Jari Kuusisto. Hän oli toiminut aiemmin EU-tehtävissä ja myöhemmin LTKK:n pestin jälkeen hän toimi mm. Vaasan yliopiston rehtorina (2015-2023). Kuusisto toimi Lahdessa LTKK:n liiketaloustieteen professorina vain loppukevääseen 2001 saakka.

Vuoden 2000 aikana LTKK:n Lahden yksikköön rekrytoitiin myös Jaana Nylander (1.8.2000) ja Mikki Valjakka (2.10.2000). Jaana toimi Koulutus- ja kehittämiskeskuksen palveluksessa kurssisihteerinä vastaten useista Koken Lahdessa toteuttamista erilaisista täydennyskoulutusohjelmista. Näissä maksullisissa ohjelmissa oli paljon käytännön järjestelyjä, jotta koulutus sujui mallikkaasti paikan päällä ja täydennyskoulutuksen asiakkaat olivat tyytyväisiä. Jaana Nylander jäi näistä tehtävistä eläkkeelle tammikuussa 2024. Mikki Valjakka oli kauppatieteen maisteri ja hän tuli tekemään tutkimusta liiketalouden kentässä. Hän toimi mm. LII-

TU – Liiketoiminnan tutkimusyksikön käynnistäminen -hankkeen (1.6.2000–31.10.2002) projektipäällikkönä. Mikki työskenteli yksikössä kesään 2006 saakka (30.6.2006). Näin vuosina 1996-2000 oli LTKK:n Lahden yksikössä työskennellyt yhteensä yhdeksän työntekijää. Seuraavana keväänä tuli useita uusia työntekijöitä lisää.

Kesällä 2000 käynnistettiin yksikössä hankkeena LIITU liiketoiminnan tutkimusyksikkö ja suunniteltiin siihen kuuluva julkaisusarja. Hanketta veti projektipäällikkönä Mikki Valjakka. LIITU julkaisusarjassa julkaistiin seuraavien vuosien aikana noin 15–20 eri tutkimusraporttia. Ne olivat yksikön omien tutkijoiden tekemiä suomenkielisiä ja laajemmalle yleisölle suunnattuja tutkimusraportteja. Niitä voitiin jakaa yksikön eri tilaisuuksissa yritysten edustajille ja muille yhteistyökumppaneille.

Yksikön tilantarve kasvoi melko nopeasti. Jo keväällä 1998 oli toimitettu uudelle rehtorille Markku Lukalle muistio, jossa nostettiin esiin kaksi yksikön pääongelmaa. Ensimmäinen oli se, että LTKK Lahden yksikkö on liian pieni toimimaan tasaveroisena yhteistyökumppanina muiden Lahden alueen korkeakoulujen

Kuva 5. LTKK Lahden yksikön pikkujoulut syksyllä 2000. →

Kuva 6. Apteekin talon huoneiston keittiö oli yksikön kahvitila. ↓

kanssa. Toinen huoli koski Tietoportin tilanpuutetta. TKK oli kasvanut nopeasti ja Helsingin yliopisto oli sijoittanut Tietoporttiin suunniteltua enemmän toimintoja. Niinpä tilaa kasvulle olivat molemmat yliopistot hakeneet viereisestä kiinteistöstä, joka oli Tietoportin tavoin Suomen kulttuurirahaston omaisuutta. Tässä yhteydessä esitettiin rehtorille, että LTKK pitäisi huolen, että saamme lisää tilaa viimeistään siinä vaiheessa, kun Muotoiluinstituutin video-osasto muuttaa talosta pois. Muotoiluinstituutilla oli tiloja kolmessa kerroksessa eli kellarissa sekä ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa. Muuton odotettiin tapahtuvan vuonna 2000 tai 2001. Lahden Professori oli LTKK:n tilatarpeesta yhteydessä myös Suomen kulttuurirahaston Lahden tilojen remonteista vastanneeseen arkkitehtiin Jorma Salmenkiveen elokuussa 1998.

Lisätilan hankinta ei edennyt aivan siinä järjestyksessä kuin keväällä 1998 oli ajateltu. Uusien projektien alkaessa akuutti tilantarve tyydytettiin alkuun vuokraamalla TKK:lta 5. kerroksen kahvitila elokuussa 1999. Kahvitilaan mahtui vain kaksi työpistettä, joten varsin pian eli vuonna 2000 jouduttiin vuokraamaan huoneisto naapurissa olevasta Saimaankulmasta (Aleksanterinkatu 28 B 19) eli niin kutsutusta Apteekin talosta. Kuvassa 5 on LTKK Lahden yksikön pikkujoulut syksyllä 2000 Apteekin talon huoneistossa ja kuvassa 6 Apteekin talon huoneiston keittiö taukotilana.

Marraskuussa 2000 aloitettiin keskustelut Suomen Kulttuurirahaston kanssa mahdollisuudesta saada LTKK:lle alakerrassa sijaitsevat korkeakoulukirjaston tilat, kunhan kirjasto muuttaa tiloista pois. Keskustelut näiden tilojen vuokraamisesta etenivätkin suotuisasti talven aikana. Kirjaston siirryttyä alkutalvesta 2001 Saimaankadun toiselle puolelle avointa kirjastotilaa muutettiin paremmin tutkimustyöhön sopivaksi eli sinne rakettiin väliseinillä sekä yhden että useamman henkilön työskentelytiloja. Huhtikuun alusta 2001 LTKK Lahden yksikkö sai käyttöönsä 188 neliömetrin tilat Tietoportin katutasosta. Samalla LTKK:lle tuli myös jonkin verran varastotilaa talon kellarista. Uudet tilat mahdollistivat sen, että kaikki työntekijät saatiin sijoitettua samaan tilaan. Apteekin talon tiloista luovuttiin tässä vaiheessa. Kaikkien toimiminen yhteisissä tiloissa ja kokoontuminen yhteisen kahvipöydän ääreen edisti huomattavasti LTKK Lahden yksikön yhteisöllisyyden kehittymistä.

3.7 LTKK:n Lahden toimintojen johtoryhmä yksikön tukena

Koska toiminta Lahdessa kosketti montaa osa-aluetta ja yksikköä yliopistossa, perusti rehtori Jaakkola johtoryhmän Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Lahden toimintojen tueksi ja koordinoimiseksi kesällä 1998. Asettamispäätöksessä (23.6.1998) todetaan, että johtoryhmän puheenjohtajana toimii rehtori (1.8.1998 aloittava). Jäseninä ovat koulutus- ja kehittämiskeskuksen johtaja, tuotantotalouden osaston johtaja, kauppatieteiden osaston johtaja ja Lahdessa toimiva tuotantotalouden professori, joka toimii myös johtoryhmän sihteerinä. Päätöksessä varattiin myös mahdollisuus muille yksiköille tulla mukaan myöhemmin.

Johtoryhmän asettamispäätöstä oli edeltänyt huhtikuussa (23.4.1998) pidetty palaveri, jossa Lahden toimintaan kytköksissä olleet osapuolet olivat käsitelleet Lahden toiminnan suuntaviivoja. Ajatus palaverin tarpeellisuudesta oli syntynyt rehtori Jaakkolan kanssa käydyissä keskusteluissa kevään aikana. Tavoitteena oli keskustella Lahden toiminnan roolista ja tehtäväkuvasta tulevaisuudessa sekä osapuolten sitoutumisesta toimintaan, toiminnan resurssoinnista ja organisoimisesta. Suuntaviivapalaverissa käytiin läpi palaverin tarpeellisuuteen johtaneita taustoja sekä yksiköiden toiveita ja näkemyksiä toiminnasta. Esimerkiksi tuotantotalouden osaston johtaja Tuominen korosti erityisesti LTKK:n ja TKK:n yhteistyön tärkeyttä. Eräänä keskeisenä keskusteluaiheena oli Lahden merkitys LTKK:n rekrytointialueena sekä kilpailutilanne muiden yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Muistion (23.4.1998) mukaan suunnittelukokouksen yhteenvetona kiteytettiin mm., ettei perinteinen tieteellisen yliopistoyksikön toimintamalli sovi LTKK:n Lahden toiminnalle. Toiminnan tulee rakentua professorin edustaman alan tieteellisen työn ohella yhteistyöhön yritysten kanssa, täydennyskoulutukseen ja projektitoimintaan. Samalla todettiin myös, että Lahdessa toimivan henkilökunnan tulee toimia koko Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun nimissä ja mandaatilla. Viimeisenä kohtana muistiossa oli tarve perustaa johtoryhmä ohjaamaan Lahden toimintoja ja toteamus, että rehtori tekee asiassa päätöksen.

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Lahden toimintojen johtoryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 18.11.1998. Kokouksessa olivat mukana yliopiston uusi rehtori Markku Lukka puheenjohtajana, tuotantotalouden osaston johtaja Markku Tuominen, kauppatieteiden osaston johtaja Kari Neilimo, Koken johtaja Seppo Penttinen sekä Lahden professori Hannu Rantanen sihteerinä. Kokous aloitettiin tilannekatsauksella Lahden yksikön toimintaan vuonna 1998. Johtoryhmän työn pohjaksi Lahden professori oli laatinut muistion, jossa tarkasteltiin mm. Lahden toiminnan visiota, SWOT, tavoitteita, strategiaa, resursseja, tulevaisuutta ja ongelmia.

Muistion (Jory 18.11.1998) mukaan kauppatieteiden osaston johtaja Neilimo nosti esiin toiminnan laajentamisen Lahdessa. Myös muut johtoryhmän jäsenet kannattivat toiminnan laajentamista.

Mahdollisina laajentumisen alueina ja siten uusien professuurien aihepiireinä esiin nostettiin kauppatieteet ja logistiikka. Penttinen nosti esiin Lahden alueen laajan pk-sektorin merkityksen LTKK:n toiminnan kehittämiselle.

Johtoryhmän ensimmäisen kokouksen tilannekatsauksessa käsiteltiin mm. Lahdessa käynnissä olevaa tuotantotalouden diplomi-insinöörikoulutusta (LDI) sekä suunnitteilla olevaa seuraavaa ohjelmaa (KLDI), joka toteutettaisiin puoliksi Lahdessa ja puoliksi Kouvolassa. LTKK:n ja TKK:n yhteinen jatko-opintoseminaari oli myös esillä. Tutkimuksen puolelta johtoryhmälle esiteltiin tuottavuuden kehittämisen esteitä ja kustannuslaskennan tilaa koskevat tutkimukset. Myös meneillään olevia kehitysprojekteja esiteltiin johtoryhmälle.

Kirjallisesta tilannekatsauksesta LTKK:n toimintaan Lahdessa muodostui perinne, joka jatkossa koottiin jokaista johtoryhmän kokousta varten. Näistä tilannekatsauksista sai nopeasti yleiskuvan siitä, mitä Lahdessa oli kulloinkin meneillään koulutuksessa, tutkimuksessa, projektitoiminnassa jne. Katsauksessa oli myös yhtenä kohtana tulevat tapahtumat ja toiminnat. Näitä tilannekatsauksia rehtori käytti myös Lahden korkeimman opetuksen yhteistyöneuvottelukunnan kokouksissa esitellessään LTKK:n toimintaa muiden yliopistojen rehtoreille.

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Lahden toimintojen johtoryhmä kokoontui noin neljä kertaa vuodessa käsittelemään kulloinkin ajankohtaisia Lahden asioita. Johtoryhmän kautta sekä tiedotettiin Lappeenrantaan osastoille ja hallinnolle Lahden toiminnasta että samalla sitoutettiin yliopiston yksiköitä Lahden toimintaan. Samalla saatiin koordinoitua yliopiston eri yksiköiden toimintaa Lahden suunnalle. Viestejä kulki myös toiseen suuntaan. Esimerkiksi Lahden yksikön kautta saatettiin alueelle tiedoksi LTKK:n näkemyksiä alueen kehittämiseen. Esimerkiksi vuonna 2000 oli yliopistolla halu saada kirjatuksi Päijät-Hämeen eri strategiapapereihin yhteistyö osaamiskeskusten välillä ja erityisesti korkean teknologian metallirakenteiden osaamiskeskuksen kanssa.

Lahden toimintojen johtoryhmä totesi kokouksessaan 25.10.2000, että jatkossa Lahden toiminnoista käytetään nimeä Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Lahden yksikkö. Virallisen päätöksen nimiasiasta teki yliopiston hallitus 20.12.2000 kokouksessaan. Silloin hallitus hyväksyi Lahden yksikön johtosäännön sekä nimitti yksikölle johtajan (Hannu Rantanen). Tämän jälkeen yksikön johtajan nimittäminen tapahtui hallinnon toimikausittain rehtorin päätöksellä.

Johtoryhmä seurasi palavereissaan Lahdessa tapahtuvaa yliopistojen ja korkeakoulujen toimintaa. Seurannan kohteita olivat mm. Lahden alueellisen korkeakoulustrategian kehittyminen, erilaiset ohjelmat ja niihin liittyvät ohjelmasopimukset. Myös Lahden "yliopiston", verkostoyliopiston ja yliopistokeskuksen kehitys olivat usein esillä kokouksissa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välisessä suhteessa Lahti oli myös mielenkiintoinen kenttäkoe, jota usein seurattiin. Lahden yksikön johtoryhmä oli yksikön toiminnan tukena varsin pitkään. Lahden toimintojen johtoryhmä

toimi kaikkiaan lähes kymmenen vuotta. Sen toiminta loppui vuonna 2008 kun sekä yksikön, että yliopiston toiminnassa tapahtui merkittäviä muutoksia. Vuonna 2008 aloitti professori Ilkka Pöyhönen yliopiston rehtorina ja Lahden yksikön johtaja Hannu Rantanen yliopiston ensimmäisenä vararehtorina. Pian tämän jälkeen professori Vesa Harmaakorpi Lahdesta nimitettiin Tuotantotalouden tiedekunnan dekaaniksi (2010–2014). Näiden muutosten myötä oli selvää, että Lahden yksikön rooli ja kytkeytyminen yliopiston hallintoon muuttui niin merkittävästi, että varsinaista johtoryhmää ei enää tarvittu välittäjäorganisaationa.

Lahden professorin täyttäessä 50 vuotta muisti Ylioppilaskunta häntä korillisella henkilökohtaisesti nimettyä olutta. Ylioppilaskunta oli kaivanut jostain esiin professorin omien opiskelujen aikaisen valokuvan ja tehnyt siitä etiketin pulloihin. Tähän muistamiseen vaikutti myös se, että Lahden professori oli edellisenä vuonna nimitetty vararehtoriksi, jonka vastuualueeseen kuului opetus. Lisäksi Lahden professori oli toiminut Ylioppilaskunnan hallituksessa ja edustajistossa neljä vuotta 1980-luvulla.

4 YKSIKÖN VAHVISTUMINEN JA KASVUN AIKA

Jos 1990-luku oli LTKK Lahden toiminnan yksikön kannalta eräänlaista käynnistymisen tai heräämisen aikaa, voidaan 2000 luvun alkua pitää vahvistumisen ja itsenäisen kasvun aikana. Yliopistollinen toiminta rakentuu ensisijaisesti tieteellisestä tutkimuksesta ja siihen perustuvasta opetuksesta. Toiminta Lahdessakin perustui tutkimusryhmien syntyyn ja niiden kasvuun. Tutkimusryhmiä rakennettiin uusien professuurien ympärille ja niiden tuloksellinen toiminta toi mukanaan uusia professuureja ja lisää kasvua. Samaan aikaan opetuksessa aiemmin painopisteenä ollut täydennyskoulutukseen pohjautuva koulutus alkoi muuttua perinteiseksi yliopistolliseksi tutkintokoulutukseksi. Myös yksikön rooli ja asema muuttui ja toiminta monipuolistui monella tapaa.

4.1 Uusia professuureja ja tutkimusryhmiä

Lahden yksikön toiminta oli lähtenyt liikkeelle vuonna 1996 Lahden kaupungilta saadusta Tuotantotalouden professuurista. Keväällä 2000 odotukset LTKK:n toiminnassa kohdistuivat kaupungin lahjoittamaan uuteen Liiketaloustieteen professuuriin. Viran määrittely oli kaupungin puolelta jätetty varsin väljäksi, koska sen haluttiin ensisijaisesti hyödyttävän alueen elinkeinoelämää. Kaupungin johto odotti professuurin vauhdittavan pk-yritysten toimintaan liittyvää tutkimusta (mm. Ylönen 2000, s. 17).

Kauppatieteiden professuurin saamisesta oli keskusteltu jo edellisenä vuonna useaan otteeseen Lahden toimintojen johtoryhmässä. Kesäkuussa 1999 oli olemassa kohtuullisen selkeä näkemys uuden lahjoitusprofessuurin saamisesta kaupungilta. Rehtori oli ollut yhteydessä kaupunginjohtajaan. Etelä-Suomen Sanomissakin kirjoitettiin asiasta 13.7.1999. Artikkelin mukaan ”Lappeenranta haluaisi Lahteen toisenkin professorin, Kauppatieteelliselle koulutukselle olisi kysyntää”. Lahjoitus olisi vastaavan suuruinen kuin tuotantotaloudenkin professuuri eli 500 000 mk vuodessa. Viran määrittelyä ei haluttu tuossa vaiheessa tehdä liiketaloutta tarkemmin. Lahden kaupunki hyväksyi (29.11.1999) budjettinsa yhteydessä LTKK:n Liiketaloustieteen professuurin perustamisen Lahteen.

Liiketaloustieteen professuuri käynnistyi kesällä 2000 ja viran ensimmäiseksi

hoitajaksi tuli KTT Jari Kuusisto. Hän oli virassa kuitenkin vain seuraavaan kevääseen saakka. Hän oli kohtuullisen vähän läsnä Lahdessa, joten tuona aikana ei syntynyt kauppatieteeseen tutkimusryhmää. Seuraavana keväänä Liiketaloustieteen professorina aloitti KTT Timo Pihkala. Hän oli Vaasan yliopistosta väitellyt kauppatieteiden tohtori, jonka osaamisaluetta oli johtaminen ja yrittäjyys. Hänen johdollaan alkoi rakentua yrittäjyyteen sekä koulutusta että tutkimusryhmä. Tutkimusryhmä pureutui tulevina vuosina mm. perheyrittäjyyteen ja yrittäjäkasvatukseen. Virka sijaitsi hallinnollisesti alkuun Kauppatieteiden osastolla, mutta siirrettiin myöhemmin vuonna 2013 Tuotantotalouden osastolle.

Lahden yksikön kolmatta professuuria alettiin valmistella yhteistyössä Lahden tiede- ja yrityspuiston (LTYP) kanssa. TkT Vesa Harmaakorpi kokosi ja neuvotteli rahoituksen hankkeelle GARMI tutkimusryhmän perustamiseksi. Tätä ajatusta esiteltiin Lahden toimintojen johtoryhmälle jo tammikuussa 2004. Myöhemmin keväällä ryhmä oli saanut EAKR rahoituspäätöksen Alueellisen innovaatiojärjestelmän tutkimus- ja kehittämishankkeelle (765 000 euroa). Tässä hankkeessa perustettiin innovaatiotutkimuksen tutkijaryhmä, jonka työn tuloksena kehitettiin alueen innovaatiojärjestelmää ja innovaatiojärjestelmän toimijoiden yhteistyötä tavoitteena alueellisen innovatiivisuuden, tuottavuuden ja kilpailukyvyn kehittäminen sekä työkaluja niiden edistämiseksi. Hanke oli tiukasti sidoksissa Päijät-Hämeen osaamiskeskusohjelmassa toteutettavaan "Ydinprosessien käynnistäminen ja kehittäminen" -hankkeeseen, jota hallinnoi Lahden tiede- ja yrityspuisto. Lisäksi LTYP:llä oli käynnissä rahoitusneuvottelut TE-keskuksen kanssa. Näillä resursseilla oli tarkoitus rahoittaa innovaatiojärjestelmän tutkimuksen ohella myös Innovaatiojärjestelmien professuuri Lappeenrannan teknilliselle yliopistolle.

Rahoitusjärjestelyt onnistuivat ja syyskuussa 2004 (24.9.2004) Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy julkaisi tiedotteen "Innovaatioprofessuuri Lahteen". Tiedotteen mukaan Lahteen perustettiin Suomen ensimmäinen innovaatiojärjestelmien professuuri, jonka tavoitteena oli tukea alueen yritysten tuotekehitykseen liittyvää innovaatiotoimintaa ja vahvistaa alueen innovaatiojärjestelmää. Innovaatioprofessuuri perustettiin Lappeenrannan teknillisen yliopiston Tuotantotalouden osastolle. Sen päärahoittajina olivat Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy, Hämeen työvoima- ja elinkeinokeskus ja Päijät-Hämeen liitto. Vuoden 2003 alusta Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu (LTKK) oli muuttanut nimekseen Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LTY).

Viran perustaminen yliopistoon vaati oman byrokratiansa ja vei jonkin verran aikaa. TkT Vesa Harmaakorpi toimi tutkimusryhmän vetäjänä alkuun tutkimusjohtajana ja myöhemmin professorin viran hoitajana ja lopulta siihen nimitettynä. Hän oli siirtynyt LTY:lle TKK Lahden yksiköstä. Harmaakorpi oli taitava hankkeiden ideoija ja rahoituksen hankkija, joten hänen ympärilleen alkoi kasvaa melko pian merkittävä tutkimusryhmä. Joskus hänen taitavuutensa ylitti myös yliopiston hallinnon ymmärryksen. Hän oli esimerkiksi neuvotellut jo valmiiksi erään erittäin suuren EAKR-hankkeen rahoituksen. Hakemus oli läpikäyty Lääninhallituksen edustajien kanssa ja

hyväksyntä hankkeen rahoitukselle oli jo rahoittajalta saatu. Hakemuksen jättämiselle haasteena oli kuitenkin yliopiston oma hallinto. Hankkeita allekirjoittava tutkimusasiamies ei ymmärtänyt hanketta ollenkaan ja piti sitä huonona. Hankkeen allekirjoittaminen ja hakemuksen virallinen lähettäminen ottikin aikansa, mutta lopulta allekirjoitus tuli yliopiston hallinnostakin ja rahoitus saatiin.

Vesa Harmaakorpi värväsi LTY:n palvelukseen useita henkilöitä, jotka olivat TKK:lla toimineet hänen kanssaan yhteistyössä tuotantotalouden ja innovaatiojärjestelmien kentässä. Tämä sujui hyvässä yhteistyössä, koska samoihin aikoihin TKK oli Lahdessa muuttanut painopisteensä ympäristötekniikkaan.

Harmaakorven tutkimusryhmästä kasvoivat esiin LTY Lahden yksikön seuraavat professorit. Vuonna 2011 nimitettiin Palveluinnovaatioiden professoriksi TkT Helinä Melkas, joka oli väitellyt ja työskennellyt TKK Lahden keskuksessa vuoteen 2007 saakka. Hänellä oli taustaa sosiaalitieteissä Helsingin yliopistolla. Niinpä hänen ryhmänsä alkoi kasvaa sotesektorin suuntaan. Samana vuonna 2011 nimitettiin Tulevaisuustiedon johtamisen professoriksi TkT Tuomo Uotila. Hän oli väitellyt LTY:ssa vuonna 2008 innovaatiojärjestelmien alueelta. Hänellä oli taustaa maantieteen alueelta Turun yliopistosta. Hän oli myös työskennellyt aiemmin TKK Lahden keskuksessa ja siirtynyt LTY:lle vuonna 2007. Hänen ryhmässään painottui mm. ennakointi.

Seuraava uusi osaamisalue, joka Lahteen rakentui, oli ympäristötekniikka. Sen valmistelu aloitettiin vuonna 2014 professori Lassi Linnasen ja hänen tutkijoidensa Ville Uusitalon ja Maija Leinon toimesta. Alueen ja sidosryhmien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta laaditussa esiselvityksessä todettiin, että ympäristötekniikalla olisi hyvät toimintaedellytykset Lahden alueella. Ensimmäiset hankkeet käynnistyivät vuonna 2015. Näiden pohjalta Lahteen perustettiin Kestävyystieteen apulaisprofessuuri (tenure). Siihen tutkimusta ja koulutusta toteuttamaan nimitettiin TkT Ville Uusitalo vuonna 2018. Tämän rinnalla oli kestävyystieteen toiseen professuurin nimitetty MMT Helena Kahiluoto jo 2016. Alkuun ympäristötekniikkaa LTY:n Lahden yksikössä edusti siis kaksi professuuria ja kahden tutkimusryhmän toiminta. Molemmat ryhmät tuottivat opetusta syksyllä 2018 alkaneeseen Kiertotalouden maisteriohjelmaan.

Tietojohtaminen ja johtajuus maisteriohjelma siirtyi Lappeenrannasta Lahteen vuonna 2018. Samalla Lappeenrannasta Lahteen siirtyi työskentelemään myös professori Aino Kianto. Seuraavana vuonna (2019) Lahdesta tuli yliopiston toinen kampus ja sekä professuurien että muun henkilöstön määrä alkoi kasvaa merkittävästi. Lahteen tuli sekä tiedekuntien tutkijoita ja tutkimusryhmiä että LUT konsernin hallintohenkilökuntaa. LUT konserniin kuului LUT yliopiston ohella myös LAB ammattikorkeakoulu. Tietojohtamisen jälkeen seuraava käynnistynyt tieteeala oli ohjelmistotuotanto, johon viiden vuoden aikana rakentui suuri opetus- ja tutkimuspotentiaali. Tämän jälkeen kemiantekniikkaan saatiin vuodesta 2020 alkaen useita eri aihealueiden professuureja lahjoituksena. Kevääseen 2025 mennessä professuurien määrä Lahdessa oli jo ylittänyt 30 ja keväällä 2026 lähestyttiin jo 40:tä. Kaikilla näillä ei ollut vielä tuossa vaiheessa omaa tutkimusryhmää, mutta toiminta kehittyy ja laajenee koko ajan.

4.2 Täydennyskoulutuksesta perustutkintokoulutukseen

Pitkien täydennyskoulutusohjelmien tuottaminen jatkui myös 2000-luvun puolella. LDI ohjelmien kokemusta hyödynnettiin uusissa ohjelmissa ja niitä alettiin tuottaa myös LTKK:n omin voimin. LTKK:n Lahden yksikkö oli mukana järjestämässä Tuotantotalouden täydennyskoulutusohjelmaa myös Kouvolassa. Tuotantotalouden muuntokoulutusohjelma Kouvola 2002–2006 (KDI) oli LTKK:n yksinään toteuttama täydennyskoulutusohjelma, joka pohjautui samalle rakenteelle kuin aiemmat LDI ja KLDI ohjelmat. Hankkeen "TAITE – teollisuustalouden, informaatio- ja kommunikaatioteknologian koulutusprojekti" hallinnoijana oli Kouvolan seudun kuntayhtymä/Kouvolan Kasarminmäen Osaamiskeskus, joka tilasi koulutuksen LTKK:lta. Muuntokoulutusohjelmassa tuotettiin 100 opintoviikkoa Tuotantotalouden ja erityisesti teollisuustalouden diplomi-insinöörin tutkintoon soveltuvaa koulutusta. Teollisuustalouden alalla Kouvolassa tarjottiin kaksi syventymiskohdetta, Suorituskyvyn analysointi (professori Hannu Rantanen) ja ICT-business (professori Marko Torkkeli). Ohjelman hakuaika oli kesällä ja pääsykokeet syyskuun alussa. Koulutusohjelman avajaiset pidettiin Kouvolassa 8.11.2002. Myös KDI ohjelman opiskelijat kävivät teekkarikasteessa Lappeenrannassa (kuva 7).

Seuraava samaan konseptiin perustuva ohjelma toteutettiin vuosina 2003–2006. Ohjelma toteutettiin jälleen yhteistyössä TKK:n kanssa. Tuotantotalouden koulutusohjelma 3 (LDI 3) käynnistyi hankkeena 1.3.2003 ja projektipäällikkönä toimi aiempien TKK:n koordinoimien hankkei-

Kuva 7. KDI teekkarikasteessa Saimaassa 2005.

den tapaan DI Pertti Jokela. Hakuaika ohjelmaan oli kesällä ja pääsykokeet sekä haastattelu syksyn aikana. Varsinainen koulutus alkoi 12.12.2003. Tässäkin ohjelmassa oli LDI 2 tapaan kolme pääainetta. Pääaineet olivat Teollisuustalous (LTY), Teollisuuden kehittäminen ja johtaminen (TKK) sekä Työpsykologia ja johtaminen (TKK). Teknillisenä sivuaineena oli TKK:n tuottamana Teollisuuden tietotekniikka.

Tuotantotalouden täydennyskoulutusohjelma LDI 4 toteutettiin vuosina 2005-2007. Ohjelman hakuaika oli elo-syyskuussa ja pääsykokeet 14.10.2005. Ohjelmaan haki 101 opistoinsinööriä, joista 31 valittiin opiskelijoiksi. LDI 4 ohjelman avajaiset olivat 25.11.2005. Tällöin Lahden yksikkö oli jo laajentunut kolmannen professuurin (Innovaatiojärjestelmät) ja siihen kytkeytyvän tutkijajoukon myötä. Ohjelman syventymiskohteina (25 op) olivat Suorituskyvyn analysointi (professori Hannu Rantanen) ja Innovaatiojärjestelmät (professori Vesa Harmaakorpi). Teknillinen korkeakoulu tarjosi ohjelmassa teknillisenä sivuaineena (20 op) Ympäristötekniikan opinnot. Diplomi-insinöörin tutkinto muuttui kaksiportaiseksi 1.8.2005. LDI 4 oli ensimmäinen opintopistemitoitettu aikuismaisteriohjelma. Maisteritasoisen täydennyskoulutusohjelman laajuus oli 110 opintopistettä. Siitä 20 op oli AMK-tutkinnon lisäksi edellytettäviä täydentäviä opintoja ja 90 op tutkintoon sisällytettäviä opintoja. Diplomi-insinööri-/maisteriohjelman laajuus perustutkintona oli 120 opintopistettä, josta 90 oli opintoja ja diplomityön laajuus oli 30 opintopistettä.

Viimeinen LDI muotoinen pitkä tutkintoon tähtäävä Tuotantotalouden ja muotoilun täydennyskoulutusohjelma (DIME) toteutettiin vuosina 2008-2010. Ohjelma poikkesi aiemmista siinä, että hakukelpoisia olivat insinöörien ohella myös muotoilun tutkinnon ammattikorkeakoulussa suorittaneet. Valitettavasti ohjelmaan tuli mukaan vain muutama muotoilija. DIME ohjelman haasteena oli liian lyhyt hakuaika. Tämä johti siihen, että hakijoita ei ollut yhtä paljon kuin aiemmissa ohjelmissa ja samalla hakijoiden taso ei kokonaisuutena ollut yhtä korkea kuin aiemmin. DIME ohjelmaan tuottivat yksittäisiä opintojaksoja myös Tampereen teknillinen yliopisto (TTY) ja Helsingin yliopisto (HY). DIME ohjelman jälkeen tuotantotalouden diplomi-insinöörien koulutus muuttui yliopiston normaaliksi perustutkintotuotannoksi TUDI-ohjelmien alkaessa syksyllä 2010.

LDI ohjelmat tukeutuivat paljolti LTKK/LTY/LUT Lahden yksikön osaamiseen ja opetusvoimaan. LDI ohjelmien rinnalla Lahdessa toteutettiin myös useita kauppatieteiden maisterin tutkintoon tähtääviä KATI-ohjelmia. Kyseessä oli Kauppatieteiden monivuotinen täydennyskoulutusohjelma. Ohjelmassa opiskelijat suorittivat suurimman osan Kauppatieteiden maisterin tutkinnosta ja siirtyivät sen jälkeen perusopiskelijoiksi. Perustutkinto-opiskelijana suoritettavaksi jäi vain gradu. KATI-ohjelmien suunnittelu ja toteutus oli paljolti Lappeenrantavetoista ja siitä vastasi yliopiston täydennyskoulutusyksikkö, jonka nimi vuosien mittaan on muuttunut. Lappeenrantavetoisuuden taustalla oli osittain myös se, että Lahdessa ei ollut juurikaan Kauppatieteen opettaja- tai tutkijaresursseja ohjelmien painopistealueilta. KATI-ohjelmia oli vuoteen 2023 mennessä toteutettu 16, joista yhdeksän oli ollut Lahdessa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Lahdessa vuoteen 2023 mennessä toteutetut kauppatieteiden pitkät täydennyskoulutusohjelmat

Ohjelma	Vuodet
KATI 2	1994-1997
KATI 6	2000-2004
KATI 8	2003-2007
KATI 9	2006–2009
KATI 10	2007–2010
KATI 11	2009–2012
KATI 12	2011–2013
KATI 13	2012–2015
KATI 14	2017–2019

Yliopistolaki uudistui vuoden 2010 alusta ja samalla uudistuivat myös ylipistojen toimintatavat. Esimerkiksi alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen roolit alkoivat selkeämmin korostua. Toki ylempi ja alempi tutkinto oli määritelty jo Bolognan prosessissa (1999) ja sitä suomalainen korkeakoulujärjestelmä olikin alkanut toteuttaa. Myös lahtelainen yliopistokenttä oli muuttunut tuossa vaiheessa. Aiemmin Lahdessa oli parhaimmillaan toimimassa kolme teknillistä korkeakoulua tuottaen diplomi-insinöörejä erilaisin tavoin. TTKK oli vetäytynyt Lahdesta yliopiston strategisen päätöksen myötä 2005 jälkeen. Myös TKK:n toiminta alkoi vähitellen hiljentyä. TKK:sta oli tullut osa Aalto yliopistoa vuonna 2010. Aalto yliopisto keskitti toimintojaan Helsinkiin ja Otaniemeen. Viimeinen TKK:n työntekijä poistui Lahdesta 2014.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto LTY oli Lahdessa edelleen vahvasti mukana ja kasvamassa. Vuonna 2010 yliopisto aloitti perustutkintokoulutuksena Tuotantotalouden maisteriohjelman (TUDI) Lahdessa. Maisteriohjelmat ovat kaksivuotisia ja niissä suoritetaan 120 op, sisältäen diplomityön. Taustalla erinomaisena oppina oli Tuotantotalouden pitkistä täydennyskoulutusohjelmista (LDI) saatu kokemus. Ohjelmat rakennettiin edelleen työssä käyville soveltuviksi eli lähiopetusta oli vain perjantai-iltaisin ja lauantaisin. Kurssit olivat paljolti samoja kuin Lappeenrannassakin tuotettuun diplomi-insinöörin tutkintoon sisältyneet. Myös opettajat olivat samoja ja vain opetusmenetelmissä saattoi olla hieman eroja. Työssä käyvä insinööri on opiskelijana erilainen kuin suoraan ylioppilaana opinnot aloittanut. Työkokemus vaikuttaa merkittävästi erityisesti yritysten johtamista koskevan tiedon omaksumiseen ja ymmärtämiseen. Näin opetuksen sisäistäminen on helpompaa ja opetusta on mahdollista hyödyntää suoraan omissa työtehtävissään.

Ensimmäiseen TUDI-ohjelmaan valittiin 36 alemman korkeakoulututkinnon (Amk-insinööri) suorittanutta. Sisäänotto toistettiin joka toinen vuosi vuoteen 2020 saakka. Sen jälkeen ohjelmaan on otettu opiskelijoita joka vuosi. Hakijamäärä ja sisään otettujen opiskelijoiden määrä on kasvanut vuosien mittaan. Hakijoiden määrä on noussut yli 300 hakijaan ja sisään otettujen määrä on noin 55 opiskelijaa vuodessa. Alkuun ohjelmassa oli kaksi pääainetta, Suorituskyvyn johtaminen ja Toimitusketjun johtaminen. Opiskelijat pyrittiin vuosittaan jakamaan tasan näihin kahteen suuntaan. Myö-

hemmin mukaan tuli kolmas pääaine Innovaatiojohtaminen. Innovaatiojohtaminen jäi TUDI-ohjelmasta pois 2024 ja sen pohjalta ryhdyttiin valmistelemaan uutta kansainvälistä tuotantotalouden maisteriohjelmaa. Opiskelijoiden laatu on ollut hyvä ja siten myös ohjelman läpäisy on ollut hyvä. TUDI-ohjelmasta on kevääseen 2026 mennessä valmistunut reilusti yli 400 diplomi-insinööriä Lahdessa.

Lisäksi LUT Lahden yksikkö on tuottanut diplomi-insinöörejä myös Lappeenrannan perusopiskelijoista. Lahden professorit ovat ohjanneet jonkin verran Lappeenrannassa opiskelleiden perusopiskelijoiden diplomitöitä. Näin on tehty silloin, kun diplomityön aihepiiri on osunut erityisesti Lahden professorien osaamiseen tai kun diplomityö on tehty Lahden alueella olevaan yritykseen. Ensimmäinen Lahdesta ohjattu LTKK:n diplomityö tehtiin talvella 1997–98 Nastolassa sijaitsevaan yritykseen.

Myöhemmin on Lahdessa alkanut myös muiden LUT:n tieteenalojen tutkintojen tuottaminen. Alkuun koulutusta järjestettiin lähinnä maisteriohjelmina ja myöhemmin Lahdessa on alettu toteuttaa myös kandidaattiohjelmia. Toisena maisteriohjelmana Lahdessa alkoi kauppatieteiden ohjelman Tietojohtaminen ja johtajuus opetus vuonna 2018. Samana syksynä alkoi myös Kiertotalouden maisteriohjelma. Seuraavana vuonna 2019 aloitettiin Yrittäjyyden maisteriohjelma (Tuotantotalous) ja vuonna 2020 alkoi Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma. Tuon jälkeen on alkanut ja alkamassa useita uusia avauksia maisterikoulutuksessa.

Kandidaattiohjelmia alettiin tuottaa Lahdessa vuonna 2023. Niihin otetaan suomalaisen ylioppilastutkinnon tai vastaavan kansainvälisen tutkinnon suorittaneita opiskelijoita. Ohjelma kestää kolme vuotta ja siinä suoritetaan 180 op. Ohjelman jälkeen opiskelijat saavat oikeuden jatkaa/hakea kaksivuotiseen maisteriohjelmaan. Ensimmäisiä kandidaattiohjelmia olivat kansainvälisiset Ohjelmistotuotannon ja Energiatekniikan ohjelmat. Myöhemmin on alkanut myös Tuotantotalouden kansainvälinen kandidaattiohjelma. Perustutkinto-opiskelijoiden määrä Lahdessa on kasvanut merkittävästi. Lukuvuonna 2024–25 Lahdessa oli jo noin 1400 LUT yliopiston perustutkinto-opiskelijaa. Näistä maisteriohjelmissa oli noin 900 ja kandidaattiohjelmissa noin 500 opiskelijaa.

Myös jatko-opintojen (TkT ja TkL) suorittamismahdollisuus oli Lahden yksikön tarjonnassa heti alusta alkaen. Alkuun, vuosina 1997–98, toteutettiin yhteistä jatko-opintoseminaaria TKK:n kanssa. Myöhemmin LTKK Lahden yksikön oman tutkimushenkilöstön määrän kasvettua ja useamman tutkimusryhmän synnyttyä yksikössä toteutettiin omaa jatko-opintoseminaaria yksikön professorien johdolla.

Jatko-opiskeluprosessi vie useita vuosia, joten ensimmäisten kokonaan Lahdessa ohjattujen jatko-opiskelijoiden valmistumista saatiin odottaa lähes kymmenen vuotta. Tätä aiemmin oli toki ollut joitakin Lahden professorien ohjaamia väitöksiä, joissa väitöstilaisuus pidettiin Lappeenrannassa. Nämä prosessit olivat kuitenkin alkaneet Lappeenrannassa, joten ne myös saatettiin päätökseen siellä. Ensimmäinen Lahden Tuotantotalouden professorin ohjaama väitöskirja tarkastettiin elokuussa 2001 ja siihen liittyvät tilaisuudet pidettiin Lappeenrannassa.

Alkuvuodesta 2005 nostettiin paikallisissa lehdissä esiin tapaus, jossa LTY:n jatko-opiskelija ei saanut väitellä Lahdessa. Väittelijä asui Lahdessa ja olisi halunnut väitellä kotipaikkakunnallaan. Aiheesta oli kirjoitukset sekä Etelä-Suomen Sanomissa (24.1.2005) että Seutunelosissa (10.2.2005). Mediassa LTY:n silloinen vararehtori Ilkka Pöyhönen perusteli yliopiston kielteistä kantaa selkeästi. Ytimenä perusteluissa oli ajatus siitä, että väitöspaikka määräytyy työn ohjauksen mukaan, ei väittelijän asuinpaikan mukaan. Tämä mediassa esiin noussut jatko-opiskelija teki väitöskirjansa Konetekniikan osastolle Lappeenrantaan eikä hänellä ollut mitään ohjaussuhdetta Lahden yksikön tutkimusaloihin tai yksikön professoreihin. Näin ollen oli luontevaa, että väitös pidettiin Lappeenrannassa. Tämä vararehtorin esittämä periaate konkretisoituikin muutama kuukausi myöhemmin. Lahden yksikössä jatko-opiskelijana ohjauksessa ollut TkL Helena Forsman sai ensimmäisenä luvan väitellä Lahdessa. Forsman oli ollut väitöskirjaprosessin alusta lähtien Lahden yksikön professorin ohjauksessa. Väitöstilaisuus (Kuva 8) pidettiin Lahden urheilukeskuksen auditoriossa 19.5.2005. Vastaväittäjänä väitöstilaisuudessa toimi professori Mika Hannula Tampereen teknillisestä yliopistosta ja kustoksena professori Hannu Rantanen LTY:sta. Tuon ensimmäisen Lahdessa järjestetyn väitöksen jälkeen LUT on tuottanut Lahdesta käsin yli 100 tohtoria.

Kuva 8. Ensimmäinen LTY:n väitös Lahdessa urheilukeskuksen auditoriossa v. 2005

4.3 Lahti School of Innovation

Lahden yksikön nimi ja autonomian taso on koko olemassaolon ajan herättänyt mielenkiintoa Lappeenrannassa. Toiminnan käynnistyessä rehtori Jaakkola näki toiminnan olevan nimenomaan yliopiston toimintaa Lahden alueella. Samaan aikaan yliopiston yksiköt, osastot ja Koulutus- ja kehittämiskeskus, olivat mustasukkaisia omista reviireistään ja halusivat pitää valtaa itsellään. Tämä näkyi ensimmäisen kerran jo siinä vaiheessa, kun syksyllä 1996 keskusteltiin yksikön nimestä. Yksikön nimiehdotusten taustalla oli Lappeenrannassa aistittavissa huolta siitä, ettei Lahdessa toimivan yliopiston yksikön nimi luo edes symbolista kuvaa liian itsenäisestä ja/tai pysyvästä organisaatiosta.

LTKK Lahden yksikkö nimen vakiinnuttua käyttöön Lahdessa saatiin toimia melko vapaasti. Jossakin vaiheessa tuntui hieman karrikoiden siltä, että Lahdessa sai tehdä mitä vaan, kunhan se ei mitenkään häiritse yliopiston yksiköiden toimintaa Lappeenrannassa. Osittain tätä kuvaa toiminnan vapaudesta vahvisti hyvä yhteistyö hallinnollisissa asioissa sekä rehtori Jaakkolan että hallintojohtaja Oikkosen kanssa. Myös Tuotantotalouden osaston johtaja Tuominen tuki Lahden toimintaa. Samaan aikaan yliopistolla oli kuitenkin eräitä yksiköiden johtajia, jotka eivät suhtautuneet toimintaan Lahdessa erityisen kannustavasti tai edes hyväksyvästi.

Lahden yksikkö toimi myös taloudellisesti varsin itsenäisesti. Kaikki toiminta Lahdessa rahoitettiin joko Lahden kaupungin tuella tai ulkopuolelta hankitulla hankerahoituksella. Tämä taloudellinen itsenäisyys näkyi myös siinä, että Tuotantotalouden ja Kauppatieteiden Lahden vastuualueiden kustannukset olivat Lahden yksikön johtajan hyväksyttäviä. Varsinaista yliopiston budjettirahaa Lahteen tuli vain hyvin vähän ja hyvin harvoin. Mitään säännöllistä yliopiston rahoitusta ei ollut. Tukea saatiin lähinnä esimerkiksi yksittäisiin kalustohankintoihin tms. Yhtenä vuotena 1990-luvun lopulla saatiin myös hieman Tuotantotalouden osaston kautta rahaa tuloksellisuudesta.

Koska kaikki rahoitus piti itse hankkia, oli Lahden yksikön talouden seuranta tarkkaa. Kaikkien työntekijöiden palkkaus rahoitettiin hankkeilla tai Lahden kaupungin rahoituksella. Projekteista pyrittiin keräämään jonkin verran puskuria, jolla voitiin varautua siihen, että hankkeiden välillä saattoi olla taukoa rahoituksessa. Tällaista ongelmaa ei yleensä ollut yliopiston perusyksiköissä. Lahden yksikkö onnistui keräämään kohtuullisen puskurin toimintansa jatkuvuuden varmistamiseksi. Eräänä vuonna yliopiston hallitus päätti leikata projektien kertyneen ylijäämän yliopiston yhteiseen käyttöön. Tämä kirpaisi ikävästi Lahden yksikköä, joka tarkalla taloudella oli onnistunut keräämään merkittävästi ylijäämää toiminnan puskuriksi.

Vuonna 2008 Lahden yksikön nimeksi muotoutui LUT Lahti School of Innovation. Nimi nousi esiin yksikön strategiatyön (Strategia 2008–2015) yhteydessä ja sitä pohdittiin yhdessä mm. 6.10.2008. Myöhemmin syksyllä nimiehdotusta käsiteltiin yliopiston johtoryhmässä ja marraskuun lopulla se hyväksyttiin yliopiston hallituksessa (11/2008). Tuohon aikaan Lahti School of Innovation alkoi olla jo

kohtuullisen kokoinen yksikkö. Lahdessa työskenteli reilusti yli 30 henkilöä ja yksikön liikevaihto oli vuositasolla 2-2,5 miljoonaa euroa.

Samaan aikaan eli syksyllä 2008 käytiin Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa yliopistosektorin ensimmäisiä YT-neuvotteluita. Neuvottelut saatiin päätökseen vuoden 2009 ensimmäisellä viikolla. Niiden avulla selkeytettiin yliopiston rakennetta ja tehtäviä. Tehtäväkohtaisen tarkastelun, eläkejärjestelyjen ja uudelleensijoittamisten seurauksena irtisanomisen kohteena oli lopulta hieman yli 20 henkilöä. Eniten henkilöstövähennykset koskivat teknisen tiedekunnan laboratorioita. Vähennyksiä tuli myös jonkin verran kauppatieteelliseen tiedekuntaan, Teknistaloudelliseen tiedekuntaan ja keskushallintoon. YT-neuvottelujen yhteydessä tarkasteltiin myös yliopiston alueyksiköitä. Sen tarkastelun tuloksena todettiin, että kahdeksasta alueyksiköstä jää jäljelle kolme suurinta eli Lahti, Kouvola ja Savo Mikkelissä. Näistä Lahti oli suurin ja tuloksellisin. Pienempiä yksiköitä lakkautettiin tai siirrettiin muille organisaatioille. Esimerkiksi Savonlinnan laboratorio siirtyi Mikkelin ammattikorkeakoululle ja Lapuan yksikön toiminta Vaasan yliopistolle.

Nimi LUT Lahti School of Innovation herätti Lappeenrannassa jossain määrin pahennusta, koska sen miellettiin tarkoittavan tiedekuntaa. Lahdessa tätä yritettiin lieventää viittaamalla mm. School sanan suomennokseen "kalaparvi" (T.Pihkala). Keskustelu Lahden yksikön nimestä nousi aika ajoin esiin, kun tiedekunnat rakensivat identiteettiään. Englannin kielen käytön lisääntyessä koettiin sanana jokin muu "School" kuin viralliset tiedekunnat hieman haastavaksi. Lopulta päätettiin vaihtaa yksikön nimi muotoon LUT Lahti vuoden 2015 alusta.

LUT Lahti School of Innovation oli yliopiston yksikkönä hyvin tuloksellinen suhteessa resursseihin. Lahdessa tuotettiin pienillä resursseilla merkittävä määrä tieteellisiä artikkeleita, perustutkintoja ja tohtoreita. Tuotos suhteutettuna resursseihin oli selkeästi parempi kuin pääkampuksella Lappeenrannassa. Yksikkö oli myös innovatiivinen ja työnteon henki oli hyvä. Myös Kouvolan ja Mikkelin alueyksiköissä toiminta oli varsin tehokasta. Esimerkiksi tuolloin vuosikymmenen vaihteessa arvioitiin, että alueyksiköt (Lahti ja Kouvola) tuottivat suurimman osan Tuotantotalouden tutkimusjulkaisuista.

4.4 Yksikön toimintaa ja tapahtumia

Kuten aiemmin mainittiin, huhtikuun alusta vuonna 2001 LTKK Lahden yksikkö sai käyttöönsä Tietoportin alakerrasta 188 neliömetrin tilat. Tiloihin sijoitettiin kaikki yksikön työntekijät ja muista tiloista luovuttiin. Samalla yksikölle tuli myös jonkin verran varastotilaa talon kellarista. Kevät 2001 oli kasvun aikaa Lahden yksikölle. Huhtikuussa 2001 yksikön palvelukseen tulivat tutkijoiksi Tuija Oikarinen ja Ulla Samula. Liiketaloustieteen professuuria hoitanut Jari Kuusisto irtisanoutui toukokuussa ja kesäkuun alussa professuurissa aloitti Timo Pihkala.

Loppuvuodesta 2000 oli jo Lahden toimintojen johtoryhmässä keskusteltu toimistosihteerin tarpeesta Lahdessa. Tässä yhteydessä pohdittiin myös mahdollisuutta resurssiyhteistyöstä yliopistokeskuksen kanssa. Tämä kuitenkin jäi taustalle, kun todettiin, että yksiköllä itselläkin on riittävästi tarvetta sihteerille. Keväällä päädyttiin hakemaan sihteeriä Lahden yksikön palvelukseen. Toimistosihteerin haussa hyödynnettiin Työvoimatoimiston palveluita. Johtoryhmässä todettiin, että toimistosihteeri ei kuulu muiden yksiköiden henkilökuntaan vaan palkataan Lahden yksikköön. Tämä oli poikkeuksellinen ajatus, koska muut Lahden henkilöstö kuuluivat virallisesti pääosin Tuotantotalouden osaston, Kauppatieteiden osaston tai Koulutus- ja kehittämiskeskuksen henkilökuntaan.

Toukokuussa 2001 aloitti Raija Sävilammi (myöhemmin Tonteri) Lahden yksikön toimistosihteerinä. Raija oli toiminut aiemmin mm. Lahden kauppakamarin palveluksessa. Hän oli toiminut myös LTKK:n palveluksessa kurssisihteerinä sekä Puun mekaanisen jatkojalostuksen täydennyskoulutusohjelmassa että ensimmäisessä Lahdessa toteutetussa Kauppatieteiden täydennyskoulutusohjelmassa (KATI2). Raija oli tavattu jo aiemmin jossain alueellisissa tilaisuuksissa, joten henkilönä hän oli aloittaessaan puolituttu. Raija oli maininnut edellisen vuoden korkeakoulupäivän yhteydessä kirjoittajalle, että hän tulisi mielellään töihin LTKK:n Lahden yksikköön. Olikin iloinen yllätys, kun Työvoimatoimisto toimitti meille viiden hakijan suosituslistan toimistosihteeriksi ja Raija oli listalla yhtenä mukana. Hänen valintansa näiden viiden ehdokkaan joukosta oli selkeä. Raija oli enemmän kuin toimistosihteeri, hänen toimenkuvaansa kuului kaikki millä pidettiin yllä yksikköä ja sen yhteishenkeä. Mukana oli kaikkea mahdollista projektin hallinnosta ja viestinnästä pikkujoulujen ja muiden yhteisten tilaisuuksien järjestelyyn. Monessa yhteydessä todettiinkin, että Raijaa ei palkattu toimistosihteeriksi vaan hänet palkattiin Lahden yksikön sieluksi. Raija jäi eläkkeelle LUT Lahden Sielun tehtävästä syksyllä 2021. Kahvitilaisuus Raijan eläkkeelle jäämisen kunniaksi oli Mukkulan kampuksen alakerrassa 30.9.2021. Kuvassa 9 Raija on työpisteellään Tietoportin alakerrassa elokuussa 2004.

Kuva 9. Raija Tonteri

Yksikön kasvaessa ja uusien ihmisten tullessa mukaan toimintaan, tuli tarpeelliseksi myös miettiä LTKK, Lahden yksikön strategiaa. Lokakuussa (8.–10.10.2001) koko yksikön väki piti strategiaseminaaria Viking Mariellalla reitillä Helsinki – Tukholma – Helsinki. Seminaarin ensimmäinen päivä oli hallintopäivä, jolloin tarkastelussa oli visio, strategia ja SWOT. Pohjana oli syksyllä 1998 laadittu yksikön strategia. Lisäksi käsiteltiin samana vuonna kesällä perustettua LIITU-Liiketoiminnan tutkimusyksikköä julkaisusarjoineen sekä edessä olevaa yksikön itsearviointia. Toinen päivä oli tutkimuspäivä ja silloin käytiin läpi henkilökohtaisia tutkimusaiheita ja yksikön tutkimusstrategiaa. Seminaarin tulokset kirjattiin muistioon, jolla oli mittaa yhdeksän sivua. Strategiatyöskentelyn ohella toinen vähintään yhtä tärkeä tehtävä seminaarilla oli rakentaa yhteishenkeä yksikön henkilöstön kesken. Tämä oli erityisen tärkeää nuorelle ja kasvavalle yksikölle.

Yhteishenkeä rakennettiin myös akateemisen toiminnan merkeissä ja laajemminkin kuin vain oman yksikön kesken. Tuotantotalouden tutkijoiden (Hannu Rantanen LTKK ja Jari Paranko TTKK) kesken oli usein pohdiskeltu sitä, miksi alan tutkijat tapasivat toisiaan lähinnä vain ulkomailla. Suomalaisia Tuotantotalouden tutkijoita oli tavannut toisiaan esim. ICPR konferenssin yhteydessä mm. Osakassa 1997 ja Prahassa 1999. Myös IGLS Itävallassa perinteisine helmikuun konferenssineen oli yhteinen tapaamispaikka useiden vuosien ajan. Tapaamiset kotimaassa olivat kuitenkin vähäisiä. Tästä syystä päätettiin käynnistää suomalaiset Tuotantotalouden laskentapäivät. Ensimmäiset Tuotantotalouden laskentapäivät järjesti LTKK:n Lahden yksikkö 23.–24.11.2001 Lahdessa hotelli Alex Parkissa. Niiden toteuttamiseen osallistui koko yksikön väki. Ensimmäisille laskentapäiville Lahdessa osallistui 26 tutkijaa neljästä yliopistosta (LTKK, TTKK, TKK, TuKK) ja yhdestä yrityksestä. Laskentapäiviä on tuon jälkeen järjestetty lähes joka vuosi. Vain koronavuonna 2020 tilaisuus piti jättää järjestämättä. Tilaisuuden järjestäjinä ovat vuorotelleet Tuotantotalouden johdon laskentatoimen alan tutkijat Tampereella, Lahdessa ja Lappeenrannassa. Tilaisuuksissa on akateemisen ohjelman lisäksi aina myös jotain vapaampaa harrastetta, jolla eri tutkimusryhmien ja niiden jäsenten välistä yhteistyötä on edistetty. Kuvassa 10 on eri yliopistojen tutkimusryhmien yhteistyötä Vierumäellä 2019 olleilta laskentapäiviltä. Seuraava tilaisuus ensimmäisten laskentapäivien jälkeen kehittää ja ylläpitää Lahden yksikön henkilöstön yhteishenkeä oli syksyn 2001 yliopiston pikkujoulut Lappeenrannassa 30.11.2001. Sinne lähdettiin koko yksikön voimin "pikkujouluristeilylle". Toisena risteilyisäntänä vuoden 2001 yliopiston pikkujouluissa toimi nykyinen rehtori Juhis Saksa. Oheisessa kuvassa 11 on LTKK Lahden yksikön henkilökunta yhteiskuvassa risteilyportilla. Tilaisuus oli Lahden yksikön väelle myös tärkeä tutustumistilaisuus Lappeenrantaan ja siellä työskentelevään henkilökuntaan. Tuossa vaiheessa suurin osa Lahden yksikön henkilöstöstä oli ilman aiempia siteitä yliopistoon ja Lappeenrantaan. He olivat valmistuneet muista oppilaitoksista ja asuivat Lahden seudulla.

Kuva 10. Tuotantotalouden laskentapäivät Vierumäellä 2019.

Kuva 11. Lahden yksikön väkeä yliopiston pikkujouluissa syksyllä 2001. Mukana myös risteilyisäntänä rehtori Juhis Saksa.

Pikkujoulut olivat tuohon aikaan merkittävä tapahtuma niin yliopistojen kuin muiden organisaatioiden toiminnassa ja yhteishengen kohottamisessa. Myös Lahden yksikössä niillä oli merkittävä rooli. Pikkujoulujen suunnittelu tuntui alkavan joka vuosi heti kun kesälomilta oli palattu. Yksikön pikkujouluja pidettiin sekä yksikön omissa tiloissa että alueen erilaisissa kokoustiloissa (esim. Rauhala, Casseli ja Fellmanni). Joinain kertoina pikkujoulut yhdistettiin teatteriesitykseen tai muuhun ulkopuoliseen ohjelmaan. Pikkujouluissa oli useimmiten oman henkilöstön kehittämiä ohjelmanumeroita sekä tietysti lahjojen jako. Kuvassa 12 on esimerkki yksikön pikkujouluissa vuonna 2006 henkilöstölle myönnetyistä "todistuksista".

Kuva 12. LTY Lahden yksikön kutsu kuusijuhlaan sekä viereisellä sivulla pikkujoulutodistus vuodelta 2006.

Innotiimi

Kulunut vuosi on ollut menestyksekäs.

-Tiimi on ollut mukana raoissa meiskeissä: mm. Hollolan hankkeesta, tuotantoyrityshankkeesta ja palvelukluusterihankkeesta on selvitty hengissä, ja jopa kiitosta näistä vaikeista prokkiksista on tullut.

-Tiimin merkitys on ollut edelleen vahva aluetilaisen innovaatiopolitiikan ja innovaatiotyökalujen kehittämisessä ja soveltamisessa. Näistä asioista on tullut kansallista ja jopa kansainvälistä tunnustusta.

-Tiimin julkaisutoiminta on ollut säällisellä tasolla, ja sen odotetaan myös jatkossa kasvavan. Erityisen ilahduttavaa on ollut tiimissä ollut vahva ja ennakkoluuloton kehittämisen henki. Tiimi on kokenut myös ilahduttavana kasvanen yhteistyön muiden tiimien kanssa.

Saketiimi
- Tutkimustoiminta on selvästi systematisoitunut
- Artikkeleita kirjoitettu hyvään tahtiin
- saatu myös läpi
- erityisesti on huomioitava oma-aloitteisuuden lisääntyminen tutkimuksessa

-SP löytänyt hyvin paikkansa tiimissä
- Tiimin sisällä henki on ollut hyvä

Timon tiimi

- Hyönekalualan kehittäminen OK
- Orbits hoidettu hyvin

- Hyvä pannistus on uuden Tykes hankkeen valmistelu

- Jatko-opintojakin edistetty

LAPPEENRANNAN TEKNILLISEN YLIKOOLIN
LAHDEN ALUEKONTTORIN

PIKKUJOULUTODISTUS

Hannu Rantanen

HUOMAAVAISUUS JA PUUHAAVAISUUS

	Tarvitset muutaman terästyksen	Sopivasti lähes joka päivä	Olet edistynyt hienosti	Poroakin paremmin
Käyttäydyt nätisti ja huomaavaisesti	☐	☒	☐	☐
Leikit kiltisti ilman kavereitakin	☐	☐	☒	☐
Kuuntelet muiden ajatuksia	☐	☐	☐	☒
Uskallat kertoa ajatuksesi	☐	☐	☒	☐
Et valtaa koko hiekkalaatikkoa	☐	☒	☐	☐
Osaat leikkiä laumassa	☐	☐	☒	☐
Heräät ajoissa	☐	☒	☐	☐
Huolehdit leluistasi	☒	☐	☐	☐
Peset kätesi	☐	☐	☒	☐

Tarkennuksia:

Hollolan Kunnantuvassa, pikkujouluiltana 15.12.2006

Vakuudeksi
Wilhelm Wentti, päätonttu

Pienen yksikön toimintaan kuului oman toiminnan jatkuva kehittäminen. Ensimmäisen yksikön strategian jälkeen sitä päivitettiin ja uudistettiin useaan kertaan. Strategiaa pohdittiin parikin kertaa jossain työpaikan ulkopuolella (esim Viking Mariella 2001). Toisinaan tyydyttiin yksikön yhteiseen strategiailtapäivään konttorilla, joka päätettiin yhteiseen päivälliseen (esim. Taivaanranta 2002). Strategian tarkastelun lisäksi mm. yksikön arvoja ja johtamista pohdittiin usein koko henkilöstön kesken. Yliopiston ja yksikön johtamista puitiin useammankin kerran vuosien 2003 ja 2004 aikana. Näiden pohjalta rakennettiin yhdessä Lahden yksikön pelisäännöt keväällä 2004. Niissä määriteltiin millä tavalla työskentelemme, miten noudatamme kokonaistyöaikaa, miten käyttäydymme toisiamme kohtaan jne. Jotta tällaisia pelisääntöjä oli päädytty rakentamaan yhdessä, oli taustalla ollut aiemmin hieman kitkaa eri henkilöiden tavoista hoitaa työtehtäviään. Yksikön vuoden 2001 kasvupyrähdyksen jälkeen toimintaan kuuluivat yhteiset kahvihetket sekä aamulla että iltapäivällä. Aamulla klo 9 ja iltapäivällä noin klo 14 maissa kokoonnuttiin yhteisen pöydän ääreen alakerran yhteistilassa. Siihen mahtuivat hyvin kaikki yksikön noin kymmenestä työntekijästä kulloinkin paikalla olevat. Kun yksikkö vuonna 2006 sai lisätilaa toisesta kerroksesta, siirtyi yhteisten kahvihetkien (kuva 13) viettäminen toisen kerroksen kahvitilaan, missä oli suurempi kahvipöytä ja reilusti enemmän tuoleja. Tämä olikin välttämätöntä, koska näihin aikoihin alkoi henkilöstömäärä olla lähes 30. Yhteiset kahvihetket olivat erinomainen tilanne vaihtaa kuulumisia ja pohdiskella töihin liittyviä asioita vapaasti. Tällä luotiin sellaista

Kuva 13. Yksikön kahvihetki kesällä 2010 Tietoportin 2. kerroksen kahvitilassa.

yhteisöllisyyttä, joka nosti yksikön toiminnan tuloksellisuutta merkittävästi. Tämä yhteisöllisyys menetettiin yksikön muuttaessa uusiin tiloihin Mukkulaan kesällä 2018 ja Covid-19 pandemian muutettua työskentelytapoja seuraavina vuosina.

Keväällä 2001 aloiteltiin myös säännöllisten henkilöstöpalaverien pitäminen. Kerran viikossa maanantaiaamuisin kaikki paikalla olevat yksikön henkilöt kokoontuivat yhteisen pöydän ääreen. Tällöin käytiin yksikön johtajan johdolla läpi ajankohtaisia asioita. Näitä olivat koulutuksiin, tutkimusprojekteihin ja muihin hankkeisiin liittyvät asiat. Yksittäisten tutkijoiden projekteihin tai henkilökohtaiseen työtilanteeseen liittyviä asioita käytiin tarvittaessa myös yhdessä läpi. Henkilöstöön liittyvistä asioista, kuten työterveyshuolto, tyky-toiminta jne. keskusteltiin yhdessä. Yksikön johtaja kertoi palavereissa myös yliopiston hallinnon kulloisiakin kuulumisia. Tilaisuudessa kaikki saivat tuoda yhteiseen tietoon erilaisia yksikön toimintaan liittyviä tai sitä sivuavia asioita. Esimerkiksi huhtikuun alussa vuonna 2001 keskityttiin palaverissa eritysesti juuri tulossa olevaan uusiin tiloihin muuttoon liittyviin asioihin. Syyskuun lopussa samana vuonna henkilöstöpalaverissa käsiteltiin Tuotantotalouden laskentapäivien järjestelyihin liittyviä kysymyksiä. Yhteisiä viikkopalavereita pidettiin Lahden yksikössä ainakin vuoteen 2016 saakka.

Eräs anekdootti syyskuulta 2001 sivusi myös lahtelaisia yliopistoyksiköitä. Etelä-Suomen Sanomat järjesti vaikuttajaseminaarin toimituksensa tiloissa 11.9.2001 klo 14.00 alkaen. Tilaisuuteen oli kutsuttu lahtelaisia vaikuttaja yhteiskunnan eri sektoreilta. Myös yliopistojen paikallisia edustajia oli mukana tilaisuudessa. Päätoimittaja Heikki Hakala veti ESS:n suunnittelemaa ohjelmaa, joka sitten muuttui hieman suunnitellusta. Toimituksen tiloissa oli avoinna useita televisioita ja jossain vaiheessa ohjelmaa niistä alkoi näkyä kuvia tornitaloihin syöksyvistä lentokoneista. Seminaarin osallistujat saivat seurata, miten terroristit iskivät kahdella lentokoneella New Yorkissa Manhattanilla sijainneisiin World Trade Centerin torneihin. Tuo maailmaa järkyttänyt tapahtuma vaikutti myös ESS suunnitteleman seminaarin ohjelmaan ja luultavasti muutti seuraavan päivän lehden sisältöä.

Toinen anekdootti tuolta ajalta, joka kuvaa aikaa, liittyy kännyköiden käyttöön. Kännykät olivat tulleet yliopistoihin jo 1990-luvulla, mutta niiden käytön suhteen oli paljon harmaata aluetta. Kysymyksinä oli mm. kenelle hankitaan kännykkä, miten siitä veloitetaan jne. Usein johtajilla kännykkä oli puhelinetu, jolla oli tietty verotusarvo. Muut käyttivät 151-koodia yksityispuheluiden yhteydessä. Joissain yrityksissä oli tuskailtu suurten laskujen kanssa ja pohdittu jopa mahdollisuutta viikonloppuestoon. Lahden yksikön viikkopalaverissakin marraskuun lopulla vuonna 2001 keskusteltiin siitä, kenellä puhelin tulisi olla ja hankitaanko yksikölle esim. 5–6 peruspuhelinta Soneran liittymällä.

Lahden yksikössä otettiin käyttöön keväällä 2002 henkilöstön kehityskeskustelut. Tammikuussa päätettiin, että keskusteluissa käydään jokaisen kanssa läpi tavoitteita ja toiveita sekä henkilön että yksikön suhteen. Keskustelut toteutettiin helmi-maaliskuussa. Niiden pohjal-

ta sovittiin, että jokainen kirjaa itselleen viisi konkreettista tavoitetta kyseiselle vuodelle, Tavoitteet sovittiin esitettävän kevään virkistyspäivien yhteydessä. Kehityskeskusteluita ei tässä vaiheessa ollut vielä käytössä LTKK:n osastoilla. Seuraavaksi kehityskeskustelut tulivat käyttöön ilmeisesti Tuotantotalouden osastolla. Laajemmin koko yliopistossa ne tulivat käyttöön oikeastaan vasta yliopistojen uuden palkkausjärjestelmän myötä 2005–2006. Yliopistotason kehityskeskusteluissa meni alkuun hieman sekaisin menneisyys ja tulevaisuus. Uuden palkkausjärjestelmän huumassa keskityttiin yliopiston hallinnossa paljolti henkilön tekemisiin ja tuloksiin. Vähemmän annettiin merkitystä henkilökohtaisille tavoitteille, niiden saavuttamisen edellytyksille tai työhyvinvoinnille.

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolla (TT) oli maja Heinolassa Vierumäen mökkialueella. Lahden yksiköllä oli hyvät suhteet liiton Lahden alueen toimijoihin. Yksikkö saikin TT:n majan käyttöönsä 22-23.4.2002 pitääkseen Vierumäellä virkistyspäivänsä. Majaan mahtui hyvin yksikön sen hetkinen koko henkilökunta (noin 10 henkilöä). Ohjelmassa oli TT:n teollisuusasiamiehen Kyösti Lintusen katsaus TT:n ja yliopiston yhteistyöhön alueella. Sen jälkeen käytiin yhdessä läpi yliopistokeskuksen strategiaa, yksikön projekteja sekä kehityskeskustelujen yhteenvetoa. Tämän jälkeen vuorossa oli Vierumäen toteuttamana kuntotestejä ja muuta ohjelmaa. Yhteishengen kehittämiseen kuului myös yhteiset ruokailut sekä muu vapaa-ajan toiminta. TT:n majaa Vierumäellä hyödynnettiin toisen kerran 24.–25.5.2004. Silloin aiheena oli yhteistyön edistäminen Lahden yksikössä.

Virallisten palaverien ja tilaisuuksien ohella yksikön väki kävi jonkin verran myös työajan jälkeen esimerkiksi oluella yhdessä. Kaikki eivät tietenkään päässeet mukaan joka kerta, mutta aina mukana oli riittävästi osallistujia. Legendaarisia tilaisuuksia oli mm. Ten Dollar Saloonin karaokeen osallistuminen. Siellä henkilöstön keskuudesta kuoriutui merkittäviä ”laulajia”. Teerenpeli -olutravintola oli perustettu Lahden Vapaudenkadulle vuonna 1994 ja myös se oli LTKK:n henkilöstön suosiossa alusta alkaen. Näistä yhteisistä tapahtumista sovittiin ja tiedotettiin sekä henkilöstöpalavereissa että yhteisillä kahvihetkillä.

Yksikön tilaisuuksien ja tekemisen rinnalla käytiin myös koko ajan erilaisia taustakeskusteluja yliopiston hallinnon kanssa. Vuonna 2002 keskusteltiin maisteriohjelmien saamisesta Lahteen. Taustalla tässä keskustelussa oli ajatus siitä, että myös Lahdessa voisi olla jotain toimintaa normaalin yliopiston perusrahoituksen turvin. Ministeriön perusrahoitus oli yliopistolla henkisesti vahvasti jakautunut osastoille ja mittarina oli mm. tutkintotavoitteet sekä niiden toteutuminen. Saadakseen perusrahoitusta olisi Lahdessa pitänyt tuottaa perustutkintoja. Nämä perustutkinnot olisi Lappeenrannassa vallitsevan näkemyksen mukaan pitänyt tulla ylimääräisinä eli ne eivät voineet kuulua yliopiston sen hetkiseen tutkintotavoitteeseen. Sen hetkinen tutkintotavoite ja siihen pohjautuvat määrärahat oli jaettu Lappeenrannassa olevien yksiköiden kesken. Näin siitäkin huolimatta, että yliopistolla oli useampiakin yksiköitä, jotka eivät pystyneet toteuttamaan tutkintojen määrällisiä tavoitteitaan. Ajan hengen mukaan yliopistomaailmassa

merkittävämpiä olivat liian optimistiset lupaukset ja niihin perustuvat tavoitteet, kuin toteutuneet tulokset.

Samankaltainen henki oli myös havaittavissa muissa Lahdessa toimivissa yliopistoissa (HY ja TKK). Esimerkiksi HY:n rehtori Kari Raivio korosti kesäkuussa 2002 palaverissa, että "HY ei hajauta perusopetusta nykyistä enempää pääkaupunkiseudun ulkopuolelle". TKK:n rehtori Paavo Uronen puolestaan esitti näkemyksenään, että perusopetuspaikkoja ei tule Lahteen. Opetusministeriön edustaja mainitsi samassa yhteydessä, että jatkossakin rahoitus pohjautuu tutkintoihin, auki on vielä se, mikä on ylempien ja alempien tutkintojen rooli.

Talvella 2002 valmisteltiin useissa kokouksissa ja palavereissa Osaamiskonsepti ohjelmasopimusta ja siihen liittyviä ydinprosesseja omistajineen. Tämä oli sen hetkinen tapa järjestellä ja priorisoida erilaisia alueen kehittämiseen liittyviä hankkeita. LTKK oli mukana mm. Liiketoiminnan kehittämisen ydinprosessissa. Vastaavan kaltaisia ohjelmia, osaamiskeskittymiä tai muita viritelmiä oli valmisteilla LTKK:n Lahden toiminnan alkuvuosina useaan otteeseen. Nämä olivat usein lähtöisin ministeriöistä, maakuntaliitoista tai muista valtion- tai aluehallinnon organisaatioista. Näin jälkikäteen ajateltuna ei tällaisista ohjelmista saatu hyöty vastannut niissä tehtyä työmäärää.

Lahden yksikön väki vieraili useaan otteeseen sekä pääkampuksella Lappeenrannassa että alueyksiköissä Kouvolassa ja Mikkelissä. Vierailuissa yhdistyi aina työ ja yhteishengen kohottaminen. Keväällä 2003 (14.5.2003) yksikön väki vieraili Lappeenrannassa ja tutustui professori Tuomisen vetämään GDSS-laboratorioon (kuva 14). Vierailun yhteydessä pyrittiin tehostamaan hankeideointia yksikön rahoitusta tukemaan. Etukäteen oli sovittu, että jokainen miettii valmiiksi viisi mahdollista hankeideaa. Niistä GDSS-laboratorion ohjelmistoja hyödyntäen sitten äänestettiin

Kuva 14. LTY Lahden yksikkö Lappeenrannassa GDSS-laboratoriossa 14.5.2003

ja valittiin parhaat eteenpäin vietäviksi. Keväällä 2005 huhtikuussa Lahden yksikkö kävi jälleen Lappeenrannassa pääkampuksella (kuva 15). Vierailun yhteydessä tutustuttiin Tuotantotalouden ja Kauppatieteiden osastoihin, joiden henkilökuntaa Lahden työntekijät pääasiassa nimellisesti olivat. Myös hallintovirastoon ja sen työntekijöihin tutustuttiin samalla vierailulla. Tämä oli tärkeää, koska lähes kaikki hallinnollinen toiminta hoidettiin Lappeenrannassa ja useimmat hallinnon väestä olivat tuttuja vain puhelimen, asiakirjojen tai viestien välityksellä. Kesäkuussa 2006 vierailtiin Mikkelin yksikössä ja tutustuttiin siellä tehtävään eri alojen tutkimukseen. Samalla retkellä perehdyttiin myös Mikkelin yliopistokeskukseen.

Vuosina 2004–2006 tehtiin TKK:n kanssa yhteistyötä useammallakin rintamalla. Yhteistyöpalavereissa oli mukana yleensä myös paikallinen Tekesin edustaja Markku Mäkelä. TKK:lta mukana olivat Kari Kempas ja Matti Lintuniemi sekä LTY:ltä Hannu Rantanen ja Timo Pihkala. Jossain vaiheessa yhteistyöpalavereja ryhdyttiin kutsumaan Keskinäisen Kehun Kerhoksi (KKK) ja nimi vakiintui jatkossa käyttöön. Alkuun yhteistyön pohjana oli Reumasairaalaan liittyvä kehityshanke. Myöhemmin mukaan tulivat huonekalualan kehittämiseen liittyvät asiat ja virtuaalilaboratorion rakentaminen. Virtuaalilaboratorio toimintamallista tehtiin myös diplomityö otsikolla "Yritysten välisen testaus- ja laboratoriotoiminnan kehittäminen Päijät-Hämeessä" (Konsti 2005). KKK-yhteistyössä suunniteltiin useita yhteisiä hankkeita tukemaan alueen elinkeinoelämän kehittämistä.

Vuosi 2005 alkoi yliopistojen uuden palkkausjärjestelmän (UPJ) sisäänajolla. Yksikön viikkopalavereissa ja usein muulloinkin käsiteltiin palkkausjärjestelmään liittyviä kysymyksiä, ohjeita ja yksityiskohtia. Lahden yksikössä pohdittiin henkilöstön tehtäväkuvauksia yksikön tavoitteiden näkökulmasta ja käytiin kehityskeskustelut. Yliopistojen uutta palkkausjärjestelmää ja sen käyttöönottoon liittyviä kouke-roita sekä soveltamista LTY:ssa käsiteltiin useaan otteeseen Lahden yksikön viikkopalavereissa.

Kuva 15. LTY Lahden yksikkö Lappeenrannassa pääkonttorilla 18.–19.4.2005

Lahden yksikön henkilökunta osallistui myös mahdollisuuksien mukaan yliopiston ja osastojen yhteisiin tapahtumiin. Kesäkuussa 2005 Lahden yksikön henkilökuntaa osallistui Tuotantotalouden osaston virkistysmatkalle Vilnaan. Kuvassa 16 on Tuotantotalouden väkeä Suomen suurlähettilään residenssin edessä. Kesällä 2008 puolestaan osallistuttiin Tuotantotalouden osaston tyky-päiville Hirvensalmella Satulinnassa 9.–10.6.2008. Samalla matkalla oli myös tutustuminen Kouvolan yksikköön.

Syksyllä 2005 käynnisteltiin yhteistyötä Hämeen rykmentin kanssa. Keskusteluissa oli sekä tutkimukseen että koulutukseen liittyvää yhteistyötä. Tutkimuksen yhteistyössä haasteena olivat tietyt terminologiset eroavuudet. Puolustusvoimat on kääntänyt Nato terminologiasta cababilities termin suorituskyvyksi. Suorituskyvyn analysoinnin akateemisessa kentässä suorituskykyä tarkastellaan enemmänkin performance -näkökulmasta. Molemmat toki ovat suorituskyvyn näkökulmia, mutta käytettävät tutkimusmenetelmät ja tulokulmat aiheeseen ovat erilaiset. Tämä aiheuttaa haasteita aihepiirin käsittelyssä. Koulutuksen puolelta sen sijaan löytyi helpommin yhteistyötä. Yhteisten palaverien jälkeen puolustusvoimat tilasi LTY:ltä koulutusta logistiikan ja tuotantotalouden johtamisen kentästä. Suunnittelu- ja valmisteluprosessi oli melkoisen pitkä. Koulutus suunniteltiin ja määriteltiin tarkemmin lopulta vuonna 2008 ja toteutettiin alkuvuodesta 2009.

Kummiprofessuurit nousivat alueelliseen keskusteluun syksyllä 2005. Kummiprofessuurit olivat edullinen keino saada yliopistollista osaamista tukemaan Lahden alueen kehittämistä. Lahdessa oli yliopistoyksiköissä varsin pieni määrä professoreja. Kummiprofessorit olivat emoyliopistoissa olevia professoreja, jotka voisivat suunnata osan työpanoksestaan Lahden alueelle. Niiden rahoitukseen pohdittiin erilaisia malleja. Samalla pohdittiin myös yliopistoittain henkilöitä, joiden osaaminen tukisi alueellisia tarpeita ja joilla olisi mielenkiintoa suunna-

Kuva 16. Tuotantotalouden osaston väkeä Vilnassa kesällä 2005.

ta työtään Lahden seudulle. Lahden yksikössä mahdollisia kummiprofessoreja pohdittiin myös peilaten yliopiston strategisiin painotuksiin: metsään ja metalliin. LTY:n osalta tavoitteena oli löytää 3-5 kummiprofessoria. Lahtelaisen yliopisto - ja korkeakouluyhteistyön tukena toimi Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy. Kummiprofessoritoimintaa tukemaan yritys haki mm. tammikuussa 2006 lehti-ilmoituksella innovaatiotiimin johtajaa vastaamaan alueellisen innovaatio- ja korkeakoulupolitiikan kehittämisestä.

Lahden yksikössä korostettiin sitä, että kaikki ovat Lahdessa LTKK/LTY:n henkilökuntaa. Toiminnassa Lahden alueella pyrittiin välttämään yliopiston sisäisten yksiköiden korostamista. Viestinnässä ei korostettu sitä, oliko toiminnan taustalla jokin osasto tai täydennyskoulutusyksikkö. Yliopiston sisäisten yksiköiden johtajat olisivat mielellään toimineet oman yksikkönsä nimissä, mutta koko yliopiston nimissä toimiminen noudatti rehtorin näkemystä. Olimme kaikki LTKK/LTY:n lähettiläitä ja edustajia alueella.

2000-luvun alku oli kasvun aikaa LTY Lahden yksikölle. Vuonna 2001 oli ensimmäinen kasvupyrähdys ja toinen pyrähdys ajoittuu vuosille 2004 ja 2005, kun professori Vesa Harmaakorpi käynnisti innovaatiotutkimuksen ryhmän toimintaa yksikössä. Hän toi TKK:lta mukanaan useita hyviä tutkijoita. Tämä aiheutti sen, että varsin pian havaittiin uusien Tietoportin alakerran tilojen käyvän yksikölle pieneksi. Alkuun jouduttiin taas hyödyntämään Saimaankulman eli Apteekin talon tiloja. Pian kuitenkin avattiin keskustelut Suomen kulttuurirahaston kanssa mahdollisuudesta vuokrata Muotoiluinstituutilta vapautuvat tilat toisesta kerroksesta. Muotoiluinstituutilta oli vapautumassa 338 neliömetrin tilat, joihin saataisiin mahtumaan LTY:n tarvitsemat henkilöhuoneet, luokkatilat ja neuvotteluhuone. LTY:n tarpeista oltiin yhteydessä Suomen kulttuurirahastoon ja sen kiinteistöjä hallinnoivaan Juhola Managementtiin kesällä 2005.

Edellä mainitut toisen kerroksen tilat remontoitiin LTY:n tarpeiden mukaisiksi ja ne saatiin yksikön käyttöön vuonna 2006. Muotoiluinstituutin elokuvastudiot ensimmäisessä kerroksessa ja kellarissa jäivät vielä Muotoiluinstituutin hallintaan. Yksikön kasvaessa edelleen lisätilaa saatiin vähitellen TKK:lta vapautuneista toisen kerroksen Saimaankadun puoleisista tiloista. Ensin LTY:n käyttöön tuli TKK:n vanha neuvotteluhuone ja lopulta vuonna 2008 saatiin koko toinen kerros LTY:n käyttöön. Tässä vaiheessa TKK oli siirtynyt kokonaan Tietoportista Niemenkadulle Neopolin kiinteistöön. Uusina tiloina vuonna 2008 Lahden yksikölle tuli toinen luokkahuone ja kolme isohkoa useamman tutkijan työtilaa. Tämä mahdollisti sen, että viimeisetkin LTY:n tutkijat siirtyivät Saimaankulmasta Tietoporttiin.

Yliopisto käynnisti hallintorakenneuudistuksen syksyllä 2005. Tätä ennen oli jo keskusteltu Tiedekuntien perustamisesta yliopistoon, jonka hallinto oli siihen asti rakentunut itsenäisten osastojen pohjalta. Osastoja oli liian monta, jotta niistä olisi voinut suoraan rakentaa tiedekuntia. Myös niiden koko oli liian pieni toimiakseen tiedekuntahallintona. Yliopiston hallitus päätti kokouksessaan 10/2005 (23.11.2005) käynnistää hallintorakenneuudistuksen, jossa tavoitteena oli siirtyä tiedekuntamalliin Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa. Keskustelua käytiin lähinnä siitä, tulisiko yliopistossa olla kolme vai neljä tiedekuntaa, ja miten

osastot sijoittuisivat niihin. Yliopiston silloisessa rakenteessa oli kauppatieteiden ja tekniikan välillä suuri kokoero. Eräs vahva vaikuttaja yliopiston sisällä oli jopa kahden tiedekunnan mallin kannalla. Keväällä 2006 Hallintorakennetyöryhmä esitti kolmen tiedekunnan mallia, joka tulisi voimaan 1.1.2007. Hallitus hyväksyi työryhmän muistion valmistelun pohjaksi 24.5.2006. LTY Lahden yksikössä seurattiin keskustelua ja osallistuttiin siihen tarpeen mukaan. Lahden yksikön johtoa ja työntekijöitä kiinnosti, mikä olisi yksikön asema uudessa hallintorakenteessa.

2000-luvun puolivälissä oli keskusteluissa varsin paljon Muotoiluinstituutin ja LTY:n suhde. Lahden Muotoiluinstituutti oli ollut erillinen valtion ylläpitämä organisaatio ennen Lahden Ammattikorkeakoulun rakentumista (Järvinen & Blinnikka & Palanne 2025, s. 21). Sen liittyminen ammattikorkeakouluun ja sen omistajan Päijät-Hämeen koulutuskonsernin alaisuuteen oli osalle henkilöstöstä henkisesti hankalaa. Tästä johtuen 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alkupuolella Muotoiluinstituutin asemasta käytiin vähintäänkin taustakeskusteluita useilla eri foorumeilla. Myös LTY Lahden yksikkö oli mukana keskusteluissa. Keskusteluissa vuosina 2005–2006 oli konkreettisena esimerkkinä koulutusyhteistyö Muotoiluinstituutin kanssa ja erityisesti mahdollinen Tuta-Muotoilu maisteriohjelma. Maisteriohjelma ei toteutunut, mutta viimeinen pitkä täydennyskoulutusohjelma DIME (2008–2010) rakennettiin sellaiseksi, että opiskelu oli mahdollista myös muotoilun tutkinnolla. Toinen keskusteluaihe käsitteli LTY:n ja Muotoiluinstituutin läheisempääkin yhteistyötä ja keskustelut olivat varsin epävirallisia. Organisatorisella tasolla ei konkretiaan päästy, mutta tutkimusyhteistyötä eri muodoissaan viriteltiin aktiivisesti. Tämän ympäriltä syntyi mm. MILK-yhteistyö, jossa Muotoiluinstituutin ja LTY:n lisäksi oli mukana HY:n viestinnän asiantuntemus. MILK-yhteistyön puitteissa keskusteltiin myös mahdollisista yhteistyösopimuksista Muotoiluinstituutin kanssa ja sopimusten luonteesta. Sopimuskeskusteluista Muotoiluinstituutin puitteissa kerrottiin myös rehtorille ja hän suhtautui asiaan suopeasti.

Keväällä 2006 muotoiltiin LTY Lahden yksikön strategiaa uudelleen. Strategian tavoitehorisontti oli viisi vuotta eli strategiassa määriteltiin, mitä yksikkö haluaa olla vuonna 2011. Strategia oli perusteellinen, siinä määriteltiin mm. taustaa, keskeisten sidosryhmien tahtotilaa, toimintaympäristön muutosta ja resursseja. Niiden perusteella määriteltiin tulevaisuuden tahtotila, kehittämisen keskeiset painopisteet sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ja muut tavoitteiden saavuttamista tukevat kehittämiskohteet. Visiossa oli määritelty, että Lahden yksikkö on vuonna 2011 1) kansainvälisen tieteellisen tutkimuksen eturintamassa omilla painopistealoillaan, 2) luonut painopistealoillaan kansallista huipputasoa olevan koulutustarjonnan ja 3) alueellisesti merkittävin strategisen tason kehittäjä ja osaamisen siirtäjä. Jälkikäteen tarkastellen vision kaksi ensimmäistä kohtaa saavutettiin kohtalaisesti 2010-luvun alkupuolella, mutta kolmas tavoite realisoitui paremmin vasta kun Lahdesta tuli LUT:n toinen kampus 2019.

Elokuussa 2008 vaihtui yliopiston rehtoraatti Markku Lukan siirtyessä syrjään. Uudeksi rehtoriksi valittiin Ilkka Pöyhönen, joka oli toiminut aiemmin vararehtorina. Tämä aiheutti muutoksia myös Lahden yksikköön. Yksikön johtaja Hannu

Rantanen nimitettiin yliopiston ensimmäiseksi vararehtoriksi ja yksikön johtajaksi nimitettiin professori Timo Pihkala. Seuraava hallinnollinen muutos oli professori Vesa Harmaakorven nimitys Tuotantotalouden tiedekunnan dekaaniksi vuonna 2010. Myös uuden yliopistolain voimaantulo vuonna 2010 muutti merkittävästi yliopistollista toimintaympäristöä.

Harmaakorven tutkimusryhmä oli kehittänyt innovaatiosession organisaation kehittämisen työvälineeksi. Vuosina 2004–2009 LUT Lahden yksikkö toteutti yli 100 innovaatiosessiota yhteistyössä Lahden tiede- ja yrityspuiston kanssa. Näihin osallistui lähes 200 organisaatiota, joista 125 oli yrityksiä (Kuva 17). Innovaatiosessio on menetelmänä saanut Euroopan innovatiivisten alueiden (Innovating Regions in Europe) best practice -tunnustuksen. Yhdessä innovaatiosessiossa kehitetty idea on voittanut EBN EuroLeaders -innovaatiokilpailun vuonna 2009.

LTY Lahden yksikkö piti joka vuosi yksikön henkilökunnan yhteisiä kehittämistilaisuuksia. Nämä olivat hyödyllisiä, jotta kasvavan yksikön henkilökunta tutustui toisiinsa ja yhteishenkeä saatiin vahvistettua. Tilaisuuksissa oli usein esillä jotain yhteisiä kehitettäviä kohteita ja niiden päälle ruokailtiin ja vietettiin yhteistä aikaa. Vain pikkujoulut olivat ilman yhteistä työagendaa. Yksikkö hyödynsi yhteisiin tilaisuuksiin usein Lahdessa tai lähellä olevia palveluntarjoajia. Esimerkiksi kesällä 2010 pidettiin kehittämispäivä Villa Rauhalassa Teivaan sataman vieressä (Kuva 18).

Syksyllä 2016 tuli LTY Lahden yksiköllä täyteen 20 vuotta toimintaa Lahdessa. Merkkipaalua yksikön henkilökunta juhlisti yhteisellä illanvietolla Mukkulan kartanossa (Kuva 19). Tilaisuuteen olivat eri ryhmät laatineet merkittävän määrän ohjelmaa. Ohjelman lomassa myös palkittiin tutkimusryh-

Kuva 17. Innovaatiosessiot oli 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä merkittävä yhteistyön väline Lahden yksikön ja yritysten sekä julkisten organisaatioiden välillä.

Kuva 18. LTY LSI kehittämispäivä 23.6.2010 Villa Rauhala

Kuva 19. LTY 20-vuotisjuhlien ohjelmaa 30.9.2016 Mukkulan kartanossa

miä erilaisten saavutusten johdosta. Omasta joukosta löytyi myös illan musiikkitarjonta esiintyjinä Timo Pihkala ja Marita Rautiainen.

Suhtautuminen Lahden yksikköön on vaihdellut pääkampuksella Lappeenrannassa. Lahti ikään kuin haki paikkaansa yliopiston organisaatiossa varsin pitkään. Vastustus uusia avauksia kohtaan näkyi mm. siinä, että vielä vuonna 2007 yliopiston hallintojohtosäännössä muista paikkakunnista oli kirjattu varsin niukasti. Sinne oli kirjoitettu *"Lisäksi yliopistossa on keskitetysti hoidettavia hallintopalveluja varten hallinto-palvelukeskus sekä* ***erikseen johtosäännöllä perustettuja ja hallinnollisesti järjestettyjä muilla paikkakunnilla toimivia yliopisto-yksikköjä...****"*. Tuon enempää ei vielä Lahdesta tai muistakaan yksiköistä uskallettu vielä tuossa vaiheessa mainita.

Kuva 20. "Uutta henkilökuntaa" joulukuussa 2012.

Toiminta Lahdessa oli käynnistynyt Tuotantotalouden professuurista, joten Tuotantotalouden osasto on koko ajan suhtautunut kannustavasti toimintaan Lahdessa. Tosin vielä 2006 Tuotantotalouden osaston johtaja suhtautui kielteisesti Lahden mahdollisuuteen saada rahoitusta tulosten perusteella. Hän kannatti enemmänkin kertaluonteista kehittämisrahoitusta. Tässä taustalla lienee ollut Lappeenrannassa laajemminkin vallinnut huoli alueyksiköille ohjattavasta rahasta yliopiston nollasummapelissä. Tuotantotalouden osaston positiivisen yleisnäkemyksen myötä myös Teknis-taloudellinen tiedekunta on nähnyt Lahden erinomaisena toimintamahdollisuutena. Tätä kuvastaa myös Tietotekniikan ja erityisesti Ohjelmistotuotannon vahva asema Lahden toiminnassa. Seuraava kiinnittyminen Lahteen oli Liikataloustieteen professuurin saaminen vuonna 2001 ja tällöin Kauppatieteiden osasto suhtautui Lahden toimintaan positiivisesti. 2010-luvulla Kauppatieteiden suhtautuminen hieman vaihteli. Kauppatieteet olivat toimineet tuolloin Lahdessa lähinnä täydennyskoulutuksen kentässä. Tämä heijastui myös siihen, että Kauppatieteellisessä tiedekunnassa sijainnut professuuri päätettiin siirtää Tutalle vuonna 2012. Siirto astui voimaan vuoden 2013 alusta. Suhtautuminen muuttui taas vuosi-

Yhteistyön ilmentymänä voidaan nähdä esimerkiksi yksikön taiteellisesti painottuneissa hankkeissa käytetty rekvisiitta. Kuvassa 20 on yksikköön jonkin hankkeen käytössä ollut "uuden henkilökunnan malli" joulukuulta 2012.

Kuva 21. LUT Lahti 25 vuotta kahvitilaisuus 30.11.2021 Mukkulan kampuksella

kymmenen lopulla, kun Tietojohtamisen professori ja maisteriohjelma siirtyivät Lahteen vuonna 2018. Lahdessa on aloitettu myöhemmin myös kauppatieteiden kandidaattitason koulutus.

Teknillinen tiedekunta oli alkuun epäileväisin Lahdessa tapahtuvaa toimintaa kohtaan. Lahden toiminnan 20 ensimmäisen vuoden aikana perinteiset tekniikan alat toimivat Lahden alueella lähinnä vain Lappeenrannasta vedettyjen hankkeiden kautta. Lahden yksikössä oli hetken aikaa syksystä 2007 alkaen työpöytä Konetekniikan osaston tutkijalla, joka teki yhteistyötä Stora Enson kanssa pakkausmuotoiluhankkeessa. Tekniikan alat käynnistivät pysyvän toimintansa Lahdessa Ympäristötekniikan/Kestävyystieteiden hankkeilla vuonna 2015. Hyvin pian sen jälkeen käynnistyivät kaksi alan professuuria vuosina 2016 ja 2018. Alueelta saatu merkittävä lahjoitus toi Kemiantekniikan Lahteen vuonna 2020 useamman professuurin voimin. Tässä vaiheessa Lahdesta oli jo tullut yliopiston toinen kampus ja Lahti oli lisätty yliopiston viralliseen nimeen.

Syksyllä 2021 Lahden yksikkö täytti 25 vuotta. Yksikkö oli elänyt juuri suurten muutosten aikaa eikä sen nimikään ollut enää Lahden yksikkö. Kesällä 2018 yksikkö muutti tutusta ja turvallisesta Tietoportista Mukkulan kampukselle Iskun kiinteistöön. Tässä yhteydessä tapahtui merkittävä mullistus työskentelykulttuurissa avokonttorin myötä. Siitä ei ehditty kunnolla toipua, kun seuraavana vuonna alkoi korona pandemia (Covid-19). Vuoteen 2019 osuu myös Lahden muuttuminen yliopiston toiseksi kampukseksi ja yliopiston nimen muuttuminen muotoon Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT. Keväällä 2020 siirryttiin kokonaan etätyöskentelyyn ja konttorilla käynnistä tuli joksikin aikaa luvan varaista. Seuraavana vuonna koronan tuomia rajoituksia alettiin vähitellen purkaa ja syksyllä päästiin taas työpaikalle. 25 vuoden merkkipaalun saavuttamista juhlistettiin yhteisellä kahvitilaisuudella Mukkulan kampuksella ja taustalla pyöri kuvaesitys menneiden vuosien varrelta. (Kuva 21)

4.5 Tilakysymyksiä on pohdiskeltu Lahdessa aina

Yliopistojen ja korkeakoulujen sijainti on kiinnostanut Lahdessa aina poliitikkoja ja virkamiehiä. 1990-luvulla sivustakatsoja sai mielikuvan, että lahtelainen koulutuspolitiikka on kiinteistöpolitiikkaa. Yliopistojen yhteistyön lisääntymisen myötä korostui näkemys siitä, että niiden tulisi

LAPPEENRANNAN TEKNILLISEN KORKEAKOULUN LAHDEN YKSIKÖN JOHTOSÄÄNTÖ

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun hallitus on 20. päivänä joulukuuta 2000 hyväksynyt seuraavan johtosäännön.

1 §

Lahden yksikkö on erikseen johtosäännöllä perustettu Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun toimintayksikkö Lahdessa.

2 §

Yksikön tehtävänä on organisoida ja toteuttaa yhteistoiminnassa muiden Lahdessa toimivien yliopistoyksikköjen ja muiden tahojen kanssa opetustoimintaa, erityisesti täydennyskoulutusta, avointa yliopisto-opetusta ja muita erityisiä koulutukseen liittyviä ohjelmia. Sen tehtävänä on myös harjoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä osallistua ao. seudun alueellisiin kehityshankkeisiin ja tarvittaessa koordinoida yliopiston toimintaa niissä. Yksikkö toimii myös muutoin Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun toiminnan alueellisena informaatiopisteenä.

3 §

Yksikön hallintoa hoitaa hallituksen toimikaudekseen määräämä johtaja ja hänen varamiehenään toimiva varajohtaja.

4 §

Johtajan tehtävänä on:

1) kehittää ja arvioida yksikön toimintaa;
2) hyväksyä yksikön toimintasuunnitelmat ja toimintakertomukset sekä esitykset yksikön osuudesta yliopiston toiminta- ja taloussuunnitelmaan;
3) edustaa yksikköä ja kehittää yhteistyötä yksikön ja sidosryhmien välillä;
4) vastata yksikön varojen käytöstä; ja
5) käsitellä ja ratkaista kaikki muut yksikön toimintaan kuuluvat asiat.

Rehtorilla on kuitenkin oikeus halutessaan ottaa päätettäväkseen yksikön johtajalle kuuluva asia. Hän voi myös valita tuekseen eri osapuolia ja intressiryhmiä edustavan neuvottelukunnan.

5 §

Yksikön henkilökuntaan kuuluvat kaikki yksikössä toimivat virkamiehet ja työntekijät. Mikäli henkilö kuuluu jo muutoin yliopiston jonkun yksikön henkilökuntaan, hän säilyttää myös tämän asemansa. Uusi henkilö voidaan nimitettäessä määrätä kuulumaan sekä Lahden yksikköön että yliopiston muuhun yksikköön.

sijaita samalla alueella tai jopa samassa osoitteessa. Taustalla ajattelussa oli ehkä enemmänkin halu osoittaa, että ”yliopisto” on tuolla, kuin se, että olisi oikeasti pohdittu tutkimus- ja opetustoiminnan edellytyksiä, tarpeita tai hyötyjä.

Toiminnan alkuvaiheessa LTKK:n Lahden yksikön sijainti oli melko helposti päätetty. Yhden ihmisen organisaatio sijoittui sinne, missä muutkin olivat ja TKK:n läheisyys oli olennainen kysymys. Tätä toki tuki TKK:n uuden johtajan Ilkka Kaurasen aloittaminen virassa samaan aikaan sekä yhteisen täydennyskoulutusohjelman suunnittelun alkaminen jo ennen yksikön toiminnan virallista alkamista.

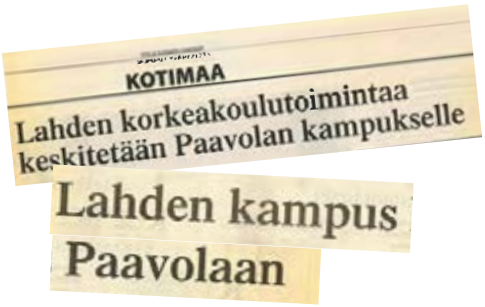
Tuolloin 1996 TKK toimi kahdessa paikassa. Koulutustoiminta oli sijoittunut Tietoporttiin ja muu toiminta Niemenkadulle Neopoliin. Helsingin yliopiston toimintoja löytyi kolmesta osoitteesta. Aikuiskoulutuskeskuksen rakennuksessa oli HY:n Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen hallintoa ja paljolti muita toimintoja. Tietoportissa neljännessä kerroksessa oli Ympäristöekologian laitosta edeltäneen perusopetusyksikön tiloja ja kolmannessa kerroksessa muita HY:n toimintoja. Ympäristöekologialla oli myös laboratoriotiloja Niemenkadulla, minne laitos myöhemmin asettui kokonaan. Itse asiassa Ympäristöekologian laitos ja TKK vaihtoivat tiloja siten, että TKK siirtyi kokonaan Tietoporttiin ja Ympäristöekologia Niemenkadulle. Tarkemmin tietoa Helsingin Yliopiston eri toimipaikoista vuosien varrella löytyy historiikista Lahden keskuksesta Palmeniaksi (Heikkilä & Karisto 2017, s. 15–16).

LAMK toimi alkuun myös Tietoportissa. Toisessa kerroksessa oli elokuvayksiön opetustiloja ja sen alapuolella kahden kerroksen korkeakorkeudelta studiotiloja. Ylimmässä kerroksessa oli ammattikorkeakoulun johdon tiloja mm. rehtorin tilat ja alakerrassa opintotoimisto. Kesällä 1997 LAMK:n hallinto lähti Tietoportista ja muutti Ståhlberginkadulle.

Lahtelaisten poliitikkojen keskuudessa tuntuivat kiinteistöt ja tilat olevan usein tärkeämpiä kuin koulutus ja osaaminen. Siten myös korkeakoulujen yksiköiden sijainti kaupungissa herätti mielenkiintoa. Lähes jokaisella kaupunginjohtajalla on aikojen saatossa ollut näkemyksiä siihen, missä yliopistojen tulisi sijaita. Kari Salmen aikaan yliopistoyksiöiden sijaintiin ei suuria muutoksia yliopistoilta odotettu. Tietoportti, joka oli Suomen Kulttuurirahaston omistama kiinteistö Saimaankadulla, oli sovelias kotipesä yliopistotoiminnalle. Myös Aikuiskoulutuskeskuksen rooli Helsingin yliopiston tilana oli selkeä. Niemenkadulla oli kaupungin laboratorioita ja teknologiakeskus, joten sekin oli sovelias paikka yliopistotoiminnalle. Suurin mielenkiinto tuohon aikaan kohdistuikin Päijät-Hämeen koulutuskonsernin ja osittain LAMK:n kiinteistöihin. Alueen poliitikot halusivat säilyttää kotikulmillaan olevia oppilaitoksia mutta toisaalta niiden kustannuksista haluttiin eroon.

Keväällä 2005 paikallisissa sanomalehdissä kirjoiteltiin useissa artikkeleissa Lahden korkeakoulutoiminnan keskittämisestä Paavolan kampukselle. Kampusideaa oli kehitelty Arvo Ilmavirran johdolla. Hän toimi tuohon aikaan Päijät-Hämeen koulutuskonsernin toimitusjohtajana. Taustalla oli Korkeakoulujen arviointineuvoston ehdotus siitä, että korkeakoulujen tulisi toimia Lahdessa myös fyysisesti yhdessä. Paavola nousi esiin, koska siellä olivat Aikuiskoulutuskeskus, jolle suunniteltiin laajennusosaa ja

Muotoiluinstituutti, joka olisi kytkeytynyt tähän laajennukseen. Kaupunginjohtaja Pipatin kerrottiin pitäneen tätä ajatusta hyvänä. Tästä aloitteesta kerrottiin mm. otsikoilla "Lahden korkeakoulutoimintaa keskitetään Paavolan kampukselle" (ESS 4.3.2005) ja "Kampus vahvistaisi Lahden imagoa" (ESS 7.3.2005). LTY Lahden yksikkö ei tuossa vaiheessa ollut keskeisenä toimijana suunnitelmissa. Yksikön tilat ja sijainti Tietoportissa vastasivat toiminnan tarpeita eikä tarvetta uusiin tiloihin ollut. Näyttävästi uutisoitu kampushanke hautautui vähitellen. Ainoa konkreettinen tapahtuma siinä oli Muotoiluinstituutin tilojen remontointi.

KOTIMAA

Lahden korkeakoulutoimintaa keskitetään Paavolan kampukselle

Lahden kampus Paavolaan

Tarmo Pipatin aikaan käynnistettiin myös korkeakoulujen tilatarveselvitys. Kaupungin hallitus asetti 6.11.2006 toimikunnan tarkastelemaan korkeakouluopetuksen sekä tiede- ja yrityspuiston tilatarpeita sekä tekemään ehdotuksen eri ratkaisuvaihtoehdoista ja tarpeiden yhteen sovittamisesta. Kaupunki nimesi toimikuntaan Jari Salosen puheenjohtajaksi ja eri puolueista viisi muuta jäsentä. Sihteeriksi kutsuttiin Tapio Lilleberg, joka toimi Oppilastalo Oy:n toimitusjohtajana. Paikallisilta korkeakoulutoimijoilta pyydettiin kultakin yksi edustaja mukaan toimikuntaan.

Toimikunta aloitti toimintansa kokouksella 17.1.2007. Tehtävän määrittelyn täsmentämisen ohella toimikunnalle esiteltiin Lahden Aikuiskoulutus Oy:n perustaminen sekä rakentamis- ja laajennushanke vuodelta 1992. Toimikunta sai myös selvityksen Lahden tiede- ja yrityspuiston laatiman selvityksen keskustan kampustoiminnan kehittämisestä. Toimikunnan puidessa tehtäväänsä todettiin, että välitöntä lisätarvetta korkeakouluilla ei ollut ainakaan merkittävässä määrin. Pitkän aikavälin tilatarpeiden todettiin riippuvan yksiköiden omista strategioista.

Toimikunta piti vuoden 2007 aikana useita kokouksia ja tutustui useisiin eri tilavaihtoehtoihin sekä mm. Paavolan alueen ja Niemenkadun kaavoitustilanteeseen. Näiden lisäksi käsittelyssä oli Ståhlberginkadun alue ja Renorin omistama alue rautatien ja valtatie 12 välissä (Askon alue). Kaikille korkeakoulutotoimijoille tehtiin myös kysely lyhyen (alle viisi vuotta) ja pidemmän tähtäimen tilatarpeista. Näiden pohjalta laadittiin tilatoimikunnan ehdotus kokouksessa 16.4.2008. Ehdotuksessa tarkasteltiin Osaamiskiinteistöt Oy:n rakentumista Niemenkatu 73, Aikuiskoulutuskeskuksen ja Fellmannian ympärille. Tämä ei kuitenkaan edennyt tuossa vaiheessa. Toimikunta ei löytänyt yhtä selkeää hyvää ratkaisua korkeakoulujen sijoittumiselle Lahdessa.

Tilatoimikunnan raportin sekä muutaman muun alueella tehdyn selvityksen pohjalta Lahden ammattikorkeakoulu koosti alkuvuodesta 2008 raportin "LAHDEN KORKEAKOULU OY – Katsaus Päijät-Hämeen korkeakoulutoiminnan rakenteelliseen kehittämiseen keväällä 2008". Raportti oli päivätty 29.2.2008 eli jo hieman aikaisemmin kuin Tilatoimikunnan ehdotus hyväksyttiin. Raportissa esitettiin mm., että Tilatoimikunta olisi pitänyt tarkoituksenmukaisena perustaa osakeyhtiö tarjoamaan korkeakoulujen yhteisiä palveluita. Tilatoimikunta kuiten-

kin totesi vain, että selvitystyötä yhteisten palvelujen tuottamisesta sekä mahdollisen yhtiön perustamisesta jatketaan.

Lahden ammattikorkeakoulun raportti ehdotti selkeästi Lahden korkeakoulu Oy:n perustamista sekä hahmotteli sille tehtävät ja organisaation. Raportin tulevaisuuden visiossa nähtiin lahtelainen koulutuskenttä kokonaisuutena toiselta asteelta yliopistoon saakka. Päijät-Hämeen koulutuskonserni nähtiin yhtenä keskeisenä toimijana yhtiössä. Raportin esittämässä koulutusrakenteiden kehittämisen aikataululuonnoksessa olisi jopa tohtorikoulutus käynnistynyt Lahden ammattikorkeakoulussa vuonna 2015. Raportista uutisoitiin myös paikallisessa lehdistössä (esim. Seutuneloset 23.4.2008). Kyseinen raportti toimitettiin myös opetusministeriöön yliopistokeskuksia koskevan työn pohjaksi. Varsin pian eli heti maaliskuussa Lahdessa toimivat yliopistot ilmaisivat kantanaan, että ne sanoutuvat irti ”LAHDEN KORKEAKOULU OY” julkaisusta.

Kuva 22. LUT muutti Mukkulankadulle Iskun kiinteistöön vanhaan teollisuuskiinteistöön saneerattuihin tiloihin elokuussa 2019.

Kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta tuli Lahteen Mikkelin kaupunginjohtajan paikalta vuonna 2007. Hän tunsi jo aiemman tehtävänsä myötä jonkin verran Lahdessa toimivia yliopistoja, koska näillä yliopistoilla oli yksiköitä myös Mikkelissä. Myllyvirralle muodostui ajan myötä näkemys, että korkeakoulujen tulisi sijaita Niemessä. Niemenkatu 73 oli kaupungin omistuksessa ja siten kaupungin tuki yliopistoille olisi palautunut vuokrina kaupungille. Samalla Tiede- ja yrityspuisto olisi saanut vakaat vuokralaiset. Hän toi näkemyksensä esiin aika ajoin, mutta ei kuitenkaan patistanut yliopistoja toimimaan asiassa.

Vuosien mittaan Myllyvirran toive alkoi toteutua. Helsingin yliopistolla (Ympäristöekologia) oli ollut toimintoja Niemenkadulla jo pitkään. Myös TKK:lla oli ollut tiloja ja toimintoja Niemenkadulla vielä 1990-luvulla. TKK oli kuitenkin vähitellen 1990-luvun lopulla siirtänyt toimintansa keskustaan Tietoporttiin. Paluu Niemeen alkoi vuonna 2008, kun TKK teki päätöksen muuttaa kaiken toimintansa Niemenkadulle. Tosin sijoittuminen ei ollut pitkäaikainen, koska TKK siirsi toimintansa Otaniemeen jo vuonna 2014. LTKK oli ollut keskustassa Tietoportissa alusta (1996) alkaen. Ammattikorkeakoulun omistusjärjestelyistä sovittaessa oli LUT yliopisto luvannut siirtyä Mukkulaan. Järjestelyissä LAMK:n omistus siirtyi LUT:lle ja näistä muodostettiin LUT konserni. Tämän seurauksena LUT muutti Mukkulankadulle Iskun kiinteistöön LAB:n kanssa saman katon alle elokuussa 2019 (5.8.2019) (Kuva 22 ja 23).

Lahden yksikön henkilöstö otettiin mukaan Mukkulankadun uusien tilojen suunnitteluun. Suunnitteluryhmässä oli mukana edustajia yksikön erilaisista työtehtävistä. Opetus- ja tutkimushenkilöstön keskeisin toive oli tilojen luottamuksellisuus ja äänieristys. Henkilöstö pääsi vaikuttamaan mm. työpisteiden sijoitteluun sekä kalustevalintoihin, mutta keskeisin toive eli luottamuksellisen työskentelyn mahdollisuus jäi valitettavasti toteutumatta.

Tällä vuosituhannella toimistotilojen suunnittelussa on korostunut monitilatoimisto keskeisenä ratkaisuna. Lähtökohtana on aina ollut arkkitehtien näkemys monitoimitiloista, jossa yhtenä keskeisenä ajatuksena on työtilojen jakaminen esim. hiljaisen työskentelyn alueeseen jne. Missään vaiheessa kukaan ei ole ottanut tosissaan yliopiston opettajan ja tutkijan (professorit yms.) työtehtävien todellista luonnetta ja siitä kumpuavaa tilojen tarvetta. Uusien tilojen suunnitteluprosessiin Lahden yksikön osalta tuotiin keskusteluun mm. useita tieteellisiä tutkimuksia siitä, että monitoimitila tai avokonttori ei sovellu yliopiston tehtäviin. Tietoon tuotiin myös kokemuksia muista eurooppalaisista yliopistoista, jotka olivat jo käyneet läpi saman "monitoimitila-helvetin" ja päätyneet sen jälkeen rakentamaan pienempiä huoneita tutkijoiden käyttöön. Näillä tiedoilla tai kokemuksilla ei ollut vaikutusta LUT:n Mukkulan tilojen suunnitteluun. Valitettavasti Suomessa ei olla viisastuttu tämän asian suhteen. Edelleen vielä vuonna 2026 suomalaisissa yliopistoissa käydään tilakeskusteluja ja tehdään suunnitelmia, joissa ei anneta painoa juurikaan yliopistollisen tehtävien luonteelle ja tarpeille.

Keskustelu yliopistojen sijainnista ei ole hautautunut Lahdessa mihinkään.

Keväällä 2026, kun LUT on suurin Lahdessa toimiva ylipisto ja Mukkulassa Iskun tilojen haasteisiin on herätty, on myös keskustelu yliopiston sijainnista virinnyt. Vaikka LUT konsernilla on vuokrasopimukset Mukkulassa Iskun tiloissa vuoteen 2034 saakka, on sen jälkeinen sijainti kirvoittanut kannanottoja. Edelleen osa toimijoista niin alueella kuin yliopiston sisälläkin näkisi mielellään yliopiston sijaitsevan aivan kaupungin keskustassa. Heidän mielestään Mukkula on liian kaukana tai sivussa ja näkymättömissä Lahden keskustassa. Vastaavaa keskustelua käytiin aikanaan myös Lappeenrannassa silloin, kun yliopisto sijoittui korpeen Skinnarilaan. Tuohon aikaan monet halusivat yliopiston kaupungin keskustaan esim. Linnoituksen kaupunginosaan. Näin jälkikäteen ajatellen sijoittuminen keskustaan ei olisi ollut pitkässä juoksussa toimiva ratkaisu. Yliopisto on nykyisin aivan liian iso silloin ajateltuun sijaintiin. Rakennuksia voidaan kyllä rakentaa ylöspäin ja isompia, mutta toiminnan vaatima muu infrastruktuuri ei olisi sinne mahtunut.

On totta, että keskustassa sijaitseva yliopisto voisi elävöittää keskustaa. Näissä keskusteluissa ei kuitenkaan oteta mitenkään huomioon logistisia haasteita. Miten esimerkiksi keskustaan pääsee tulevaisuudessa paikalle noin 10 000–15 000 opiskelijaa ja 1000–1500 työntekijää? Lahden seudun tämänhetkinen julkinen liikenne ei tätä mahdollista, eikä keskustasta löydy riittävästi pysäköintitilaa. Keskusteluissa nousee usein esiin myös opiskelun digitalisoituminen, mutta se ei poista yliopiston toiminnan tilantarpeita, korkeintaan hieman muuttaa niitä.

Kuva 23. Tutkijan työ piti parikin kertaa mahduttaa muutamaan muuttolaatikkoon Mukkulankadulla.

5 ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

Alueen yliopistot ja korkeakoulut olivat tehneet yhteistyötä jo ennen kuin LTKK Lahden yksikkö aloitti toimintansa. Alueellinen yhteistyö sai kuitenkin uutta vauhtia vuonna 1996. Sinä vuonna aloitti kaikissa yliopistoissa uudet professorit akateemisten yksiköiden johtajina, Ilkka Kauranen (TKK), Timo Kairesalo (HY) ja Hannu Rantanen (LTKK). Vain Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksella oli kokeneempi johtaja Samuli Koivula. Myös Lahden ammattikorkeakoulu sai noihin aikoihin uuden rehtorin, Arvo Ilmavirta. Lähes kaikki lahtelaiset korkeakoulutoimijat olivat ikään kuin samassa vaiheessa.

5.1 Uusia ajatuksia

Lahdessa toimivien yliopistojen yhteistyö virkistyi heti syksystä 1996 lähtien. Tammikuun 28. 1997 pidettiin ensimmäisen professoripalaveri Fellmanniassa (alakerrassa oleva Cafe August & Ida). Paikalla olivat LTKK:n professorin lisäksi professori Timo Kairesalo Helsingin yliopistolta sekä professori Ilkka Kauranen ja koulutuspäällikkö Harri Nuppola TKK:lta. Palaverissa keskusteltiin erilaisista mahdollisista yhteistyömuodoista Lahdessa, kuten yhteisistä tutkimushankkeista ja jatkokoulutustarjonnasta. Toinen keskusteluaihe oli suhtautuminen ammattikorkeakouluun ja sen pyrkimyksiin. Myös Neopolin ja Tietoportin tilakysymykset olivat mukana keskustelussa. Lopuksi sovittiin jatkettavan vastaavia yhteistyöpalavereja myöhemminkin. Palaverissa sovittiin myös, että LTKK:n professori laatii 28.1. professoripalaverista muistion ja toimittaa sen mukana olleille.

Professoripalaverien lisäksi kokoonnuttiin myös siten, että ammattikorkeakoulun edustaja oli mukana. Näitä korkeakoulujen paikallisten yksiköiden johdon kokouksia eli korkeakoulujen johtoryhmän kokouksia oli kutsunut koolle Lahden ammattikorkeakoulun tuore rehtori Arvo Ilmavirta. Hän oli kirjannut palavereista muistioita ja toimittanut niitä myös kaupungin johdolle. Yliopistot kokivat tämän tuolloin yhteistyön alkuvaiheessa hieman ongelmallisena, koska muistioiden sisältö noudatti lähinnä LAMK:n tulkintaa keskusteluista.

Myös yliopistojen rehtorit olivat hieman huolissaan tästä kehityksestä ja olivat keskustelleet asiasta keskenään. Rehtoreilta tuli näkemys, että toiminnan Lahdessa tulisi olla ”separatistista” eli yliopistot keskenään kokoontuvat omalla foorumillaan virallisesti useammin, esim kerran kuussa. Foorumin tai ”johtoryhmän”, jossa ammattikorkeakoulu

on mukana, tulisi kokoontua selvästi harvemmin. Rehtorit olivat myös sitä mieltä, että ammattikorkeakoulun ei pitäisi olla mukana Lahden korkeamman opetuksen neuvottelukunnassa. Esimerkiksi rehtori Jaakkola esitti palaverissa Lahden professorin kanssa (19.2.1997) näkemyksenään, että Lahdessa on kolme yhteistyöfoorumia korkeakouluilla. Ensimmäinen foorumi on LTKK:n ja TKK:n keskinäinen päivittäinen yhteistyö. Toinen muodostuu LTKK:n, TKK:n ja HY:n yhteistyöstä. Kolmas yhteistyöfoorumi on korkeakoulujen johtoryhmä tai korkeakoulutyöryhmä eli LTKK, TKK, HY ja LAMK, joka oli aloittanut toiminnan jo syksyllä 1996.

Vuonna 2000 tehtiin Korkeakoulujen arviointineuvostolle esitys, että se sisällyttäisi vuoden 2001 toimintasuunnitelmaan Lahden verkostoyliopistotoiminnan alueellisen vaikuttavuuden arvioinnin. Lahden korkeimman opetuksen yhteistyöneuvottelukunta oli kokouksessaan 19.9.2000 käsitellyt arvioinnin tekemisen mahdollisuutta. HY:n dekaani Mauno Kosonen oli luvannut selvitellä arvioinnin mahdollisuutta. Esityksen arvioinnista teki Lahden kaupunki marraskuussa 2000. Korkeakoulujen arviointineuvosto päätti 4.12.2000 arviointiprojektin käynnistämisestä ja nimesi ulkoisen arviointiryhmän 7.6.2001. Arviointiryhmää johti Hannu Katajamäki Vaasan Yliopistosta. Arviointiryhmän raportti valmistui huhtikuussa 2002 ja päätösseminaari pidettiin 24.4.2002.

Lahdessa toimivat korkeakouluyksiköt laativat itsearviointiraportit oman toimintansa alueellisesta vaikuttavuudesta. LTKK:n paikallinen yksikkö oli tuohon aikaan vielä varsin pieni mutta kasvava. Henkilömäärä nousi vuoden 2000 neljästä henkilöstä vuonna 2001 yhdeksään eli yli kaksinkertaistui. Viisivuotisen toiminnan aikana oli kuitenkin tehty siinä määrin aktiivisesti yhteistyötä eri suuntiin alueella, että yksikön itsearviointiraportti sisälsi 17 sivua painavaa tekstiä.

Arviointineuvosto kävi läpi kaikkien yksiköiden itsearviointiraportit sekä teki kaksi arviointivierailua Lahteen. Kaikkien yksiköiden osalta raportissa käytiin läpi yleiskuvaus, alueellinen vaikuttavuus ja annettiin kehittämissuosituksia. LTKK nähtiin pienenä mutta aktiivisena toimijana. Yksikön tuore avaus eli kauppatieteet nähtiin potentiaalisena osaamisen täydentäjänä alueella. Erityisesti kauppatieteiden yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa alan jatkokoulutuksen tarjonnassa suositeltiin. LTKK sai myös hieman verhottuja pyyhkeitä. Yliopistolle suositeltiin pitkäjänteisen strategian laatimista korkeakoulun läsnäololle alueella. Toivottiin myös uudelleen arviointia suhtautumiselle, jossa Lahti nähtiin lähinnä vain opiskelijoiden rekrytointialueena.

5.2 Yliopistotyöryhmä ja korkeakouluryhmä yhteistyön foorumeina

Korkeakoulujen yhteistyö LTKK:n Lahdessa toimimisen alkutaipaleella alkoi soljua varsin nopeasti eteenpäin. LTKK:n ja TKK:n yhteistyö oli luontevaa ja läheistä. Yksiköt olivat vierekkäin Tietoportissa ja LTKK yhden hengen yksikkönä tukeutui kaikessa käytännön toiminnassaan isoveli TKK:n palveluihin. Jatkuva päivittäinen yhteistyö TKK:n henkilökunnan kanssa jopa tuntui jossain määrin hämärtävän organisaatiorajoja. Arkityössä eivät TKK ja LTKK olleet mitenkään kilpailevia organisaatiota.

Lahdessa toimivien yliopistoyksiköiden johto ja professorit jatkoivat säännöllisiä palaverejaan ja pyrkivät edistämään yliopistojen asemaa ja toimintaedellytyksiä alueella. Alkuun tätä kutsuttiin professoripalaveriksi, mutta ajan myötä siitä muodostui Ylipistoryhmä tai **Yliopistotyöryhmä**. Usein Yliopistotyöryhmän ja Korkeakoulutyöryhmän kokoukset olivat peräkkäin ja niissä käsiteltiin samoja tai samankaltaisia asioita. Esikerkiksi tammikuussa 2001 kokoontui ensin Yliopistotyöryhmä klo 13.00-14.30 ja Korkeakoulutyöryhmä heti sen perään klo 14.30-16.00. Molemmissa kokouksissa käsiteltiin mm. Korkeakoulukirjaston ja Yliopistokeskuksen tilaratkaisuja. Kirjaston johto oli tullut paikalle klo 14.00 esittelemään asiaa. Tuolloin valmisteltiin käynnistymässä olevalle Yliopistokeskukselle tiloja Lahden Korkeakoulukirjaston yhteydestä.

Kuten aiemmin todettiin, oli Lahden alueen korkeakoulujen yhteistyö käynnistynyt jo syksyllä 1996 LAMK:n rehtorin toimiessa koollekutsujana. Arvo Ilmavirta kutsui koolle 24.9.1996 kokouksen pohtimaan Lahden korkeakouluyhteistyön kehittämistä. Kutsussa oli jakeluna Reijo Jouttimäki HY/Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, Timo Kairesalo HY/Ympäristöekologian laitos, Ilkka Kauranen TKK, Sinikka Larsen HY/Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, Harri Nuppola TKK, Hannu Rantanen LTKK ja Ritva Söyring LAMK. Kokouksessa käsiteltiin ajankohtaisia korkeakouluille yhteisiä asioita kuten esim. Funet tietoverkon käyttöä Lahdessa. LAMK:n tavoitteena oli myös saada aikaan jonkinlainen korkeakoulujen välinen yhteinen puitesopimus.

Korkeakoulujen Johtoryhmän nimellä kokoonnuttiin muutama kerta syksyn 1996 aikana ja samoin keväällä 1997. Näissä kokouksissa LAMK:n rehtori toimi puheenjohtajana ja sihteerinä. Hän siis käytännössä laati kokousten esityslistat ja muistiot. Kevään 1997 kolmannen kokouksen (4.6.1997) asioista ja niiden kirjaamisesta syntyi erimielisyyttä. Kokouksen muistioon oli kirjattu, että "Toivottiin myös, että rehtori Arvo Ilmavirta voisi osallistua jatkossa korkeamman opetuksen yhteistyöneuvottelukunnan kokouksiin". Kyseinen neuvottelukunta oli yliopistojen rehtorien ja kaupungin johdon yhteinen foorumi. Kirjoittajan muistiinpanojen mukaan Ilmavirta kyllä esitti asiaa kokouksessa, mutta se ei saanut muiden kannatusta. Kokouksessa oli keskusteltu enemmänkin ammattikorkeakoulujen ja yliopistolaitoksen rajanvedosta. Kokouksen pöytäkirjan jakelussa mainittiin osallistujien lisäksi kaupunginjohtaja Kari Salmi, apulaiskaupunginjohtaja Markku Porvari, LAMK johtoryhmä sekä koulutuskonsernin toimitusjohtaja Arpo Heinonen. Seuraavassa kokouksessa 5.9.1997

tehtiin yhdessä päätös, että näiden korkeakoulujen paikallisen johdon palaverien puheenjohtajuus kiertää ja pöytäkirjan allekirjoittavat kaikki läsnäolleet.

Lahden alueen korkeakoulut päättivät samalla virallistaa yhteistyötään ja järjestäytyivät **korkeakoulujen johtoryhmäksi**. Järjestäytymiskokous pidettiin 5.9.1997 LAMK:n keskusyksikössä. Mukana kokouksessa olivat Timo Kairesalo HY, Ilkka Kauranen TKK, Reijo Jouttimäki HY, Sinikka Larsen HY, Hannu Rantanen LTKK ja Arvo Ilmavirta LAMK, joka toimi kokouksen puheenjohtajana ja sihteerinä. Yhdessä sovittiin, että ryhmän puheenjohtajuus on kiertävä puolivuosittain ja kukin voi nimetä lisäkseen yhden henkilön, joka voi osallistua kokouksiin.

Varsinaisina asioina tämä korkeakoulujen johtoryhmän ensimmäinen kokous käsitteli syksyn 1997 korkeakoulupäivän järjestelyitä sekä Päijät-Hämeen liiton tavoite-2 ohjelman 1997-1999 toimintalinjaa 2 koskevaa ohjelmasopimusta. Korkeakoulupäivää varten toivottiin osallistujilta ehdotuksia vuoden korkeakouluteoksi. Tuona vuonna vuoden korkeakouluteoksi valittiin lopulta TKK:n ja LTKK:n verkostoyliopistotoiminta. Sen konkreettiset ilmenemismuodot olivat syksyllä 1996 alkanut näiden yliopistojen yhteinen Tuotantotalouden täydennyskoulutusohjelma LDI ja syksyllä 1997 käynnistynyt yhteinen lisensiaatti- ja tohtorikoulutus.

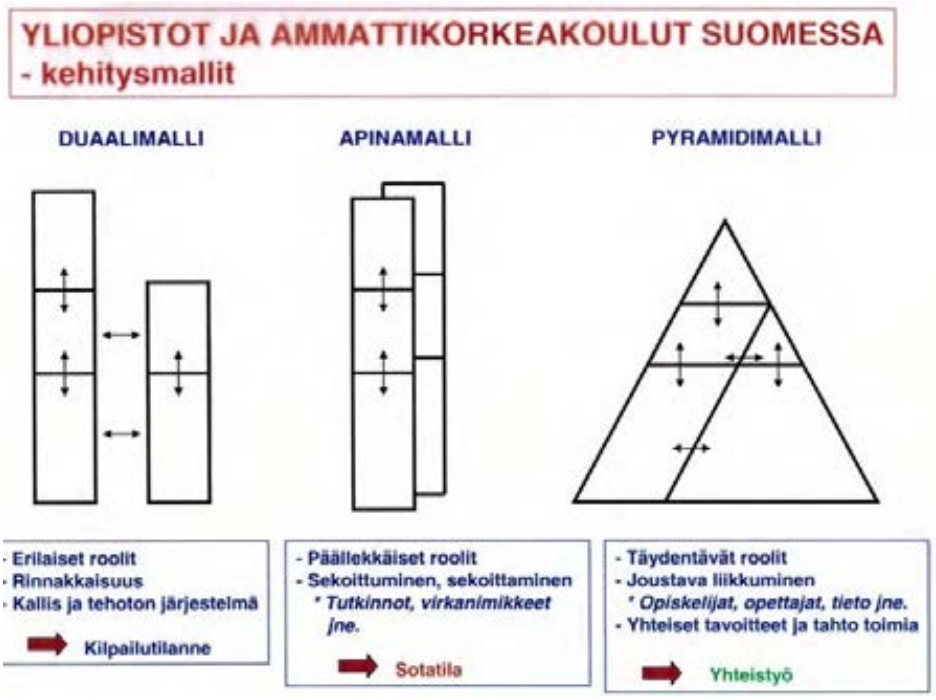
Korkeakoulujen johtoryhmä, myöhemmin korkeakoulutyöryhmä, kokoontui säännöllisesti kokouksiin ja järjesti useita työseminaareja, joissa paneuduttiin johonkin kulloinkin ajankohtaiseen aiheeseen. Ensimmäinen työseminaari pidettiin Vierumäellä 7.-8.11.1997. Seminaarin aiheena oli Päijät-Hämeen liiton tavoite-2 ohjelman 1997-1999 toimintalinjoja 1 ja 2 koskevaa ohjelmasopimus. Seminaarin tuloksena syntyi yhteinen näkemys koulutuksen kehittämisestä. Seminaaria edeltäneessä korkeakouluryhmän kokouksessa seminaarin tavoitteeksi oli mainittu *"saatava aikaan linjanveto 1999 loppuun koulutuksellisten rahojen suuntauksesta"*. Seminaarissa oli korkeakoulujen edustajien lisäksi mukana Päijät-Hämeen liiton ja Päijät-Hämeen Koulutuskonsernin edustajat. LTKK:n Lahden yksikön ainoan työntekijän tukena oli LTKK:n Koulutus- ja kehittämiskeskuksen edustaja Leena Kärri.

Vierumäen seminaarin kaltaisia alueen korkeakoulutoimijoiden yhteistä seminaareja järjestettiin myöhemmin mm. Tervakoskella, Kallio-Kuninkaalassa Järvenpäässä, Vanajan linnassa Hämeenlinnassa ja Petäyksessä Hattulassa. Lehmonkärjessä Asikkalassa korkeakoulutyöryhmä kokoontui useammankin kerran pitämään syysseminaaria. Alkuun seminaarien järjestäjä hieman vaihteli. Esimerkiksi Vierumäen seminaarin 1997 organisoi LAMK ja Petäyksen seminaarissa (1998) organisoinnista vastasi Hanke50 foorumi. Näiden jälkeen tilaisuudet olivat Korkeakoulutyöryhmän syysseminaareja. Toki muutkin foorumit, kuten Hanke50 jatkoivat toimintaa ja pitivät omia tilaisuuksiaan. Seminaareissa oli aina käsiteltävien asioiden ohessa jonkin verran yhteistä illanviettoa tms. Näissä tilaisuuksissa oppi erinomaisesti tuntemaan Päijät-Hämeen koulutustoimijoita sekä organisaatioina että henkilöinä. Tilaisuuksien myötä korostui vanha totuus siitä, että yhteistyötä tekevät ihmiset – ei organisaatiot.

Lahtelaisessa korkeakouluyhteistyössä pystyttiin keskustelemaan asioista suoraan ilman taustaorganisaatioiden aiheuttamia rasitteita. Kun yhteistyökumppanit tunsivat toisensa oli helppo esittää erilaisia näkemyksiä ja mielipiteitä. Ammattikorkeakoulujen vakinaistamisen myötä oli sekä valtakunnallisessa että paikallisessa keskustelussa usein puheenaiheena yliopisto- ja ammattikorkeakoulujärjestelmien suhde. Kuvassa 24 on kirjoittajan 2000-luvun alkupuolella lahtelaisissa keskusteluissa esittämä karrikoitu kuvaus korkeakoulujärjestelmien yhteistyön kehittymisen vaihtoehtoisista poluista.

Lahden alueen korkeakoulujen yhteistyössä olivat mukana alusta alkaen Helsingin yliopisto, TKK/Aalto, LTKK/LTY ja Lahden ammattikorkeakoulu. Vuosien mittaan mukana oli muitakin oppilaitoksia. TTKK/TTY tuli mukaan yliopistojen ja korkeakoulujen yhteistyöhön vuonna 2003 käynnistyneen Materiaalitekniikan professuurin myötä ja se oli mukana viisi vuotta. Korkeakouluyhteistyössä olivat ammattikorkeakouluista LAMK:n ohella mukana ajoittain myös Diakonian ammattikorkeakoulu (Diak) sekä Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Vierumäen toimintojensa myötä.

Lahden Diakoniasäätiön omistamasta Diakoniaopistosta tuli ammattikorkeakoulujen rakentumisen myötä osa Lahden ammattikorkeakoulua nimellä Lahden Diakoniainstituutti. Vuonna 1998 Lahden Diakoniasäätiön hallitus päätti siirtää ammattikorkeakoulutasoisen opetuksensa valtakunnalliseen Diakonian ammattikorkeakouluun (Diak). Diakonian

Kuva 24. Pohdiskelua korkeakoulujärjestelmien kehitysvaihtoehdoista

ammattikorkeakoulu toimi tuolloin seitsemällä paikkakunnalla väliaikaisena ja se vakinaistettiin vuonna 2000. Järjestelyyn liittyi tuolloin mm. terveydenhuoltoalan koulutuksesta sopimisia Lamk:n ja Diak:n kesken. Tuon siirtymän jälkeen Diak tuli joksikin aikaa mukaan alueen korkeakoulujen yhteistyöhön.

Vierumäellä Heinolassa oli myös ammattikorkeakoulutasoista koulutusta. Lahden ammattikorkeakoulun (Lamk) liikunnan koulutus päättyi syksyllä 2008 ja kaikki sen toiminnot siirtyivät Haaga-Helian Vierumäen yksikköön. Myös Lahden ammattikorkeakoulun liikunnan laitoksen koko henkilöstö siirtyi Haaga-Helian palvelukseen. Lahden alueella alkoi tällöin toimia uusi ammattikorkeakoulu. Sen myötä Haaga-Helian Vierumäen toimijoita tuli mukaan alueen korkeakoulujen yhteistyöhön. Näiden kahden ammattikorkeakoulun (Diak ja Haaga-Helia) toiminta lahtelaisessa korkeakouluyhteisössä ei kuitenkaan ollut yhtä moniulotteista ja syvällistä kuin Lahden ammattikorkeakoulun toiminta.

5.3 Muita alueellisia korkeakoulujen yhteistyön foorumeita

Ensimmäinen ja ehkä merkittävin korkeakoulujen yhteistyön foorumi pitkään oli niin kutsuttu **Hanke50**-yhteistyö, joka käynnistyi 1997. Siinä olivat mukana kaikki alueen korkeakoulut sekä joukko muita toimijoita, kuten esim. Päijät-Hämeen koulutuskonserni ja Heinolan koulutuskuntayhtymä. Ryhmän nimi syntyi alun perin mahdottomana pidetystä tavoitteesta eli hankkia alueelle hankerahoitusta 50 miljoonaa markkaa. Vuosia myöhemmin todettiin, että tavoite oli täyttynyt hyvinkin ja hankkeita oli saatu aikaan yli 50 miljoonalla eurolla.

Hanke50-yhteistyöllä luotiin perusta alueella toimivien koulutusorganisaatioiden johdon henkilökohtaisten suhteiden rakentumiselle. Kun oppi tuntemaan muiden organisaatioiden henkilöstöä, oli käytännön yhteistyön rakentaminen helpompaa. Hanke50 toiminnassa oli organisaatioiden johdon ohella mukana laajemminkin organisaatioiden keskeisiä henkilöitä. Hanke50 toimintaa toteutti parhaimmillaan kahdeksan alatyöryhmää. Hanke50 ryhmä järjesti useampana vuotena yhteisiä seminaareja eri puolilla Päijät-Hämettä. Ryhmä kokoontui esimerkiksi Asikkalassa Päijänne -instituutissa ja Kuhmoisissa Tanhuan leirikeskuksessa.

Osaamiskeskusohjelmat olivat eräs keino koota sekä suunnata alueellisia ja kansallisia voimavaroja alueelliseen kehitystyöhön ja huippuosaamisen hyödyntämiseen. Kyseessä oli Valtioneuvoston määräaikainen erityisohjelma, joka perustui alueiden kehittämisestä annettuun lakiin. Ensimmäisellä ohjelmakaudella (1994–1998) mukana olivat lähinnä suurimmat kaupungit ja yliopistokaupungit. Ohjelmasta innostuttiin myös Lahden seudulla ja alueellisesti ryhdyttiin valmistelemaan Päijät-Hämeen osaamiskeskusohjelmaa seuraavalle kaudelle (1999–2006). Päijät-Hämeen liiton siipien alla koottiin hyvissä ajoin ennen ohjelmakauden alkua alueellinen valmisteluryhmä. Mukana osaamiskeskusohjelman valmistelussa oli Päijät-Hämeen liiton ohella Lahden kaupungin, kehitysorganisaatioiden kuten kauppakamarin ja korkeakouluyksiköiden edustajia. Toimintaa veti Lahden apulaiskaupunginjohtaja Markku Porvari ja käytännön valmisteli-

jana toimi Lauri Kuukasjärvi. LTKK:lla oli edustaja alusta alkaen mukana päijäthämäläisen osaamiskeskusohjelman valmistelutyössä.

Syksyllä 1998 julkaistiin **Päijät-Hämeen osaamiskeskusohjelma** 1999–2006, DQE. Ohjelma ja siihen liittyvä esitys jätettiin Sisäministeriölle 30.9.1998. Ohjelmassa esitetyn vision mukaan Päijät-Häme on vuonna 2006 yksi pohjoisen Euroopan johtavista muotoilun, laadun ja ekologian osaamiskeskittymistä. Ohjelman painopisteet myötäilivät paljolti sen hetkisiä Helsingin yliopiston, TKK:n ja Lahden ammattikorkeakoulun Lahdessa olevia vahvuusaloja. LTKK oli tuossa vaiheessa vielä liian pieni päästäkseen vaikuttamaan alueellisiin painopistealoihin. Heti tammikuun alussa 1999 kutsuttiin koolle osaamiskeskusohjelmalle johtoryhmä. Siinä olivat mukana Lahden kaupunki, Orimattilan kaupunki, Päijät-Hämeen liitto, LTKK, TKK, HY, LAMK, Päijät-Hämeen koulutuskonserni sekä joukko alueen yrityksiä ja yritysryhmiä. LTKK:n edustajana toimi paikallinen professori.

Osaamiskeskusohjelma oli selkeästi foorumi, jossa paikalliset hallinnon, korkeakoulujen ja yritysten edustajat tapasivat säännöllisesti. Osaamiskeskusohjelma-toiminnan myötä vahvistuivat sekä organisaatioiden yhteistyö että erityisesti niitä edustavien henkilöiden yhteistyö. Esimerkiksi keväällä 2002 (17.–19.4.2002) Päijät-Hämeen osaamiskeskusohjelman toimijat tutustuivat hollantilaiseen innovaatioiden tunnistamiseen, hautomotoimintaan sekä rahasto- ja siemenrahoitustoimintaan. Matkalla tutustuttiin mm. Groningenin yliopistolliseen sairaalaan, Zernike-ins-

Kuva 25. Korkeakouluorganisaatioiden yhteistyön verkosto syksyllä 2004

tituuttiin sekä Amsterdamissa muutamaan rahastoon. Tämä ja monet kotimaiset yhteiset kokoukset ja tilaisuudet loivat pohjaa mutkattomalle alueelliselle yhteistyölle.

Osaamiskeskusohjelman ohella Päijät-Hämeessä toteutettiin myös aluekeskusohjelmaa. **Aluekeskusohjelma** oli vuosina 2001–2006 toteutettu valtiollinen aluepoliittinen ohjelma, jolla vahvistettiin kaupunkiseutujen osaamista, yhteistyötä ja kilpailukykyä. Aluekeskusohjelmaa toteutettiin 35:ssä manner-Suomen 74 seutukunnasta. Aluekeskusohjelmassa keskityttiin elinkeino- ja erikoistumisstrategioiden mukaisen osaamisperustan ja innovaatiotoiminnan kehittämiseen. Keskeistä oli julkisen ja yksityisen sektorin sekä eri hallinnontasojen välinen yhteistyö ja kumppanuus sekä sosiaalisen pääoman vahvistaminen. Erilaisten Lahdessa toimineiden korkeakoulujen yhteistyön muotojen ja organisaatioiden kenttää voi havainnollistaa syksyllä 2004 eri tilaisuuksissa esitetyn kalvon avulla (Kuva 25). Vuodesta 2005 vuoteen 2009 asti Lahdessa rakennettiin koulutusjatkumoita ja koulutuspolkuja. Taustalla oli Opetusministeriön huoli ikäluokkien pienenemisestä ja kehotus yliopistoille panostaa enemmän aikuiskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen edellytysten parantamiseen. Erityisesti yliopistokeskuksia oli kehotettu toimimaan aikuiskoulutuksen kentässä ja panostamaan maisteriohjelmiin. Lahdessa rakennettiin korkeakoulujen yhteistyönä **Koulutusjatkumo hanke**, jonka koordinaatio oli Yliopistokeskuksella. Hankkeessa oli tavoitteena rakentaa koulutusjatkumoita strategiassa määritellyille painopistealoille. Jatkumoissa oli tarkoitus luoda mahdollisuus edetä alemmista korkeakoulututkinnoista tohtoriksi saakka yli organisaatiorajojen. Tarkempi kuvaus koulutusjatkumoiden toiminnasta ja tuloksista löytyy Sari Niemen (2007) toimittamasta raportista

Strategisia painopistealoja, joille koulutusjatkumoita rakennettiin, olivat Ympäristöosaaminen, Liiketoimintaosaaminen, Kaupunkitutkimus-keskisuuruuden ekonomia ja yhdistelmä Hyvinvointi-kulttuuri-liikunta. Hankkeen alkuvaiheessa suunnitelmissa olivat jatkumot myös Materiaalitekniikkaan ja Viestintään. Ajan ja organisaatiomuutosten myötä ne jäivät vain suunnitelmiksi. Jatkumoille muodostettiin työryhmät, jotka veivät omia alueitaan eteenpäin. Esimerkiksi Liiketoimintaosaamisen koulutusjatkumossa olivat keskeisessä roolissa LTY lahden yksikkö ja Lamk Liiketalouden laitos. Jatkumon kehittämisen puitteissa kokoonnuttiin useita kertoja.

Korkeakoulu- ja innovaatiotoiminnan ympärillä Lahdessa kokoontui 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä ainakin kaksi eri foorumia. Korkeatasoisempi oli **Korkeakoulu- ja innovaatiotoiminnan neuvottelukunta**. Siinä olivat mukana kaupunginjohtaja ja maakuntajohtaja, julkisten ja yksityisten organisaatioiden johtoa sekä alueen isompien yritysten johtoa. Mukana oli toki myös korkeakoulujen edustajia lähinnä rehtoraatin tasolta. Myös paikallisten yliopistoyksiköiden johtajia oli tässä mukana. Neuvottelukunta keskusteli tapaamisissaan laajempia kokonaisuuksia valtakunnan tason korkeakoulu- ja innovaatiopolitiikan saralta sekä sitä, miten Lahden alueen tulisi toimia niiden suhteen. Esimerkiksi miten alueen elinkeinostrategia tulisi rakentaa vastaamaan valtakunnallisiin ja kansainvälisiin haasteisiin (14.12.2007).

Toinen foorumi korkeakoulu- ja innovaatiotoiminnan kentässä oli **Lahden Tiede- ja Yrityspuiston Innovaatio- ja korkeakoulujaos**. Täällä keskusteltiin osittain samoista asioista kuin neuvottelukunnassakin, mutta paljon konkreettisemmin ja alueen näkökulmasta. Mukana toiminnassa oli lahtelaiseen tapaan paljolti samoja henkilöitä, kuin neuvottelukunnassakin. Osallistujien enemmistö oli kuitenkin paikallisten koulutusorganisaatioiden ja LTYP:n väkeä. Tarkastelussa oli mm. perusmallit korkeakoulutoiminnan organisoitumiselle ja millä aloilla Lahden tulisi hakea kansallista johtajuutta.

5.4 Yhteistyöstä syntyy Suomen ensimmäinen yliopistokeskus

Yliopistojen yhteistyö Lahdessa synnytti keskustelua yhteistyön laajentamisesta eräänlaisen verkostoyliopiston tai -korkeakoulun suuntaan. Lahden seudun yrityspalvelustrategiassa kesällä 1996 nähtiin jo alueen yhtenä mahdollisuutena "ammattikorkeakoulun ja verkostoyliopiston tason nostaminen". Ensimmäisiä kirjauksia yhteistyöstä löytyy muistiinpanoista jo syksyltä 1997. Keväällä 1998 vertailumallina oli Porin korkeakoulu, johon LTKK:n professori kävi tutustumassa kesäkuussa 1998. Seuraavana vuonna Ulla Korsman Porin korkeakoulusta kävi puolestaan tutustumassa Lahden toimintaan. Lahdessa toimivien yliopistojen yksiköiden yhteistyön formalisointia jonkinlaisena yhteisenä yksikkönä tai organisaationa puitiin lähes jokaisen alueella toimivan korkeakoulutoimintaa sivuavan organisaation kokouksissa vuosina 1998-2000. Näitä keskusteluja käytiin niin Osaamiskeskusohjelman, teknologiakeskus Neopolin kuin muidenkin toimijoiden tilaisuuksissa. Yhtenä keskeisenä yhteistyön moottorina toimi Lahden Seudun Yrityskeskus Oy toimitusjohtaja Pauli Ihamäen johdolla. Käytännön toiminnassa Sari Suomisella oli keskeinen rooli yhteistyön sihteerinä. Myös Lahden apulaiskaupunginjohtaja Markku Porvari oli aktiivinen näissä keskusteluissa.

Erityisen paljon asiaa sivuavia kysymyksiä oli esillä yliopistojen ja korkeakoulujen yhteisillä foorumeilla, kuten yliopistotyöryhmässä ja korkeakoulujen johtoryhmässä. Kokouksissa käsiteltiin usein toiminnan eri osa-alueiden koordinointia Lahdessa. Keskusteluissa oli esillä mm. tietotekniikan perusopetuksen koordinointi, ympäristökoulutuksen koordinointi ja korkeakoulujen välisen yhteistyösopimuksen tekeminen. Alueella tuntui olevan halua rakentaa ja formalisoida yhteistyötä eri muodoissaan Lahdessa toimivien yksiköiden kesken - ehkä jopa rakentaa jonkinlainen paikallinen yliopisto tai korkeakoulu. Useita erilaisia malleja hahmoteltiin monissa organisaatioissa ja tilaisuuksissa.

Keväällä 1999 keskusteltiin laajemmin Lahden yliopistoyksiköstä. Paikallisissa palavereissa pohdiskeltiin mahdollisuutta perustaa yliopistojen yhteinen yksikkö. Siihen voisi liittyä kevyt yhteinen hallinto- ja tukiorganisaatio (vastaanotto, puhelinkeskus, yhteinen markkinointi jne.). Myös yhteistä kiinteistöä hahmoteltiin. Yliopistot toisivat alueelle koulutusta, tutkinnonanto-oikeuden ja tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa. Haasteina mallille nähtiin mm. yliopistojen keskushallinnon sitoutuminen Lahteen, rahoituspohja ja organisaatiomalli.

Kesällä 1999 oli käynnistymässä Lahden yliopistoyksikköä koskeva selvitystyö. Erityisesti Lahden kaupungilla oli selkeä halu toimia asian edistämiseksi. Syksyllä (26.–27.11.1999) Lahden korkeakoulutyöryhmä piti seminaarin Tervakoskella, jossa käsiteltiin "Lahden yliopistoa". Seminaari oli omalla tavallaan legendaarinen vaihe korkeakoulujen yhteistyössä. Tilaisuutta sävytti myös se, että seminaaritilan yläpuolella ravintolasalissa vietettiin teurastajien pikkujoulua. Korkeakouluryhmän seminaarilaisten piti käyttää osittain samaa ravintolasalia.

Lahden kaupungin johto oli esittänyt, että kaupungin kiinteässä omaisuudessa olevasta varallisuudesta voitaisiin irrottaa merkittäviä summia ja rahastoida niitä kaupungissa tapahtuvan korkeakoulu- ja yliopistotoiminnan tukemiseen. Paikallisten yksiköiden odotettiin osallistuvan sellaisen toimintamallin tai -kokonaisuuden rakentamiseen, johon tällainen rahoitus olisi järkevä ohjata. "Lahden yliopistoa" selvittävä projekti käynnistettiin syksyllä ja sitä veti Vesa Harmaakorpi (Jory muistiot 30.11.1999 ja 15.2.2000).

Rehtori Lukalla oli huoli siitä, katoaako LTKK:n näkyvyys, jos yliopistot Lahdessa esiintyvät yhden otsikon alla. Lahden yliopistoyksiköstä ei saanut hänen mielestään tulla myöskään väylää, josta tulee Lahden yliopisto. Tämä näkemys lienee ollut myös muiden yliopistojen rehtoreilla. Emeritusrehtori Jaakkolakin osallistui keskusteluun katto-organisaation perustamisesta lahtelaiselle yliopistotoiminnalla. Helmikuussa 2000 hän esitti näkemyksenään eräänlaisen kaksinapaisen yliopisto-organisaation muodostumisen. Siinä TKK, LTTK ja Taik olisivat muodostaneet yhden osan ja HY toisen.

Verkostoyliopisto kuului niihin hankkeisiin, joka sai kaupungissa kiistattoman kannatuksen. Kaupunginjohtaja Salmi näki verkostoyliopiston ensisijaisesti Lahdessa jo toimivien yliopistojen yhteistoimintaorganisaationa ja hallinnollisena ratkaisuna (Ylönen 2000, s. 17). Keväällä 2000 "Lahden verkostoyliopisto" oli myös esillä useaan otteeseen paikallisessa mediassa. Päijät-Hämeen Osaamiskeskus oli yksi keskeinen toimija, joka edisti Lahden verkostoyliopiston kehittämistä. Osaamiskeskuksen puolelta keskeisinä toimijoina olivat Lauri Kuukasjärvi, joka toimi Päijät-Hämeen Osaamiskeskusohjelman johtajana ja johtoryhmän sihteerinä sekä Vesa Harmaakorpi, joka oli palkattu puolipäiväisesti projektijohtajaksi edistämään verkostoyliopistoa. Hän toimi samalla puolipäiväisesti myös TKK Lahden keskuksen apulaisjohtajana. Kuvassa 26 on talvelta 2000–2001 Vesa Harmaakorven hahmotelma Lahden yliopistokeskuksesta. Tämän kaltaisia kuvia eri muodoissaan ja erilaajuudessa piirrettiin tuohon aikaan useita.

Oheisen kuvan perusmalli oli jo Etelä-Suomen Sanomien artikkelissa 13.4.2000. Artikkelissa kerrottiin, että Lahden verkostoyliopiston tavoitteena on lisätä perusopiskelijoiden määrää vuonna 2001. Kuvassa oli yllä olevien yliopistojen lisäksi myös Taideteollinen korkeakoulu teollisen muotoilun osaajillaan. Taideteollinen korkeakoulu jäi verkostoyliopistosuunnitelmista pois pian alkuvaiheen jälkeen. Lehtiartikkelin kuvassa oli Lahden yliopistokeskuksen sijasta vielä termi Lahden verkostoyliopisto.

Keväällä 2000 Lahden verkostoyliopiston merkeissä lähestyttiin myös valtion hallintoa. Maaliskuussa lähetettiin

Kuva 26. Hahmotelma Lahden verkostoyliopistosta (Harmaakorpi 2000)

opetusministeri Maija Raskille kirjelmä (21.3.2000), jossa kuvattiin Lahteen kehittynyttä yliopistotoimintaa sekä tehtiin ehdotuksia sen kehittämiseksi. Kirjelmässä esitettiin vuodelle 2001 8,5 miljoonan markan määrärahaa Lahden yliopistotoiminnan kehittämiseen ja monipuolistamiseen. Asiaa oli kevään aikana esitelty myös pääministeri Paavo Lipposelle. Näillä yhteydenotoilla oli ehkä vaikutusta, koska valtioneuvosto teki 26.5.2000 periaatepäätöksen ns. tulevaisuuspaketista. Osana sitä oli osoitettu 100 miljoonaa markkaa korkeakoulujen alueelliseen kehittämiseen vuosina 2001–2003.

Opetusministerin johdolla työskennellyt ministeriryhmä nimesi 5.9.2000 yhteensä 22 rahoitettavaa kehittämishanketta. Näistä 14 oli yliopistoissa ja 8 ammattikorkeakouluissa. Hankkeilla oli tarkoitus tukea alueiden elinkeinorakenteen ja työllisyyden kehitystä sekä vahvistaa tutkimus- ja kehitystyötä ja alueellisia verkostorakenteita. Myös Lahden verkostoyliopiston kehittämishanke oli mukana näiden joukossa. Koska kyseessä oli alueellisen kehittämisen ohjelma, piti rahoitus Lahteen kohdentaa Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kautta. Alueellisen kehittämisen rahaa ei periaatteessa voinut myöntää pääkaupungin yliopistoille. LTKK:lle oli alustavassa jaossa kohdennettu "Lahden verkostoyliopiston koordinointiin" miljoona markkaa vuodessa ajalle 2001–2003. Opetusministeriö pyysi yliopistoja toimittamaan alustavaan määrärahajakoon perustuvat hankesuunnitelmansa 15.11.2000 mennessä.

Lahden korkeimman opetuksen neuvottelukunta kokoontui 29.9.2000 keskustelemaan Lahden verkostoyliopiston tilanteesta. Keskustelun pohjana neuvottelukunnalla oli ministeriön alustava

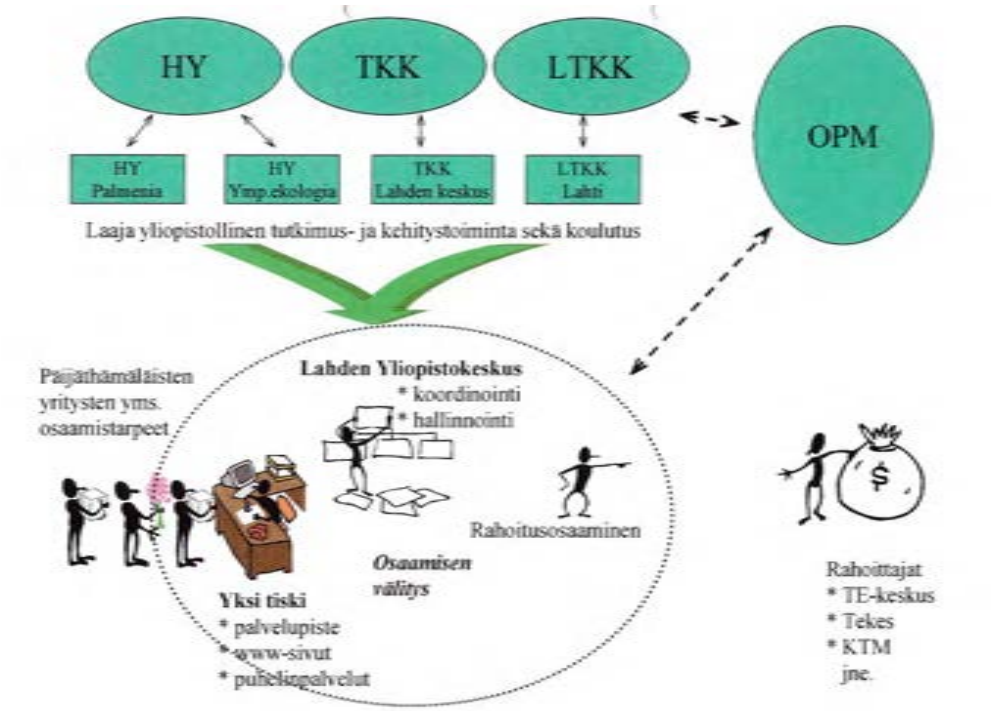
rahoituspäätös ja Osaamiskeskuksen tuottamaa taustatietoa sekä raporttina että hahmotelmina siitä, miten Lahden verkostoyliopisto rakentuisi osana osaamiskaupunki Lahtea. Rehtorit suhtautuivat kehitykseen varovaisesti. Uusien yliopistojen haalimista mukaan ei nähty hyvänä. Uusien tutkinnonanto-oikeuksien lisäämistä ei nähty mahdollisena, ja selkeän kielteisesti suhtauduttiin mahdollisuuteen uuden yliopiston syntymisestä Lahteen.

Neuvottelukunta totesi verkostoyliopiston koordinaatiotehtävän tulleen LTKK:lle, mutta rehtori Lukan mukaan yliopistolla ei ollut omaa intressiä määrärahojen käyttöön. Yliopistot tarkastelivat mitä tieteenaloja Lahdessa oli ja mitä sinne olisi mahdollista tuoda lisää. Siihen astisen kehityksen nähtiin olleen jossain määrin suunnittelematonta ja rehtorit pohdiskelivat mahdollista yhdistävää tekijää. Ympäristöasiat nähtiin yhtenä mahdollisena punaisena lankana. Rehtorit näkivät haasteena sen, että Lahden verkostoyliopisto nimi sekoittuu hieman valtakunnallisen verkostoyliopisto- ja virtuaaliyliopistohankeen kanssa. Ratkaisuna tähän HY:n rehtori Kari Raivio ehdotti kokouksessa **Lahden yliopistokeskus** -nimeä, joka sitten vakiintuikin käyttöön.

Syksyllä 2000 Lahden kaupunki kutsui opetusministeriön johtavia virkamiehiä Lahteen tutustumaan Lahden yliopistotoimintaan ja keskustelemaan sen kehittämissuunnitelmista. Lahdessa vierailivat (19.10.2000) Markku Mattila ja Ari Saarinen Opetusministeriön yliopistoyksiköstä. Toiveissa oli saada ministeriöltä tulevaisuudessakin rahoitusta korkeakoulutoimintaan Lahdessa. Ministeriön edustajat olivat toivoneet selkeää suunnitelmaa tai näkemyksiä siitä, mitä haettavalla rahalla tehdään. Lahden kaupunki toivoi erityisesti aloituspaikkoja Lahteen. LTKK:n professori joutui kertomaan kaupungin johdolle, että yliopistot eivät kannattaneet ajatusta, koska koulutusvastuuta ei voinut käynnistää määräaikaisella (3 v.) rahoituksella, joka alustavasti oli luvattu. Myös ministeriön edustajat olivat viestittäneet, että myönnetty raha on koordinointiin ja suunnitteluun, ei aloituspaikkoihin.

LTKK valmisteli syksyn aikana yhdessä Helsingin yliopiston ja TKK:n sekä alueellisten toimijoiden kanssa hanke-esityksen ja toimitti sen ministeriölle 15.11.2000. Hankkeen nimi oli "Lahden verkostoyliopiston koordinointi ja kehittäminen". Esityksessä todettiin mm., että Lahden korkeakoulupalveluiden nykyvaiheen kehitystyö on organisoitu Päijät-Hämeen osaamiskeskusohjelman projektiksi ja osaamiskeskusohjelmaa hallinnoi teknologiakeskus Neopoli. Osaamiskeskusohjelma tuotti verkostoyliopiston suunnitteluun taustamateriaalia. Hanke-esityksessä oli kuvattu hankkeen tavoitteet ja alustava rahan käyttö vuodelle 2001. Verkostoyliopiston koordinointiin varattiin puolet määrärahasta, 500 000 mk. Tämä piti sisällään mm. pääsihteerin palkkaamisen. Alueellisen vaikuttavuuden arviointiin varattiin 200 000 mk ja ympäristöbiotekniikan opetuksen ja tutkimuksen suunnitteluun ja käynnistämiseen 300 000 mk.

Heti alkuvuodesta eli 31.1.2001 tuli Opetusministeriön virallinen päätös määrärahasta. Päätös oli alustavan jaon ja lähetetyn suunnitelman mukainen. Toinen konkreettinen tapahtuma samaan aikaan oli Korkeakoulujen arviointineuvoston

Kuva 27. Eräs hahmotelma Lahden yliopistokeskuksen mallista

päätös johtoryhmän asettamisesta Lahden korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arvioinnille. Johtoryhmä piti ensimmäisen kokouksensa 20.2.2001, jossa se päätti käynnistää arvioinnin ja antoi sille aikaa yhden vuoden. Päätöspäiväksi sovittiin 1.3.2002. Projekti venyi hieman aikataulusta, raportti julkaistiin huhtikuussa ja päätösseminaari pidettiin 24.4.2002.

Kuvassa 27 on yksi sen ajan hahmotelma yliopistokeskuksen rakenteesta, kuva lienee vuodelta 2001, koska siinä on käytetty jo Yliopistokeskus nimeä. Kuvan laatijasta ei ole varmaa tietoa.

Koska LTKK:lla oli alussa verkostoyliopiston koordinaatiovastuu, tarkoitti se lisätyötä myös LTKK Lahden yksikön pienelle henkilökunnalle. Kaksi konkreettista tehtävää olivat toimitilojen hankkiminen verkostoyliopistolle ja toiminnan käynnistäminen eli henkilöstön palkkaaminen. Heti marraskuussa ryhdyttiin neuvottelemaan tilan vuokraamisesta Lahden korkeakoulukirjastolta yliopistokeskuksen käyttöön. Yliopistokeskuksen asettumisen kirjaston yhteyteen taustalla oli aiemmin syksyllä alkaneet keskustelut Lahden korkeakoulukirjaston kytkeytymisestä paikalliseen yliopistotoimintaan.

Syyskuussa 2000 rehtori Raivion ehdottama nimi Lahden yliopistokeskus otettiin heti aktiiviseen käyttöön. Esimerkiksi marraskuun lopulle (27.11.2000) päivätty luonnos sopimuksesta Lahden kaupungin/Lahden korkeakoulukirjaston ja Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun välillä koski tilojen vuokraamista Lahden yliopistokeskuksen käyttöön. Lahden

korkeakoulukirjasto oli muuttamassa keväällä 2001 Tietoportin alakerrasta kadun toiselle puolelle eli Saimaankadun ja Vapaudenkadun kulmaan. LTKK vuokrasi kyseisestä tilasta 100 neliömetriä Lahden yliopistokeskukselle. Vuokrattu alue käsitti sekä asiakaspalvelutilaa että kaksi toimistohuonetta. Vuokrakaudeksi ensimmäisessä alivuokraussopimuksessa määriteltiin 15.2.2001–31.10.2002.

Toinen iso tehtävä oli henkilöstön palkkaaminen Lahden yliopistokeskukselle. Vaikka tehtävä oli muodollisesti koordinaatioyliopiston eli LTKK:n vastuulla, valmisteltiin toimintaa hyvässä yhteistyössä HY:n ja TKK:n kanssa. Alkuvuodesta 2001 käytiin taustakeskusteluja yliopistokeskuksen vetäjästä alueen yliopistotoimijoiden kanssa. Keskusteluissa tarkasteltiin sitä, mitä nimikettä käytetään, millaisia ominaisuuksia henkilöllä tulisi olla ja ketä potentiaalisia ehdokkaita tunnistamme. Jo tammikuussa oli alustavasti tiedusteltu muutamilta potentiaalisilta paikallisilta toimijoilta, olisivatko he käytettävissä "pääsihteerin" tehtävään tarvittaessa. Tässä vaiheessa saatiin pääasiassa kieltäytymisiä. Samalla pohdittiin useita muitakin vaihtoehtoisia mahdollisia toimijoita sekä yliopistoyksiköistä että muista alueellisista organisaatioista. Rinnalla käytiin myös keskustelua Korkeakoulujen arviointineuvostolta pyydetystä Lahdessa toimivien korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arvioinnista. Osa toimijoista (mm. kaupunginjohtaja) näki, että arviointi tulisi tehdä ensin ja vasta sen jälkeen pääsihteerin rekrytointi. Lopulta pääsihteeri valittiin ensin ja alueellisen vaikuttavuuden arviointi tehtiin vasta seuraavana keväänä (2002).

Toinen keskustelun aihe oli se, millainen rooli tulevalla pääsihteerillä olisi. Vaihtoehtoja oli neljä. Yksi vaihtoehto oli palkata pääsihteeriksi joku valtakunnan tason nimekäs merkkihenkilö, jolla olisi myös markkinointiarvoa. Toinen vaihtoehto oli etsiä paikallisesti vahvasti verkostoinunutta toimijaa, joka saisi rakennettua yliopistokeskuksen toiminnan helposti ja nopeasti kasaan. Kolmas vaihtoehto pääsihteerille olisi ollut etsiä akateemista johtajaa, jolla on kokemusta yliopistohallinnosta. Neljäs mahdollinen rooli olisi ollut paikalliset yliopistoyksiköt yhdistävä sihteeri. Näistä vaihtoehdoista eri yliopistoyksiköiden edustajilla oli hieman toisistaan eroavia näkemyksiä. Eniten kannatusta sai akateemisesti pätevä toimija (mieluiten tohtori), joka kykenee myös toimimaan paikallisesti.

Pääsihteerin värvääminen käynnistettiin 1.4.2001 mm. Helsingin sanomissa julkaistulla työpaikkailmoituksella. Ilmoituksen mukaan Lahden Yliopistokeskus haki määräaikaiseen virkasuhteeseen pääsihteeriä rakentamaan Lahteen omaleimaista ja innovatiivista Yliopistokeskusta. Yliopistokeskuksen johtoryhmälle osoitetut hakemukset pyydettiin toimittamaan 17.4. mennessä Lahden Yliopistokeskuksen osoitteeseen. Johtoryhmä oli tässä vaiheessa vielä epävirallinen ja se virallistettiin vasta yliopistojen sopimuksessa syksyllä. Lisätietojen antajiksi oli hakuilmoitukseen merkitty LTKK:n professori Hannu Rantanen ja hankeasiamies Sari Suominen Lahden seudun yrityskeskuksesta. Sari Suominen oli jo pidemmän aikaa ollut mukana kehittämässä lahtelaista korkeakouluyhteistyötä ja tunsi paikallisen toimintakentän hyvin.

Yliopistokeskuksen pääsihteerin virka herätti mielenkiintoa ja siihen tuli 23 hakemusta. Osa hakijoista oli Päijät-Hämeestä ja tunsimme heistä joitakin etukäteen. Hakijoiden joukossa oli yhdeksän tohtorin tutkinnon suorittanutta. Mukana oli jopa yksi virassa oleva professori muualta Suomesta. Hakuilmoituksessa edellytettiin ylempää korkeakoulututkintoa ja kokemusta tieteellisestä työstä. Myös elinkeinoelämän tarpeiden ja päijäthämäläisen toimintakentän tuntemusta mainittiin arvostettavan. Hakemusten käsittelyyn ja valintaprosessiin osallistui yliopistoyksiköiden edustajien ohella myös kaupungin, osaamiskeskuksen, yrityskeskuksen ja Neopoli Oy:n edustajat.

Valinta käynnistettiin siten, että Yliopistokeskuksen johtoryhmän kokouksessa 23.4.2001 määriteltiin etenemisjärjestys. Sen mukaan pyydettiin jokaiselta johtoryhmän jäseneltä 25.4. mennessä esitystä 10 parhaasta hakijasta. Yliopistokeskuksen pääsihteerin valintaa käsittelevä kokous pidettiin 25.4. klo 10.00. Kokouksessa vedettiin yhteen jäseniltä saadut suosikkilistat, joita saatiin 12 kappaletta. Listojen perusteella päätettiin tarjota mahdollisuutta haastatteluun kymmenelle eniten puoltoja saaneelle hakijalle. Haastattelut sovittiin järjestettävän 4.5. ja 7.5. Tietoportissa. Haastattelutilaisuuksissa puheenjohtajana toimi Sinikka Larsen HY:sta, joka oli tuolloin vuorollaan yliopistotyöryhmän puheenjohtaja. Sihteerinä toimi Mikki Valjakka LTKK:sta ja hän laati haastattelutilaisuuksista pöytäkirjat.

Ensimmäinen valintakokous oli 7.5.2001 haastattelujen jälkeen. Siinä todettiin haastattelujen ja hakupapereiden perusteella kolme hakijaa vahvimmiksi. Heidät päätettiin kutsua uudelleen haastateltaviksi 9.5. Tämän lisäksi päätettiin selvitellä hakijoiden nimeämiltä suosittelijoilta lisätietoja. Toisella haastattelukierroksella 9.5. potentiaalisten ehdokkaiden joukosta karsiutui yksi hakija pois. Jäljelle jääneet kaksi hakijaa pyydettiin vielä kerran keskustelemaan pääsihteerin tehtävästä ja sopivuudestaan siihen. Tämä viimeinen valintatilaisuus pidettiin 30.5. Sen perusteella pöytäkirjaan merkittiin, että "Lahden Yliopistokeskuksen pääsihteeriksi valittiin yksimielisesti perusteellisten keskustelujen jälkeen filosofian tohtori Sanna-Kaisa Spoof". Vaikka valinta tehtiin muodollisesti yksimielisesti, oli valinta itse asiassa varsin tiukka. Mukana olleiden päätöksentekijöiden näkemykset hakijoista jakautuivat 4–3.

Pääsihteeri Sanna-Kaisa Spoof aloitti tehtävässä 1.8.2001. Samaan aikaan Ylipistokeskuksen palveluksessa aloitti myös Essi Artima projektikoordinaattorina. Yhdessä he muodostivat niin kutsutun Yliopistokeskuksen koordinaatioyksikön. Pääsihteeri ja projektikoordinaattori aloittivat vahdilla sekä perehtymisen Lahdessa toimiviin yliopistoyksiköihin ja niiden toimintaan, että yksiköiden yhteisen ja koordinoidun toiminnan suunnittelun. Jo elokuussa suunniteltiin Yliopistokeskuksen ulkoista viestintää, www-sivuja ja yhteistä osallistumista Lahdessa pidetyille rekry-messuille. Koordinaatioyksikkö osallistui myös yliopistokeskuksessa olevien yliopistojen yhteistyösopimuksen valmisteluun.

Lahden korkeamman opetuksen yhteistyöneuvottelukunta allekirjoitti kokouksessaan 27.11.2001 Sopimuksen yliopistojen välisestä yhteistyöstä Lahden yliopistokeskuksessa (Kokousmuistio

27.11.2001). Samassa kokouksessa yhteistyöneuvottelukunta päätti muuttuvansa Lahden yliopistokeskuksen ohjausryhmäksi yliopistojen yhteistyötä koskevan sopimuksen tultua voimaan (Sopimus 27.11.2001).

Sopimuksessa määriteltiin yhteistyön osapuolet, joita oli neljä. Nämä alkuperäiset jäsenet olivat Helsingin yliopiston Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia sekä Ympäristöekologian laitos, TKK Lahden keskus ja LTKK Lahden yksikkö. Sopimuksessa määriteltiin myös Yliopistokeskuksen tavoitteet ja hallinto. Keskeiset tavoitteet olivat osaamisen tason kohottaminen Lahden alueella ja elinkeinoelämän palveleminen yliopistollisen tutkimuksen, kehityksen ja koulutuksen avulla. Sopimukseen tehtiin lisäys 27.11.2002, kun Tampereen teknillinen korkeakoulu oli 8.11.2002 päivätyllä kirjeellään osoittanut kiinnostuksensa tulla mukaan Lahden yliopistokeskukseen. Lisäyksessä Lahdessa toimivien yliopistojen rehtorit ilmasivat hyväksyvänsä TTKK:n uutena yliopistona mukaan Lahden yliopistokeskukseen.

Yliopistokeskuksen hallinnosta vastaaviksi sopimuksessa määriteltiin ohjausryhmä, johtoryhmä ja pääsihteeri. Ohjausryhmän muodostivat Lahden kaupunginjohtaja sekä Lahdessa toimivien yliopistojen rehtorit. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi kaupunginjohtaja. Ohjausryhmän tehtävinä olivat enemmänkin strategiset kysymykset ja suurten linjojen vetäminen. Yliopistokeskuksen johtoryhmään kukin yksikkö sekä kaupunki nimesivät kaksi edustajaa. Lisäksi mukaan päätettiin kutsua Päijät-Hämeen osaamiskeskusohjelman ja Neopolin edustaja. Neopoli Oy oli vuonna 1991 Lahteen perustettu teknologiakeskusyhtiö. Johtoryhmä valitsi keskuudestaan puheenjohtajan. Pääsihteeri toimi johtoryhmän alaisuudessa ja oli koordinoivan yliopiston palveluksessa. Ensimmäinen koordinaatioyliopisto oli LTKK. Pääsihteeri hoiti yliopistokeskuksen käytännön toimintaa ja johti myöhemmin rakentunutta koordinaatioyksikköä.

Yliopistojen yhteistyön ytimenä aiemmin toimineessa yliopistoryhmässä puheenjohtajuus oli ollut kiertävä. Yliopistokeskuksen johtoryhmän toiminnan aloitusvuonna 2002 puheenjohtajana yliopistoryhmässä toimi professori Rauni Strömmer ympäristöekologian laitokselta. Hän sai kunnian toimia myös Lahden yliopistokeskuksen johtoryhmän ensimmäisen kokouksen (15.1.2002) koollekutsujana ja kokouksen avaajana. Lahden yliopistokeskuksen johtoryhmän ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin kaupunginjohtaja Kari Salmi. Kokouksessa käsiteltiin mm. johtoryhmän työskentelytapoja ja tehtäviä. Samalla sovittiin, että johtoryhmä kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa ja lisäksi vuosittain pidetään yhteinen kokous ohjausryhmän kanssa (Kokousmuistio 15.1.2002). Yhteiskokoukset pidettiin yleensä Lahden korkeakoulupäivän (nyk. Tiedepäivä) yhteydessä ennen iltajuhlaa.

Syksyllä 2002 yliopistokeskus sai Tampereen teknilliseltä korkeakoululta ilmoituksen (8.11.2002) yliopiston halusta liittyä mukaan lahtelaiseen yliopistoyhteistyöhön. TTKK oli perustanut muovitekniikan professuurin, jonka sijoituspaikka oli Nastolassa. TTKK ilmoitti hyväksyvänsä yliopistokeskuksen perussopimuksen ehdot ja siten se oli sopi-

va mukaan Lahden yliopistokeskukseen. Muutamaa viikko ilmoituksen jälkeen (27.11.2002) Helsingin Yliopisto, Teknillinen korkeakoulu ja Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu allekirjoittivat lisäyksen yliopistokeskusta koskevaan yliopistojen yhteistyösopimukseen. Sinä yliopistot hyväksyivät Tampereen teknillisen korkeakoulun mukaan yliopistokeskukseen.

Yliopistokeskuksen ympärillä pidettiin useita palavereja, joissa oli mukana ministeriön ja yliopistojen edustajia. Yliopistokeskukset hakivat vielä vuonna 2004 paikkaansa yliopistojärjestelmässä. Ministeriön edustajat kertoivat tulevista rahoitussuunnitelmista sekä tavoitteista järjestelmälle. Ministeriöstä viestitettiin usein, että yliopistojen tulisi sitoutua yliopistokeskuksiin myös taloudellisesti. Päätaloilla vakiintuneissa organisaatioissa tällaiset uudet avaukset nähtiin usein uhkana rahoituksen nollasummapelissä. Muidenkaan yliopistojen rehtorit eivät katsoneet hyvällä sitä, että yliopistokeskukset tekevät liian itsenäistä edunvalvontaa.

Yliopistokeskuksen johtamisen ja tiedottamisen tueksi rakennettiin mittaristo 2004. Projektia varten perustettiin työryhmä, jossa oli edustajat kaikilta olennaisilta tahoilta. Prosessia lähti vetämään LTY:n tuotantotalouden professori, jonka osaamisalaan kuului suorituskyvyn johtaminen. Prosessi käynnistettiin syyskuussa 2004 aloituspalaverilla, jossa käytiin läpi aikataulu, tavoitteet sekä se, kenelle on tarkoitus raportoida ja miksi. Mittariston rakentaminen noudatti samaa kaavaa, jota käytetään yritystenkin johtamista tukevien mittaristojen rakentamiseen. Lokakuun aikana käytiin useammassa palaverissa läpi mittariston perusteet sekä malleja ja mahdollisuuksia sen rakentamiselle. Joulukuussa etsittiin tarvittava tieto ja tehtiin kustannus-hyötyanalyysi. Tammikuussa 2005 koottiin mittaristo ja otettiin se koekäyttöön. Helmikuussa mittaristoa täydennettiin ja ryhmiteltiin sekä laadittiin ohjeet sen käyttöön. Mittaristo oli käytössä tuon jälkeen useita vuosia sekä johtamisen että tiedottamisen tukena. Sen oheen laadittiin lyhyt pohja sanalliselle vuosiraportille, koska kaikkea ei voi eikä pidäkään yrittää mitata numeraalisesti.

Lahdessa oltiin aktiivisia yliopistokeskuksen kehittämisessä. Syksyllä 2005 yliopistokeskuksen johtoryhmä päätti käynnistää selvitystyön yliopistokeskuksen rakenteellisesta ja toiminallisesta kehittämisestä. Talvella 2004-2005 pohdittiin yliopistokeskuksen kehittämistä ja tulevaisuuden toimintamalleja. Sinikka Larsen ja Tomi Tura laativat raportin " Seuraava askel – selvitys Lahden yliopistokeskuksen kehittämisestä". Raporttia varten oli haastateltu suuri joukko alueen toimijoita ja koottu erilaisia tausta-aineistoja. Raportissa kiteytettiin 19 kehittämisehdotusta tulevan toiminnan tueksi.

Yliopistokeskuksen toiminnassa oli hieman sisäistä erimielisyyttä vuonna 2006. Pääsihteerin toiminnan nähtiin olevan ristiriidassa paikallisten yliopistoyksiköiden johtajien (johtoryhmä) näkemyksen kanssa. Keskusteluun nousi mm. se, kuka määrittelee yliopistokeskuksen toiminnan painopisteitä tai miten tulisi suhtautua Lahden Tiede- ja yrityspuistoon. Yleisemminkin tarkasteltiin pääsihteerin tehtävänkuvaa, tulisiko pääsihteerin pysyä yliopistokeskuksen koordinoinnissa ja jättää johtaminen

sekä linjan määrittäminen yliopistojen edustajille. Koordinaatioyksikön ja pääsihteerin roolia puitiin useammassa kokouksessa vielä vuoden 2007 puolellakin. Yksiköiden johdon näkemyksen mukaan koordinaatioyksikön tulisi olla palveluorganisaatio eikä sillä tulisi olla itsenäistä roolia.

Yliopistokeskusten alkuvuosien toimintaan kuului tavoite saada yliopistokeskusten asema vakiinnutettua kirjaamalla ne yliopistolakiin. Vanha ylipistolaki (645/1997) ei tunnistanut yliopistokeskuksia ja siksi yliopistokeskusten asema hoidettiin asetusten ja talousarvioiden kautta. Vanhan yliopistolain mukaan "Yliopistoilla voi olla yhteisiä yksiköitä toisten yliopistojen sekä muiden laitosten ja yhteisöjen kanssa. Niiden hallinnosta säädetään tarvittaessa asetuksella. Uuteen yliopistolakiin (558/2009) kirjattiin: "Yliopistoilla voi olla toisten yliopistojen kanssa yliopistokeskuksia tai muita yhteisiä yksiköitä sekä yhteisiä yksiköitä ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten tai muiden julkisten taikka yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden kanssa.".

Lahden yliopistokeskus, sittemmin Lahden yliopistokampus, on koko toimintansa ajan järjestänyt henkilökunnalle yhteisiä tilaisuuksia, joissa eri yksiköiden henkilöstö voi tutustua toisiinsa. Esimerkiksi helmikuussa 2005 yliopistokeskuksen väellä oli yhteinen talvitapahtuma Mukulan kartanon alueella (kuva 28). Viime vuosina Lahden yliopistokampus on panostanut tutkijoiden kohtaamisten lisäämiseen.

Yliopistokeskusjärjestelmä siis keksittiin ja perustettiin Lahdessa vuosituhannen alussa. Sille saatiin valtioneuvostolta erillinen rahoitus. Koska rahoitus oli alueelliseen toimintaan tarkoitettua,

Kuva 28. Yliopistokeskuksen väen yhteinen talvitapahtuma Mukkulan 8.2.2005

toimi alkuun koordinaatioyliopistona Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu. Vuonna 2004 yliopistokeskukset tulivat virallisemmin osaksi yliopistolaitosta ja niitä perustettiin kuusi kappaletta eri puolille maata. Yliopistokeskukset rahoitettiin kuudelle kaupunkiseudulle, joissa ei ole omaa yliopistoa eli Kajaaniin, Kokkolaan, Lahteen, Mikkeliin, Poriin ja Seinäjoelle. Tässä yhteydessä (1.1.2004) koordinaatiovastuu Lahden yliopistokeskuksesta siirtyi Helsingin yliopistolle, missä se edelleenkin on.

Lahden yliopistokeskuksen eli nykyiseltä nimeltään Lahden yliopistokampuksen toiminta ja historia ovat toinen tarina. Niistä kirjoitetaan toivottavasti aikanaan oma historiikkinsa, jossa tarkastellaan Lahdessa toimineiden yliopistojen ja korkeakoulujen ja niiden henkilöstön tekemisiä. Jokaisella meistä mukana olleella on ollut oma roolinsa yhteisen toiminnan kehittämisessä.

Kuva 29. Yliopistokampuksen yhteinen kesätapaaminen 15.6.2022 Moottoripyörämuseon terassilla Mukkulassa

5.5 Lahti yliopistokaupunkina

Lahden alueella koulutustaso on pitkään ollut alempi kuin valtakunnassa keskimäärin. Alkuun tämä liittyi siihen, että Lahti näkyi vahvana teollisuuskaupunkina ja myöhemmin vahvana työttömyyden kaupunkina. Vaikka väestöllinen lähtökohta ei ehkä ole ollut paras mahdollinen on Lahden kaupunki uskonut ja luottanut vahvasti koulutuksen ja nimenomaan yliopistokoulutuksen vaikutukseen.

Lahden kaupunki on panostanut jo 1970-luvulta lähtien huomattavasti yliopistojen läsnäoloon ja toimintaan kaupungissa. Niin hyvinä kuin huonoina aikoina. Tästä kaupunginjohtajat ovat onneksi pitäneet kiinni, vaikka aika ajoin paikalliset poliitikot ovatkin vaatineet yliopistoille suunnatun rahoituksen leikkaamista. Kaupungin panostus on ollut huomattavasti suurempaa kuin useimmissa muissa suomalaisissa kaupungeissa. Haasteena Päijät-Hämeessä on ehkä se, että muut alueen kunnat eivät ole ymmärtäneet yliopistopanostusten hyötyjä ja ovat kuitenkin nauttineet Lahden panostuksen hedelmistä osaajien ja verotulojen muodossa.

Lahteen on useita kertoja suunniteltu omaa maakuntakorkeakoulua tai muuta vastaavaa vielä 2000-luvullakin. Nämä suunnitelmat on yleensä tehty ilman alueella toimivien yliopistojen mukana oloa. Useimmiten suunnitelmien taustalla on toiminut Päijät-Hämeen koulutuskonserni ja ehkä sen käsikassarana ammattikorkeakoulu. Esimerkiksi keväällä 2006 Etelä-Suomen Sanomissa uutisoitiin otsikolla "Maakuntakorkeakoulu Päijät-Hämeeseen" (ESS 10.3.2006). Kun Opetusministeriössä vallitsi suuruuden ekonomian innostus voimakkaimmillaan, saatiin sieltä usein ohjeistusta keskittää toimintoja suurempiin yksikköihin. Näihin ajatuksiin tartuttiin Lahdessakin ja Päijät-Hämeen koulutuskonsernin hallitus asetti jo alkuvuodesta 2006 tavoitteeksi muodostaa Lahden ammattikorkeakoulusta ja yliopistokeskuksesta Päijät-Hämeeseen oma maakuntakorkeakoulu. Lahdessa toimi tuohon aikaan kuusi yliopistojen yksikköä ja Lahden ammattikorkeakoulu. Näiden voimavarojen yhdistäminen nähtiin järkeväksi. Ammattikorkeakoulun rehtori Risto Ilomäki uskoi artikkelin mukaan maakuntakorkeakoulun syntyvän viimeistään 2010-luvun alkupuolella, kenties jo aiemminkin. Mutkina matkassa artikkelissa mainittiin olevan järjestelyn edellyttämät muutokset ammattikorkeakoulun ylläpitojärjestelmään. Esillä oli ollut osakeyhtiömalli, jossa pääomistajaksi oli kaavailtu koulutuskonsernia ja muiksi omistajiksi myös yrityksiä. Näitä suunnitelmia arvioitaessa on hyvä muistaa, että tuolloin koulutuskonsernin toimitusjohtajana toimi Lamk:n edellinen rehtori.

Vaikka Lahti ei ehkä 1960 luvulla ollut vielä oikein halukas ottamaan vastaan yliopistoa, eletään nykyisin aivan toisenlaisia aikoja. Kaupungin pitkä ja tasainen panostus on kantanut hedelmää. Vuoteen 2020 mennessä Lahdessa oli tuotettu jo reilusti yli 1000 maisteritason tutkintoa ja yli 100 tohtoria. Näistä suurin osa tekniikan kentässä. Tuottajina ovat olleet HY, TKK/Aalto, LUT ja TTKK.

Yliopistotoiminnan laajuutta voidaan kuvata myös alueella toimivien professorien määrällä. Jo keväällä 2003 silloinen maakuntajohtaja Esa Halme nosti esiin

Lahden kaupunkiseudun rakennemallia pohdittaessa esiin alueella tarvittavien professorien määrän. Etelä-Suomen Sanomien artikkelissa 23.5.2003 otsikoitiin räväkästi ”Maakuntajohtaja Esa Halme: Lahti tarvitsee 50 professuuria”. Tuohon aikaan paikallisessa yliopistokeskuskokonaisuudessa oli 12 professoria ja Halmeen mielestä professorien määrä olisi kasvatettava viiteenkymmeneen. Tämän hän näki olevan maakunnan tarve. Nyt runsas 20 vuotta myöhemmin tuo maakuntajohtajan professoritavoite alkaa olla toteutunut ja yliopisto on Lahdessa merkittävä toimija.

Yliopistokaupungin asema näkyy myös siinä, että Lahdessa toteutettiin yliopistomaailman arvokkain rituaali tohtoripromootio 28.5.2022. Varsinainen promootioakti oli Sibeliustalossa, jossa promovoitiin 83 tekniikan tohtoria, 18 kauppatieteiden tohtoria ja 13 filosofian tohtoria. Tilaisuudessa promovoitiin myös 11 tekniikan kunniatohtoria ja 5 kauppatieteiden kunniatohtoria. Promootiotilaisuuden jälkeen oli akateeminen kulkue Lahden kaupungintalon puistosta Ristinkirkonmäen sankarihautausmaalle (Kuva 30).

Virallisesti Lahdesta on tullut yliopistokaupunki 2019, kun LUT perusti toisen kampuksensa Lahteen. Samalla yliopiston nimeksi tuli Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT, ainoa nimeltään teknillinen yliopisto Suomessa. LUT:n palveluksessa Lahdessa vuonna 2025 oli yli 300 henkilöä. Helsingin yliopiston palveluksessa oli 20-30 eli kokonaismäärä lähentelee 350. Yliopisto-opiskelijoita kaupungissa on noin 1500. Opiskelijamäärää täydentää vielä noin 7000 ammattikorkeakoulun opiskelijaa.

Kuva 30. Promootiokulkue Lahdessa 28.5.2022 (Teemu Leinonen, 2022)

6 YHTEENVETO

Yliopistoa on Lahdessa tavoiteltu yli 100 vuoden ajan. 1900-luvun alussa käytin keskusteluita Suomen toisen yliopiston sijoittamisesta Lahteen. Esillä noina vuosikymmeninä oli myös muitakin vaihtoehtoja, kuten esimerkiksi maatalous-eläinlääketieteellisen korkeakoulun perustaminen Lahteen. Keskusteluista päästiin konkretiaan vasta 1960- ja 1970-luvuilla. Ensin Lahteen perustettiin kesäyliopisto vuonna 1963. Kesäyliopisto keskittyi toiminnassaan kahteen pääalueeseen. Ensinnäkin siellä tarjottiin alkaville ylioppilaille yliopistollisiin opintoihin johdattelevia kursseja. Toinen pääalue toiminnassa oli eri alojen opettajien jatkokouluttautumista tukevat opinnot.

Helsingin yliopisto käynnisti toimintansa Lahdessa 1970-luvun lopulla ja Teknillinen korkeakoulu (TKK) perusti yksikön Lahteen vuonna 1986. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu (LTKK) toimi 1980-luvulta alkaen satunnaisesti Lahden alueella ja perusti pysyvän yksikön Lahteen vuonna 1996. 2000-luvun alkupuolella myös Tampereen teknillinen korkeakoulu (TTKK) toimi jonkin aikaa Lahdessa.

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun toiminta Lahden alueella käynnistyi jo 1980-luvulla yrittäjäkurssien järjestämisellä Heinolassa. 1990 luvun puolivälissä ryhdyttiin rakentamaan yliopistolle pysyvämpää toimintaa Lahteen. Keskeisenä vaikuttajana yliopiston Lahden toiminnan käynnistymisessä toimi rehtori Juhani Jaakkola. Hän asui Lahdessa ja toimi LTKK:n rehtorina vuosina 1977–1998.

Yksikön toiminnan alkutaival vuosina 1996-2000 voidaan nähdä toiminnan käynnistämisen ja rakenteiden luomisen aikakautena. Alkuun rakennettiin pitkiä täydennyskoulutusohjelmia palvelemaan alueen elinkeinoelämää. Vuonna 1993 käynnistyi Puun mekaaninen jatkojalostus ja kauppa – ohjelma ja vuonna 1994 Lahdessa käynnistyi Kauppatie-

teiden pitkä täydennyskoulutusohjelma – Kati 2. Lahden kaupungin lahjoitusprofessuurin myötä saatiin kaupunkiin perustettua LTKK:n oma yksikkö vuonna 1996.

LTKK:n lahjoitusprofessuuri käsiteltiin Kaupunginvaltuuston kokouksessa 11.3.1996 ja siinä hyväksyttiin lopullisesti yliopistolle annettu lahjakirja. Lahjakirjan mukaan Lahden kaupunki myönsi Lappeenrannan teknilliselle korkeakoululle 2 500 000 markkaa käytettäväksi Lahden korkeakouluyhteisöön sijoitettavan 1.8.1996 perustettavan Tuotantotalouden professuurin aiheuttamiin menoihin viiden vuoden aikana.

Syksyllä 1996 professorin aloitettua virassa vakiintui yleiseen käyttöön nimike LTKK Lahden yksikkö. Vaikka yksikköä ei tässä vaiheessa mitenkään perustettu tai virallistettu oli yksikön nimi käytössä. "Lahden yksikkö" nimi vahvistettiin virallisesti LTKK:n Lahden toimintojen johtoryhmässä vasta syksyllä 2000. Yksikön johtajakin nimettiin ensin hallituksen ja sen jälkeen rehtorin päätöksillä virallisesti myöhemmin. LTKK Lahden yksikkö käsitti siis alkuun vain yhden henkilön, Tilat käyttöön löytyi Tietoportista Saimaankadulta ja sihteeripalveluita yms. toiminnallista tukea saatiin TKK Lahden keskukselta.

LTKK:n Lahden professuurin alkuaikojen toimintaan kuului osallistuminen moneen erilaiseen toimintaan ja organisaatioon Lahden seudulla. Tällaisia olivat mm Päijät-Hämeen Venäjän kaupan kilta, Muotoilun tutkimuslaitos ja Puuakatemia. Myös alueen muiden koulu-tusorganisaatioiden, kuten Lahden ammattikorkeakoulun ja Päijät-Hämeen koulutuskonser-nin hankkeisiin (esim Kujala) ja hankkeiden ohjausryhmiin (esim Heke) osallistuttiin. Ajan ja tunnettuuden lisääntymisen myötä yhteistyöfoorumeja tuli lisää. Esimerkiksi vuonna 2001 TKK:n ja LTKK:n Lahden professorit kutsuttiin mukaan Lahden Teollisuusseuraan henkilöjäseniksi. Ke-

sällä 2000 LTKK sai Lahden kaupungilta toisen professuurin lahjoituksena. Viran alaksi määriteltiin liiketaloustiede sillä ajatuksella, että se tukee Lahdessa toteutettavaa kauppatieteiden täydennyskoulutusta ja laajentaa kauppatieteen osaamista alueella.

LTKK:n tutkintoon tähtäävä koulutus Lahdessa (Kati 2) oli käynnistynyt jo 1994 eli muutama vuosi ennen pysyvän yksikön perustamista. Keväällä 1996 aloitettiin suunnitella TKK Lahden keskuksen kanssa yhteistä täydennyskoulutusohjelmaa, josta valmistuisi diplomi-insinöörejä Lahdessa. Täydennyskoulutusohjelma, jota ryhdyttiin kutsumaan nimellä LDI (myöhemmin LDI 1) käynnistyi 30.8.1996. LDI Täydennyskoulutushankkeen kokemuksia pidettiin hyvänä ja toimintamallia sekä koulutusyhteistyötä TKK:n kanssa jatkettiin. Syksyllä 1998 käynnistettiin seuraava vastaava ohjelma (KLDI). Ohjelma toteutettiin puoliksi Lahdessa ja puoliksi Kouvolassa. Myöhemmin vastaavia ohjelmia tuotettiin vielä lisää, ensin yhdessä TKK:n kanssa ja lopulta LTKK:n omana toimintana.

Myös tutkimus ja hanketoiminta käynnistyi heti yksikön perustamisen myötä. Ensimmäinen Lahdessa toteutettu tutkimushanke käsitteli Tuottavuuden kehittämisen esteitä Päijät-Hämeessä. Seuraavina vuosina tutkimuskohteeksi ja hanketoiminnan keskipisteeseen nousi kustannuslaskenta alueen yrityksissä ja siihen liittyvän osaamisen kehittäminen.

Seuraavassa vaiheessa vuosina 2001-2018 yliopiston Lahden yksikkö vahvistui ja kehittyi selkeästi itsenäiseksi ja omavaraiseksi yliopistolliseksi yksiköksi. Toiminta Lahdessa perustui tutkimusryhmien syntyyn ja niiden kasvuun. Tutkimusryhmiä rakennettiin uusien professuurien ympärille ja niiden tuloksellinen toiminta toi mukanaan uusia professuureja ja lisää kasvua. Samaan aikaan opetuksessa painopisteenä aiemmin ollut täydennyskoulutukseen pohjautuva koulutus alkoi muuttua perinteiseksi yliopistolliseksi tutkintokoulutukseksi. Myös yksikön rooli sekä asema muuttui ja toiminta monipuolistui monella tapaa. Ensimmäinen väitös Lahdessa järjestettiin toukokuussa 2005.

Liiketaloustieteen professuuri yksikköön oli saatu Lahden kaupungilta 2000. Liiketaloustieteen professuuri keskittyi vuodesta 2001 alkaen johtamiseen ja yrittäjyyteen. Vuonna 2004 Lahteen perustettiin Suomen ensimmäinen innovaatiojärjestelmien professuuri, jonka tavoitteena oli tukea alueen yritysten tuotekehitykseen liittyvää innovaatiotoimintaa ja vahvistaa alueen innovaatiojärjestelmää. Innovaatioprofessuuri perustettiin LTY:n Tuotantotalouden osastolle. Innovaatiojärjestelmien tutkimusryhmästä syntyivät yksikön seuraavat professuurit eli palveluinnovaatioiden professuuri ja tulevaisuustiedon johtamisen professuuri.

Pitkien täydennyskoulutusohjelmien (LDI ja Kati) tuottaminen jatkui myös 2000-luvun puolella. Yliopistolaki uudistui vuoden 2010 alusta ja samalla uudistui myös ylipistojen toimintatavat. Vuonna 2010 yliopisto aloitti Lahdessa perustutkintokoulutuksena Tuotantotalouden maisteriohjelman (TUDI). Myöhemmin on Lahdessa alkanut myös muiden tieteenalojen maisteritason tutkintojen tuottaminen. Toisena mais-

teriohjelmana Lahdessa alkoi kauppatieteiden ohjelman Tietojohtaminen ja johtajuus opetus vuonna 2018. Samana syksynä alkoi myös Kiertotalouden maisteriohjelma. Seuraavana vuonna 2019 aloitettiin Yrittäjyyden maisteriohjelma (Tuotantotalous) ja vuonna 2020 alkoi Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma. Tuon jälkeen on alkanut ja alkamassa useita uusia avauksia maisterikoulutuksessa. Kandidaattiohjelmia alettiin tuottaa Lahdessa vuonna 2023.

Huhtikuun alusta vuonna 2001 LTKK Lahden yksikkö sai käyttöönsä Tietoportin alakerrasta 188 neliömetrin tilat. Tiloihin sijoitettiin kaikki yksilön työntekijät ja muista tiloista siinä vaiheessa luovuttiin. 2000-luvun alkuvuosina yksikön palvelukseen tuli paljon uusia työntekijöitä. Yksikön kasvaessa ja uusien ihmisten tullessa mukaan toimintaan, tuli tarpeelliseksi myös miettiä LTKK, Lahden yksikön strategiaa. Strategiatyöskentelyn ohella toinen vähintään yhtä tärkeä tehtävä seminaareilla ja muilla yhteisillä tilaisuuksilla oli rakentaa yhteishenkeä yksikön henkilöstön kesken.

Lahdessa yliopistoyksiköt tekivät aktiivista yhteistyötä 1996 lähtien. Yhteistyön myötä keksittiin yliopistokeskusjärjestelmä ja perustettiin Suomen ensimmäinen yliopistokeskus vuonna 2001, jolle saatiin valtioneuvostolta erillinen rahoitus. Vuonna 2004 yliopistokeskukset tulivat virallisemmin osaksi yliopistolaitosta ja niitä perustettiin 6 kappaletta eri puolille maata. Yliopistokeskukset rahoitettiin kuudelle kaupunkiseudulle, joissa ei ole omaa yliopistoa. Tässä yhteydessä (1.1.2004) koordinaatiovastuu Lahden yliopistokeskuksesta siirtyi Lappeenrannan teknilliseltä yliopistolta Helsingin yliopistolle, missä se edelleenkin on.

Vuonna 2019 Lahdesta tuli Lappeenrannan-Lahden teknillisen ylipiston LUT toinen kampus. Toiminta Lahdessa on laajentunut vauhdikkaasti ja siitä on muodostunut perinteistä kokonaisvaltaista yliopistollista toimintaa. LUT on siirtänyt toimintansa Mukkulan kampukselle vuonna 2019 samaan kiinteistöön LAB-ammattikorkeakoulun kanssa. Yliopiston kehittymistä Lahdessa on vahvasti tukenut LAB-ammattikorkeakoulun siirtyminen osaksi LUT-konsernia. Lahdesta on tullut yliopistokaupunki. Yliopistokaupungin asema näkyy esimerkiksi siinä, että Lahdessa toteutettiin yliopistomaailman arvokkain rituaali tohtoripromootio 28.5.2022.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Halonen Kati 2011, Muoviset vuodet 1961-2011-2061. Muoviteollisuus ry.

Harmaakorpi Vesa 2000, Hahmotelma Lahden verkostoyliopistosta. Esityskalvo.

Heikkilä, M & Karisto, A 2017. Lahden keskuksesta Palmeniaksi – Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus yhteiskunnallisen vaikuttamisen asialla. Päijät-Hämeen Tutkimusseura. 2. uudistettu laitos.

Helin, Jyrki, 1972. Satavuotias Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunta – TKY;n ja sen edeltäjien historiaa vuosilta 1872 – 1972. TKY, Otaniemi.

Jouttimäki Senja, 2022. Lahti yliopistokaupungiksi. Teoksessa Opinteillä – Kirjoituksia koulutuksesta. Päijät-Hämeen Tutkimusseura. s. 97-108.

Järvinen, Marjo-Riitta, 2022. Ammattikorkeakoulu Lahteen – Uuden korkeakouluidentiteetin rakentuminen. Teoksessa Opinteillä – Kirjoituksia koulutuksesta. Päijät-Hämeen Tutkimusseura. s. 83-96.

Järvinen, Marjo-Riitta, Blinnikka, Sirkku & Palanne, Olavi (toim.), 2025. MATKALLA MENESTYKSEEN – Muistiinmerkintöjä Lahden Ammattikorkeakoulusta 1991–2020. 593 s. Kansalliskirjasto, Finna, 2023. 1 (luettu 13.2.2023)

Konsti Suvi 2005. Yritysten välisen testaus- ja laboratoriotoiminnan kehittäminen Päijät-Hämeessä.

Kölhi, Jarmo, 1999.Viipurin Taloudellinen Korkeakouluseura 80 vuotta. Viipurin Taloudellinen Korkeakouluseura ry, Lappeenranta.

Lahden korkeakouluvaliokunta, 1911. Korkeakoulukysymyksiämme - Muutamia selostavia piirteitä. Näköispainos, Lahden Yliopistokeskus, 2008. Lahti

Larsen, Sinikka & Tuta, Tomi, 2005. SEURAAVA ASKEL – Selvitys Lahden yliopistokeskuksen kehittämisestä. Lahti 15.4.2005.

Michelsen, Karl-Erik, 1994. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu 1969-1994. Espoo.

Niemi Sari (toim.), 2007. Koulutusjatkumoajattelun kehittyminen päijäthämäläisessä korkeakouluyhteistyössä – Keskustelua, toimintaa ja tuloksia. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu, sarja C, osa 30. 68 s.

Nikkilä Jaakko, 2011. Muistelmia tulevaisuudesta – Lappeenrannan teknillisen yliopiston suunnittelu ja rakentaminen. Etelä-Karjala instituutti. Lappeenranta.

Nyyrikki (nimimerkki), 1911. Nyyrikin kirje 204. Lahti, Suomenmielinen, kansanvaltainen sanomalehti, No 54, 16.4.1911.

Rantanen Hannu, 1996. LTKK aloitti toiminnan Lahdessa. Kuulumisia, 3/1996, s. 30.

Rantanen, Hannu 1997. Tuottavuuden kehittämisen esteet päijäthämäläisissä pienissä ja keskisuurissa teollisuusyrityksissä. Lappeenranta, Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, Tuotantotalouden osasto, Tutkimusraportti 96. ISBN 951-764-127-3. 51 s.

Rantanen, Hannu & Holtari, Jami 2000. Suorituskyvyn analysointi päijäthämäläisissä pkt-yrityksissä. Lappeenranta, Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, Tuotantotalouden osasto, Tutkimusraportti 120. ISBN 951-764-436-1. ISSN 0784-7688. 33 s.

Rehn, Merja & Rantanen, Hannu 1999. Kustannuslaskenta päijäthämäläisissä pienissä ja keskisuurissa teollisuusyrityksissä. Lappeenranta, Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, Tuotantotalouden osasto, Tutkimusraportti 109. ISBN 951-764-301-2. 72 s.

Rehn, Merja & Rantanen, Hannu 2000. Cost Management 2000 – Kustannuslaskennan koulutuskansio, Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu & ESR. 216 s.

Saarenmaa Hanna -Leena, 2012. Insinöörikoulutus 100 vuotta, osa 4/5, 1972-1991: Kohti korkeakouluinsinööriä. Julkaistu 23.4.2012. https://www.insinooritsatavuotta.fi/site/kategoriat/artikkelit/historian-havinaa/index.html (luettu 10.2.2023)

Ylönen Ulla, 2000. Yliopistot löytäneet paikkansa Lahdessa. Kaupunginjohtaja Kari Salmen haastattelu. . Kuulumisia, 3/2000, s. 16-17.

Muut Lähteet

Etelä-Suomen Sanomat, useita artikkeleita eri vuosilta

Helsingin Sanomat 27.3.1998. Opetusministeriö kielsi Teknillisen korkeakoulun maksullisen opetuksen.

Korkeakouluyhdistyksen perustamiskokouksen pöytäkirja, 18.10.1962

Lahden Kaupunginvaltuusto 11.3.1996 §9 pöytäkirjaote, jossa näkyy myös Lahden Kaupunginhallituksen 3.7.1995 91 § päättämät asiat.

Lahden kesäyliopisto 1963, Opetusohjelma.

Lahden korkeamman opetuksen yhteistyöneuvottelukunta. Kokousmuistio 27.11.2001.

Lahjakirja 29.2.1996. Lahden kaupungin myöntämä rahoitus 1.8.1996 perustettavaan Tuotantotalouden professorin virkaan.

LTKK Lahden toimintojen johtoryhmän muistiot 1998-2004

LTKK Tilastoja ja tunnuslukuja 1998

LTKK, Täydennyskoulutuksen toimintakertomus, 1984, 1985 1987 ja 1988

LTKK, Täydennyskoulutuskeskus, 1994, 1995 ja 1996

LTKK/LTY useiden eri hallinto- ja toimielimien muistioita sekä pöytäkirjoja

Mahdollinen korkeakouluyhteisö – Lahden korkeakouluyksiköiden alueellisen vaikuttavuuden arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 8:2002.

Selvitys Lahden kaupunginhallitukselle kesäyliopistotoiminnan valmisteluista, kevät 1963

Seutuneloset, Hollolan Sanomat, useita artikkeleita eri vuosilta

Sopimus yliopistojen yhteistyöstä Lahden yliopistokeskuksessa 27.11.2001

Tietoportti lehti 1998

Valokuvia

Leinonen Teemu, 2022

Löytty Tuula arkisto, 2000

LUT arkisto

Keskusteluja, faktoja ja aineistoja

Salmi Kari 25.4.2022, Lahden kaupunginjohtaja 1995-2003

Kairesalo Timo 20.2.2024, professori Helsingin yliopisto

Joukainen Marja-Leena 13.4.2024, DI kurssinjohtaja LTKK

Larsen Sinikka 1.4.2025, Palmenian johtaja 1996-2003

LUT arkisto

Henkilökohtaiset lähteet

H.Rantanen kalenterit 1995-2020

H.Rantanen muistikirjat 1995-2020

Valokuvia useista eri tilaisuuksista

Esitysten kalvoja eri tilaisuuksista

LIITE 1 LTKK/LTY/LUT virstanpylväitä Lahdessa

LTKK/LTY/LUT virstanpylväitä Lahdessa	
10.8.1984	LTKK käynnisti yrittäjäkurssin Heinolassa
15.11.1993	Ensimmäinen LTKK:n täydennyskoulutusohjelma Lahdessa
27.1.1994	Käynnistyi ensimmäinen Kati -ohjelma Lahdessa (Kati 2)
1.8.1996 -	Tuotantotalouden 5 vuotinen professuuri lahjoituksena Lahden kaupungilta
1.8.1996 -	LTKK Lahden yksikkö
30.8.1996-	Käynnistyi ensimmäinen LDI -ohjelma Lahdessa
3.12.1996	LTKK mukana ensimmäistä kertaa Lahden korkeakoulupäivässä
1.9.1997	Ensimmäiset LTKK:n omat tilat Lahdessa Tietoportin 5 kerroksessa
1.1.1998	Yksikön johtajaksi Hannu Rantanen
1.4.1998	Aloitti LTKK Lahden yksikön 2. työntekijä (Merja Rehn)
1.5.1998	Käynnistyi Cost Management 2000 projekti ESR rahoituksella
23.6.1998	Päätös LTKK Lahden toimintojen johtoryhmän asettamisesta
29.5.2000	Valmistui ensimmäinen LTKK:n Diplomi-insinööri Lahdessa
1.8.2000 -	Liiketaloustieteen 5 vuotinen professuuri lahjotuksena Lahden kaupungilta
1.4.2001	Uudet tilat Tietoportin katutasosta
2001	Perustetaan Suomen ensimmäinen yliopistokeskus, LTKK koordinoi
1.1.2003	LTKK:n nimeksi tulee Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LTY)
24.9.2004	Suomen ensimmäinen innovaatiojärjestelmien professuuri lahjoituksena
19.5.2005	Ensimmäinen LTKK:n väitös Lahdessa
2006	Tietoportin 2. kerroksen tilat
2008	Lisää tilaa Tietoportin 2. kerroksesta
1.8.2008	Yksikön johtajaksi Timo Pihkala
11.2008	Lahti School of Innovation
8.2010	Ensimmäinen LTKK:n maisteriohjelma Lahdessa (Tudi)
1.1.2015	Yksikön johtajaksi Tuomo Uotila
8.2018	Yksikkö muutti Mukkulaan Iskun kiinteistön 3. kerrokseen
1.1.2019	Lahdesta yliopiston toinen kampus ja yliopistosta Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
8.2021	Ensimmäiset kaksi LTKK:n kandidaattiohjelmaa Lahdessa
28.5.2022	Tohtoripromootio Lahdessa

Professuurit Lahdessa vuoteen 2023 mennessä (aloitusvuosi suluissa):

- Teollisuustalous (1996)
- Yrittäjyys ja pk-yritysten johtaminen (2000)
- Innovaatiojärjestelmät (2004)
- Palveluinnovaatiot (2011)
- Tulevaisuustiedon johtaminen (2011)
- Kestävyystiede (2016)
- Tietojohtaminen (2018)
- Kestävyystiede ap (2018)
- Ohjelmistotuotanto (ap 2019, 2023)
- Data ja businessanalytiikka ap (2019)
- Asiakas- ja kuluttajakäyttäytyminen digitaalisessa ympäristössä ap (2020)
- Biopolymeerien tuotanto ap (2020)
- Prosessi- ja tehdassuunnittelu (2020)
- Prosessi- ja tehdassuunnittelu ap (2020)
- Erotustekniikka biojalostuksessa (2020)
- Ohjelmistotuotanto (2020)
- Kansanvälinen markkinointi ap (2021)
- Kestävät globaalit tuotantojärjestelmät ap (2021)
- Suorituskyvyn johtamisjärjestelmät (2021)
- Sähköinen liikenne (2022)
- Myynnin johtaminen ap (2022)
- Sosiotekninen transitio palveluissa ap (2022)
- Sosiotekninen transitio palveluissa ap (2022)
- Tietojärjestelmien ja palveluiden kehittäminen ap (2023)
- Tietojärjestelmien ja palveluiden kehittäminen ap (2023)
- Työelämäprofessorit 3 kpl
- Ilmakehätiede ja sovellettu matematiikka (HY & LUT yhteisprofessuuri)

LUT Scientific and Expertise Publications
Raportit ja selvitykset – Reports 154

ISSN-L 2243-3384
ISSN 2243-3384
ISBN 978-952-412-532-1
ISBN 978-952-412-533-8